

Forest Stewardship Council®

Projekt nr 1 Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej FSC dla Polski

Projekt 1-0

Data publikacji do konsultacji publicznych: 03.01.2019r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
ZASADA 1: ZGODNOŚĆ Z PRAWEM	6
ZASADA 2: PRAWA <i>PRACOWNIKÓW*</i> I WARUNKI ZATRUDNIENIA	10
ZASADA 3: PRAWA <i>LUDNOŚCI RDZENNEJ*</i>	16
ZASADA 4: WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZNOŚCIAMI	17
ZASADA 5: KORZYŚCI PŁYNĄCE Z LASU	22
ZASADA 6: <i>WARTOŚCI PRZYRODNICZE*</i> I WPŁYW NA ŚRODOWISKO	25
ZASADA 7: PLANOWANIE GOSPODAROWANIA	41
ZASADA 8: MONITOROWANIE I OCENA	45
ZASADA 9: SZCZEGÓLNE WARTOŚCI OCHRONNE	48
ZASADA 10: WDRAŻANIE DZIAŁAŃ GOSPODARCZYCH	54
ANEKS A: MINIMALNA LISTA MAJĄCYCH ZASTOSOWANIE <i>PRZEPISÓW*</i> REGULACJI I <i>RATYFIKOWANYCH*</i> NA SZCZEBŁU KRAJOWYM, TRAKTATÓW MIĘDZYNARODOWYCH, KONWENCJI I POROZUMIEŃ.	61
ANEKS B.: WYMAGANE SZKOLENIA DLA <i>PRACOWNIKÓW*</i>	66
ANEKS C: DODATKOWE WYMAGANIA DLA USŁUG EKOSYSTEMOWYCH.....	66
ANEKS D: AKTUALNE CZERWONE LISTY I CZERWONE KSIĘGI, OKREŚLAJĄCE GATUNKI RZADKIE I ZAGROŻONE, MAJĄCE ZASTOSOWANIE NA TERENIE POLSKI LUB JEJ CZĘŚCI, WG STANU NA 1 GRUDNIA 2018 R.....	67
ANEKS E: ELEMENTY <i>PLANU GOSPODAROWANIA*</i>	68
ANEKS F: RAMY KONCEPCYJNE DLA PLANOWANIA I MONITOROWANIA.....	70
ANEKS G: WYMAGANIA DOTYCZĄCE MONITOROWANIA	71
SŁOWNIK POJĘĆ	74

WSTĘP

Rys historyczny certyfikacji gospodarki leśnej FSC

Zasady i Kryteria (P&C) w Zakresie Gospodarki Leśnej FSC (FSC-STD-01-001) są bazowym dokumentem dotyczącym systemu certyfikacji FSC

- Pierwsza publikacja – 1994
- Modyfikacje – 1996, 1999, 2001
- Wersja 5-0 - zatwierdzona w lutym 2102
- Wersja 5-1 - zatwierdzona przez Zgromadzenie Ogólne Członków - wrzesień 2014
- Wersja 5-2 - opublikowana w lipcu 2015 roku w celu korekty literówek

Wszystkie elementy Zasad i Kryteriów FSC są traktowane jako normatywne. W Wersji 5-2 zawarte są: Preambuła, 10 Zasad, 70 Kryteriów oraz Słownik Pojęć.

Na podstawie Zasad i Kryteriów FSC stworzono Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe (IGIs) (FSC-STD-60-004), które w wersji 1-0 weszły w życie 1 września 2015 roku, a zmodyfikowane, w wersji 2-0 – weszły w życie w sierpniu 2018 roku.

W Polsce certyfikacja gospodarki leśnej rozpoczęła się w roku 1996 i do stycznia 2014 prowadzona była w oparciu o wewnętrzne standardy jednostek certyfikujących.

20 stycznia 2014 roku wszedł w życie Krajowy Standard Gospodarki Leśnej FSC w Polsce (FSC-STD-POL-01-01-2013 PL), który stał się obowiązującym w procesie certyfikacji.

Zmieniające się Zasady i Kryteria FSC oraz Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe FSC stworzyły konieczność ich transferu do standardów krajowych. Oznacza to potrzebę rewizji obecnie obowiązującego Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej FSC w Polsce w oparciu o Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe (FSC-STD-60-004 v2-0). Utworzona została w tym celu Grupa Opracowująca Standard zwana dalej SDG (z ang. Standard Development Group) składająca się z osób zainteresowanych tematyką certyfikacji gospodarki leśnej i reprezentujących interesy społeczne, przyrodnicze i ekonomiczne gospodarki leśnej.

W styczniu 2018 roku Grupa Opracowująca Standard została zarejestrowana przez FSC International Center i rozpoczęła prace nad nowym Krajowym Standardem Gospodarki Leśnej FSC (z ang. NFSS) w następującym składzie:

- Izba Ekonomiczna:
 - Jędrzej Kasprzak
 - Rafał Szeffler
 - Maciej Zdzieborski
- Izba Przyrodnicza:
 - Dariusz Gatkowski
 - Radosław Michalski
 - Paweł Pawlaczek
 - Damian Zieliński

- Izba Społeczna
 - Marek Bodył
 - Krzysztof Górski
 - Waldemar Spychalski

Utworzono również Forum Konsultacyjne (aktualna lista członków znajduje się na www.fsc.pl) , którego członkowie zostaną zaproszeni do udziału w konsultacjach niniejszego projektu.

Zasady pracy Grupy Opracowującej Standard (SDG)

Do 30 listopada 2018 roku SDG odbyła 12 spotkań, w tym 4 dwudniowe, w trakcie których, w oparciu o Ogólne Wskaźniki Międzynarodowe (FSC-STD-60-004 V2-0), dyskutowała i formułowała wskaźniki odpowiadające warunkom, w jakich prowadzona jest i może być gospodarka leśna w Polsce. W dwóch spotkaniach uczestniczyli eksperci techniczni (razem 4 osoby) związani z planowaniem i gospodarką leśną oraz praktycznymi aspektami przeprowadzania audytów.

W trakcie prac Grupa Opracowująca Standard (SDG) odnosiła się do poszczególnych Ogólnych Wskaźników Międzynarodowych (z ang. IGIs) poprzez przyjęcie jednej z czterech opcji:

1. **Adopcja (Przyjęcie):** SDG kopiuje międzynarodowy wskaźnik ogólny do niniejszego projektu.
2. **Adaptacja (Dostosowanie):** SDG dokonuje przeglądu i rewiduje międzynarodowy wskaźnik ogólny w celu jego adaptacji do warunków krajowych przy jednoczesnej skuteczności pomiaru zgodności z kryterium.
3. **Odrzucenie:** SDG może pominąć Ogólny Wskaźnik Międzynarodowy, w przypadku gdy zostanie stwierdzone, że nie ma zastosowania lub w inny sposób nie przyczynia się do oceny zgodności z kryterium.
4. **Dodanie:** SDG może zaproponować dodatkowe wskaźniki w celu lepszego ustalenia zgodności z kryterium.

Dla każdego wskaźnika w tym dokumencie wskazano zastosowaną opcję transferu.

Od początku prac SDG najważniejszym założeniem było podejmowanie decyzji nie na zasadzie głosowania większościowego, lecz w oparciu o uzyskany konsensus. Konsensus rozumiany jest jako generalne porozumienie na korzyść propozycji oraz brak utrzymującego się sprzeciwu wobec proponowanej treści. Takie podejście, akceptowane zarówno przez indywidualne osoby jak i przez zespoły w trzech izbach, pozwoliło na merytoryczne traktowanie treści i formy dyskusji.

Ponieważ w przypadku kilku wskaźników nie udało się uzyskać wspólnego ostatecznego brzmienia projektowanych wskaźników, członkowie SDG postanowili pozostawić warianty do dalszej dyskusji i decyzji po prawdopodobnym uzyskaniu merytorycznych opinii w trakcie publicznych konsultacji.

Efektem prac jest pierwszy projekt nowego Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej FSC w Polsce, który obecnie przedstawiany jest wszystkim interesariuszom do publicznych konsultacji na okres 62 dni tj od 03.01.2019r. do 05.03.2019r.

Opinie, uwagi i propozycje uzyskane w tym okresie będą podstawą do dalszych prac nad projektem standardu, testów terenowych i po kolejnych (drugich) 60-dniowych publicznych konsultacjach, sformułuje ostateczną

wersję standardu, która zostanie przedstawiona do zatwierdzenia odpowiednim organom FSC International Center.

Struktura projektu Krajowego Standardu Gospodarki Leśnej FSC w Polsce

Projekt standardu zachowuje ustaloną hierarchiczną strukturę z następującymi komponentami:

- **Zasady** są na najwyższym poziomie organizacyjnym. Są to podstawowe zasady lub elementy gospodarki leśnej. Norma FSC obejmuje dziesięć zasad określonych przez FSC International. Każda zasada zawiera szereg kryteriów, które dzielą zasadę na serię elementów logicznych.
- **Kryteria** mogą być uważane za wymagania drugiego rzędu, które nadają sens Zasadzie. *Zasady i Kryteria* są podstawowym międzynarodowym dokumentem FSC i nie podlegają przeglądowi na poziomie krajowym ani regionalnym.
- **Wskaźniki**: Każde kryterium zawiera jeden lub więcej wskaźników. Wskaźniki są składnikami standardu, które mają bezpośrednie zastosowanie do jednostek certyfikowanych. Wskaźniki określają kierunek działania, który muszą spełniać jednostki certyfikowane lub do których muszą się stosować.

Obowiązkowy charakter instrukcji zawartych w zasadach, kryteriach i wskaźnikach odzwierciedlają następujące elementy:

- **"Musi"** wskazuje instrukcje, których należy ściśle przestrzegać.
- **"Powinno"** oznacza, że spośród wielu możliwości jedna jest zalecana jako szczególnie odpowiednia, bez wspominania o innych lub wykluczania innych.
- **"Może"** wskazuje na sposób działania dozwolony w granicach normy.
- **"Jest w stanie"** jest używana do stwierdzenia możliwości zarówno materialnych, fizycznych, jak i przyczynowych.

Zasięg: Polska

Na końcu niniejszego dokumentu zamieszczono Słownik Pojęć, aby ułatwić zrozumienie terminów naukowych i technicznych, które wymagają jasności i spójnej interpretacji w ramach standardu. W całym tekście każdy termin znajdujący się w słowniku oznaczony jest gwiazdką i kursywą.

Koordynator Projektu FSC w Polsce – Karolina Tymorek
Koordynator FSC ds. Leśnictwa w Polsce - Jacek Szymaniak
Mediator – Robert Boch

ZASADA 1: ZGODNOŚĆ Z PRAWEM

Organizacja* musi* przestrzegać wszystkich obowiązujących przepisów*, regulacji i ratyfikowanych* na szczeblu krajowym, międzynarodowych traktatów, konwencji i porozumień.

Kryteria	Wskaźniki
1.1 Organizacja* musi* być prawnie zdefiniowanym podmiotem o jasnej, udokumentowanej i niepodlegającej zaskarżeniu rejestracji* wraz z pisemnym upoważnieniem prawnie właściwego* organu do prowadzenia określonej działalności. (nowość)	1.1.1. 'Organizacja*' jest wpisana do Rejestru Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON) ze wskazaniem gospodarki leśnej jako rodzaju działalności lub w zakresie certyfikatu. (Adaptacja IGI nr 1.1.1) 1.2.1 (Odrzucony IGI nr 1.2.1)
1.2. Organizacja* musi* wykazać, że status prawny* Jednostki Gospodarowania*, uwzględniając prawo posiadania*, prawa użytkowania* oraz granice są jasno zdefiniowane.	1.2.1 Prawne* prawo posiadania, do zarządzania i korzystania z surowców w zakresie certyfikatu jest udokumentowane. (Adopcja IGI nr 1.2.1) 1.2.2 (Odrzucony IGI nr 1.2.2) 1.2.2 Granice wszystkich Jednostek Gospodarowania* objętych certyfikatem są wyraźnie oznaczone lub udokumentowane i wyraźnie zaznaczone na mapach i możliwe do identyfikacji w terenie. (Adaptacja IGI nr 1.2.3)
1.3 Organizacja* musi* posiadać prawa do prowadzenia działań w ramach Jednostki Gospodarowania*, które odzwierciedlają status prawny* Organizacji* i Jednostki Gospodarowania*, i są zgodne z powiązanymi wytycznymi prawa krajowego* i praw lokalnych*, a także regulacji oraz wymogów administracyjnych. Prawa, o których mowa muszą* zapewniać możliwość pozyskiwania produktów lub świadczenia usług ekosystemowych* z danej Jednostki Gospodarowania*. Organizacja* uiszcza prawnie zdefiniowane opłaty związane z tymi prawami i zobowiązaniami.	1.3.1 Wszystkie działania w Jednostce Gospodarowania* są przeprowadzone zgodnie z przepisami prawa. (Adaptacja IGI nr 1.3.1) 1.3.2 Terminowo* uiszczone są wszystkie wymagane prawnie opłaty związane z gospodarką leśną. (Adopcja IGI nr 1.3.2)

Kryteria	Wskaźniki
	1.3.3 Działania ujęte w <i>planie gospodarowania*</i> są zaplanowane w taki sposób, aby były zgodne ze wszystkimi przepisami prawa. (Adopcja IGI nr 1.3.3)
1.4 Organizacja* musi* opracować i wdrożyć środki lub zaangażować w tym celu odpowiednie organy, by systematycznie chronić Jednostkę Gospodarowania* przed nieupoważnionym i nielegalnym wykorzystaniem zasobów, osiedlaniem się lub innymi nielegalnymi działaniami. (C1.5 P&C V4)	1.4.1 Opracowane i wdrożone są środki w celu zapewnienia systematycznej <i>ochrony*</i> przed nieupoważnionym lub nielegalnym pozyskiwaniem drewna, roślin, grzybów, kłusownictwem, nielegalnym połowem ryb, zastawianiem pułapek, zbieractwem, osadnictwem i innymi nieupoważnionymi lub nielegalnymi działaniami. (Adaptacja IGI nr 1.4.1) 1.4.2 W sytuacjach, w których za <i>ochronę* prawnie*</i> odpowiedzialne są właściwe organy, wdrożony jest system współpracy z tymi organami w celu identyfikacji, raportowania, kontroli i zniechęcania do nieupoważnionej lub nielegalnej działalności. (Adopcja IGI nr 1.4.2) 1.4.3 Jeżeli wykryte są nielegalne lub nieupoważnione działania, przeprowadzane są odpowiednie kroki w celu ich powstrzymania. (Adopcja IGI nr 1.4.3)
1.5 Organizacja* musi* działać zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami krajowymi*, przepisami lokalnymi*, ratyfikowanymi* międzynarodowymi konwencjami i obowiązkowymi kodeksami postępowania* odnoszącymi się do transportu i handlu wyrobami leśnymi w obrębie i z danej Jednostki Gospodarowania* lub do punktu pierwszej sprzedaży.	1.5.1 Organizacja* jest świadoma obowiązujących przepisów związanych z handlem i transportem produktów leśnych do punktu pierwszej sprzedaży i stosuje się do nich i podejmuje działania w kierunku ich przestrzegania. (Adaptacja IGI nr 1.5.1) 1.5.2 Organizacja jest świadoma obowiązujących przepisów CITES i stosuje się do nich. (Adaptacja IGI nr 1.5.2)
1.6 Organizacja* musi* identyfikować, zapobiegać i rozstrzygać spory* dotyczące kwestii statutowych lub praw zwyczajowych*, które w odpowiednim czasie* mogą być	1.6.1 Wdrożony jest <i>publicznie dostępny*</i> mechanizm rozwiązywania sporów* poprzez zaangażowanie* stron

Kryteria	Wskaźniki
rozstrzygane na drodze pozasądowej, poprzez <i>zaangażowanie* zaangażowanych stron*</i>.(C2.3 P&C V4)	<i>zaangażowanych*</i>, których <i>spory*</i> dotyczą. (Adopcja IGI nr 1.6.1) 1.6.2 <i>Spory*</i>, które mogą być rozstrzygnięte pozasądowo są w <i>odpowiednim czasie*</i> zgłaszane i zostają rozwiązane lub podlegają procesowi rozwiązywania <i>sporów*</i>. (Adaptacja IGI nr 1.6.2) 1.6.3 Istnieje aktualna dokumentacja wszystkich <i>sporów*</i> zawierająca: a) Czynności wykonane w celu rozwiązania <i>sporów*</i> b) Wyniki wszystkich procesów rozwiązywania <i>sporów*</i>; c) <i>Spory*</i> nierozstrzygnięte, przyczyny ich nie rozwiązania oraz jak będą rozwiązane. (Adaptacja IGI nr 1.6.3) 1.6.4 Wstrzymuje się sporne działanie na obszarze, gdzie istnieje <i>spór*</i> o: 1) <i>znacznej wielkości*</i> lub 2) <i>znaczącym czasie trwania*</i> lub 3) udziale znaczącej ilości interesów. (Adopcja IGI nr 1.6.4)
1.7 Organizacja* musi* publicznie ogłosić swoje zobowiązanie do nieoferowania i nieprzyjmowania łapówek w postaci pieniędzy lub jakiegokolwiek innej formie korupcji, oraz przestrzegania przepisów antykorupcyjnych, jeśli istnieją. W przypadku braku przepisów antykorupcyjnych <i>Organizacja*</i> wdroży inne środki antykorupcyjne odpowiadające <i>skali i intensywności*</i> prowadzonych działań gospodarczych oraz <i>ryzyku*</i> korupcji.	1.7.1 Wdrożona jest polityka zawierająca zobowiązanie do nie oferowania ani przyjmowania łapówek w żadnej postaci. (Adopcja IGI nr 1.7.1) 1.7.2. Polityka dorównuje lub przewyższa odpowiednie przepisy ogólne. (Adopcja IGI nr 1.7.2) 1.7.3 Polityka jest bezpłatnie <i>dostępna publicznie*</i>. (Adopcja IGI nr 1.7.3) 1.7.4 Łapówki, przymus i inne akty korupcji nie występują. (Adopcja IGI nr 1.7.4)

Kryteria	Wskaźniki
	1.7.5 W razie wystąpienia korupcji wdrażane są środki naprawcze. (Adopcja IGI nr 1.7.5)
1.8 Organizacja* musi* zademonstrować długoterminowe zobowiązanie do przestrzegania Zasad* i Kryteriów* FSC w obrębie <i>Jednostki Gospodarowania*</i> i powiązanych z tym Polityk i Standardów FSC. Oświadczenie odnośnie takiego zobowiązania <i>musi*</i> być włączone w darmowy materiał <i>publicznie dostępny*</i> .	1.8.1 Polityka zatwierdzona na piśmie przez osobę upoważnioną do jej wdrożenia zawiera długoterminowe zobowiązanie do zarządzania lasami spójnie z <i>Zasadami*</i> i <i>Kryteriami*</i> FSC i powiązanymi Politykami i Standardami. (Adopcja IGI nr 1.8.1) 1.8.2 Polityka jest bezpłatnie <i>dostępna publicznie*</i>. (Adopcja IGI nr 1.8.2) 1.8.3 <i>Organizacja*</i> w wystąpieniach publicznych, ani w zajmowanych stanowiskach nie deklaruje nieprzestrzegania <i>Zasad*</i>, <i>Kryteriów*</i> ani <i>Wskaźników*</i> FSC. (Wskaźnik dodany)

UWAGA DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH

Propozycja Aneksu A, który zawiera minimalną listę mających zastosowanie przepisów*, regulacji i ratyfikowanych* na szczeblu krajowym, traktatów międzynarodowych, konwencji i porozumień –znajduje się w dalszej części niniejszego dokumentu.

ZASADA 2: PRAWA PRACOWNIKÓW* I WARUNKI ZATRUDNIENIA

Organizacja musi** zapewnić utrzymanie lub zwiększenie dobrobytu socjalnego i ekonomicznego swoich *pracowników**.

Kryteria	Wskaźniki
2.1 Organizacja* musi* przestrzegać* zasad i praw w pracy określonych w Deklaracji MOP dotyczącej Podstawowych Zasad i Praw w Pracy (1998) opracowanych na podstawie ośmiu podstawowych Konwencji MOP.	2.1.1 Organizacja* nie może wykorzystywać pracy dzieci. (Adopcja IGI nr 2.1.1) 2.1.1.1 Organizacja* nie może zatrudniać <i>pracowników*</i> poniżej wieku 15 lat lub poniżej <i>wieku minimalnego*</i> określonego w prawie krajowym lub lokalnych przepisach, niezależnie od tego który wiek jest wyższy, z wyjątkiem przypadków wymienionych w punkcie 2.1.4.2. (Adopcja IGI nr 2.1.1.1) 2.1.1.2 W krajach, w których <i>krajowe ustawodawstwo*</i> lub przepisy zezwalają na zatrudnianie osób w wieku 13 – 15 lat do pracy lekkiej, zatrudnienie takie nie może kolidować z obowiązkiem szkolnym, ani być szkodliwe dla ich zdrowia czy rozwoju. W szczególności, w przypadku, gdy dzieci podlegają przepisom dotyczącym obowiązku szkolnego, mogą pracować jedynie poza godzinami szkolnymi w trakcie normalnych godzin pracy w ciągu dnia. (Adopcja IGI nr 2.1.1.2) 2.1.1.3 Żadna osoba poniżej 18 lat nie może być zatrudniona do <i>niebezpiecznej*</i> lub <i>ciężkiej pracy*</i>, za wyjątkiem celów szkoleniowych zgodnych z obowiązującym <i>ustawodawstwem krajowym*</i> i przepisami. (Adopcja IGI nr 2.1.1.3) 2.1.1.4 Organizacja* musi* zabronić <i>najgorszych form pracy dzieci*</i>. (Adopcja IGI nr 2.1.1.4)

Kryteria	Wskaźniki
	2.1.2 Organizacja* <i>musi</i>* zlikwidować wszystkie formy pracy przymusowej i obowiązkowej. (Adopcja IGI nr 2.1.2) 2.1.2.1 Stosunek zatrudnienia jest dobrowolny i oparty na obustronnej zgodzie, bez zagrożenia karą. (Adopcja IGI nr 2.1.2.1) 2.1.2.2 Brak jest dowodów na jakiegokolwiek praktyki wskazujące na pracę przymusową lub obowiązkową, włącznie z, lecz nie ograniczając się do, następujących praktyk: • Przemoc fizyczna i seksualna • Praca niewolnicza • Wstrzymanie wypłat / włączając w to wypłatę wynagrodzeń za pracę lub płatność depozytu w celu rozpoczęcia zatrudnienia • Ograniczenie mobilności/poruszania się • Zatrzymanie paszportu i dokumentów tożsamości • Groźba donosu/wydania władzom. (Adopcja IGI nr 2.1.2.2) 2.1.3 Organizacja* <i>musi</i>* zapewnić, że nie ma miejsca dyskryminacja w zakresie zatrudniania i wykonywania zawodu. (Adopcja IGI nr 2.1.3) 2.1.3.1 Praktyki dotyczące zatrudniania i wykonywania zawodu* są niedyskryminacyjne. (Adopcja IGI nr 2.1.3.1) 2.1.4 Organizacja* <i>musi</i>* respektować wolność zrzeszania się i prawo do rokowań zbiorowych. (Adopcja IGI nr 2.1.4)

Kryteria	Wskaźniki
	2.1.4.1 <i>Pracownicy*</i> mają możliwość założenia lub przyłączenia się do <i>organizacji pracowników*</i> według własnego wyboru. (Adopcja IGI nr 2.1.4.1) 2.1.4.2 <i>Organizacja*</i> respektuje prawa pracowników do angażowania się w zgodne z prawem działania związane z tworzeniem, przyłączaniem się do, lub wspieraniem <i>organizacji pracowników*</i> lub do powstrzymywania się od tego; i nie będzie dyskryminować ani karać pracowników za korzystanie z tych praw. (Adopcja IGI nr 2.1.4.2) 2.1.4.3 <i>Organizacja*</i> prowadzi negocjacje z ustanowionymi zgodnie z prawem <i>organizacjami pracowników*</i> lub należycie wybranymi przedstawicielami, w <i>dobrej wierze*</i> oraz przy najlepszych staraniach w celu osiągnięcia <i>układu zbiorowego*</i>. (Adopcja IGI nr 2.1.4.3) 2.1.4.4 Istniejące <i>układy zbiorowe*</i> są przestrzegane. (Adopcja IGI nr 2.1.4.4)
2.2. Organizacja* musi* promować równość płci* w zakresie zatrudnienia, możliwości szkolenia, przyznawania kontraktów, zaangażowania* i działań zarządczych.	2.2.1 Wdrożone są systemy zapewniające <i>równość płci*</i> i zapobiegające dyskryminacji ze względu na płeć w praktykach: zatrudnienia, możliwości szkolenia, przyznawania kontraktów, <i>zaangażowania*</i>, działań zarządczych. (Adaptacja IGI nr 2.2.1) 2.2.2 Możliwości zatrudnienia są otwarte zarówno dla kobiet, jak i dla mężczyzn na takich samych warunkach na wszystkich stanowiskach. (Adaptacja IGI nr 2.2.2) 2.2.3 Praca wykonywana zazwyczaj przez kobiety (szkółki leśne, hodowla lasu, pozyskiwanie <i>niedrzewnych produktów leśnych*</i>, ważenie, pakowanie itp.) jest uwzględniona w programach szkolenia oraz programach bezpieczeństwa i higieny pracy w takim

Kryteria	Wskaźniki
	samym stopniu, jak prace wykonywane zazwyczaj przez mężczyzn. (Adopcja IGI nr 2.2.3) 2.2.4 Kobiety i mężczyźni otrzymują takie samo wynagrodzenie, gdy wykonują taką samą pracę. (Adopcja IGI nr 2.2.3) 2.2.5 (Odrzucony IGI nr 2.2.5) 2.2.5 Urlop macierzyński trwa nie krócej niż przez okres sześciu tygodni po porodzie. (Adopcja IGI nr 2.2.6) 2.2.6 Urlop ojcowski jest dostępny, a korzystanie z niego nie jest karane. (Adopcja IGI nr 2.2.7) 2.2.7 Zapewniona jest możliwość aktywnego udziału zarówno kobiet jak i mężczyzn w zebraniach, komitetach zarządzających i forach decyzyjnych. (Adopcja IGI nr 2.2.8) 2.2.8 Pracownicy* są świadomi swoich praw i mają łatwy dostęp do zapewniających poufność, bezpiecznych i niegroźących odwetem procedur zgłaszania przypadków przemocy, molestowania seksualnego i dyskryminacji. (Adaptacja IGI nr 2.2.9) 2.2.9. Organizacja* informuje o programach zwalczania przemocy domowej. (Wskaźnik dodany)
2.3 Organizacja* musi* wdrożyć praktyki związane z bezpieczeństwem i higieną pracy w celu ochrony pracowników* przed chorobami zawodowymi i zagrożeniem dla zdrowia. Praktyki te, proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych, muszą* spełniać lub przekraczać wymagania Kodeksu Postępowania MOP w Zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy przy Pracach Leśnych.	2.3.1 Przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy są opracowane i wdrożone tak, że spełniają lub przewyższają Kodeks MOP w zakresie Bezpieczeństwa i Higieny Pracy przy Pracach Leśnych. (Adopcja IGI nr 2.3.1)

Kryteria	Wskaźniki
	2.3.2 <i>Pracownicy*</i> posiadają i wykorzystują sprzęt ochrony osobistej odpowiedni do przydzielonych zadań, w szczególności kaski ochronne, kontrastowe kamizelki, buty ochronne, spodnie ochronne. Wszyscy pracownicy mają dostęp do apteczki pierwszej pomocy. Każda osoba przebywająca na terenie, gdzie prowadzone jest pozyskanie drewna, wyposażona jest w kask ochronny i kontrastową kamizelkę. (Adaptacja IGI nr 2.3.2) 2.3.3 Stosowanie sprzętu ochrony osobistej jest obowiązkowe. (Adopcja IGI nr 2.3.3) 2.3.4 Prowadzona jest dokumentacja w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy obejmująca w szczególności rodzaje wypadków i czas absencji z powodu wypadków. (Adopcja IGI nr 2.3.4) 2.3.5 (Odrzucony IGI nr 2.3.5) 2.3.5 Procedury bezpieczeństwa i higieny pracy są przeglądane i poprawiane zgodnie z wymaganiami po poważnych zdarzeniach i wypadkach. (Adopcja IGI nr 2.3.6) 2.3.6 Prace w sąsiedztwie pozostawianych drzew biocenotycznych organizowane są tak, aby nie stwarzały zagrożenia dla pracowników. (Wskaźnik dodany)
2.4 <i>Organizacja*</i> musi*wyplacać wynagrodzenie równoważne lub przewyższające minimalne standardy w leśnictwie lub inne wynagrodzenie wynikające z uznanych porozumień w kwestii płac w leśnictwie lub <i>płacę umożliwiającą utrzymanie*</i>, jeśli jest wyższa niż minimalne wynagrodzenie ustawowe. W przypadku, gdy nie istnieje żadne z powyższych, <i>Organizacja*</i>, z udziałem <i>pracowników*</i>, opracuje mechanizmy ustalenia wysokości <i>płacy umożliwiającej utrzymanie*</i>.	2.4.1 Płace wypłacane przez <i>Organizację*</i> w każdych warunkach odpowiadają lub przekraczają ustawowe płace minimalne, jeśli są one określone. (Adopcja IGI nr 2.4.1) 2.4.2 Środki przeznaczone przez <i>Organizację*</i> na usługi leśne gwarantują firmom wykonawczym wypłacanie

Kryteria	Wskaźniki
	<i>pracownikom*</i> pensji przynajmniej na poziomie ustawowej płacy minimalnej w okresie obowiązywania umowy między <i>Organizacją*</i>, a firmą wykonawczą. (Adaptacja IGI nr 2.4.2) 2.4.3 (Odrzucony IGI nr 2.4.3) 2.4.3. Wynagrodzenia i wynagrodzenia kontraktowe są wypłacane przez <i>Organizację*</i> terminowo. (Adopcja IGI nr 2.4.4)
2.5 <i>Organizacja*</i> musi* wykazać, że <i>pracownicy*</i> otrzymują specjalistyczne szkolenia i nadzór nad wykonywaną pracą, by bezpiecznie i skutecznie wdrożyć <i>plan gospodarowania*</i> i inne związane z nim czynności.	2.5.1 <i>Pracownicy*</i> otrzymują specjalistyczne szkolenia zgodnie z Aneks B oraz nadzór, aby bezpiecznie i skutecznie brać udział w realizacji <i>planu gospodarowania*</i> i czynnościach zarządczych. (Adopcja IGI nr 2.5.1) 2.5.2 Przechowywane są dane o aktualnych szkoleniach odpowiednio dla wszystkich <i>pracowników*</i>. (Adopcja IGI nr 2.5.2)
2.6 <i>Organizacja*</i> musi* posiadać opracowane, przy <i>zaangażowaniu* pracowników*</i>, mechanizmy rozwiązywania skarg i zapewnienia pracownikom <i>słusznej rekompensaty*</i> za stratę lub zniszczenie ich własności, <i>chorobę zawodową*</i> lub <i>wypadek przy pracy*</i> mające miejsce w trakcie pracy dla <i>Organizacji*</i>.	2.6.1 Istnieje system rozwiązywania <i>sporów*</i>, opracowany przy <i>kulturowo odpowiednim*</i> <i>zaangażowaniu* pracowników*</i>. (Adopcja IGI nr 2.6.1) 2.6.2 Skargi <i>pracowników*</i> są rozpoznawane, reaguje się na nie i są rozpatrzone lub są w trakcie procesu rozpatrywania <i>sporów*</i>. (Adopcja IGI nr 2.6.2) 2.6.3 Utrzymuje się aktualny rejestr skarg <i>pracowników*</i> związanych z ich stratami lub zniszczeniem własności, <i>chorobami zawodowymi*</i> lub zranieniami, zawierający: 1) kroki podjęte w celu rozpatrzenia skargi 2) wyniki postępowań włącznie ze <i>słuszną rekompensatą*</i>, oraz

Kryteria	Wskaźniki
	3) nierozwiązane <i>spory*</i>, przyczyna ich nie rozwiązania i jak będą rozwiązane. (Adopcja IGI nr 2.6.3) 2.6.4 Przewidziana jest <i>śłuszna rekompensata*</i> dla <i>pracowników*</i> za stratę lub zniszczenie ich własności, za <i>chorobę zawodową*</i> lub obrażenia, jeżeli wynikają one ze stosunku pracy. (Adaptacja IGI nr 2.6.4)
UWAGA DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH	
Propozycja Aneksu B, który zawiera wymagane szkolenia dla <i>pracowników*</i> znajduje się w dalszej części niniejszego dokumentu.	

ZASADA 3: PRAWA *LUDNOŚCI RDZENNEJ**

***Organizacja** zidentyfikuje i będzie *podtrzymywała** prawa i *prawa zyczajowe** *ludności rdzennej** w zakresie własności, użytkowania i zarządzania ziemią, *terytoriami** i zasobami, na które wpływ mają działania zarządcze.**

UWAGA: Zasada 3 nie dotyczy warunków Polski ze względu na to, że w Polsce nie występuje obecnie żadna grupa spełniająca definicję „ludności rdzennej” wg kryteriów ONZ.

ZASADA 4: WSPÓŁPRACA ZE SPOŁECZNOŚCIAMI

Organizacja* przyczynia się do utrzymania lub poprawy dobrobytu socjalnego i ekonomicznego *lokalnych społeczności**.

Kryteria	Wskaźniki
4.1 Organizacja* zidentyfikuje <i>społeczności lokalne*</i> istniejące w obrębie <i>Jednostki Gospodarowania*</i> oraz te, których dotyczą działania gospodarcze. <i>Organizacja*</i>, poprzez <i>zaangażowanie*</i> ze <i>społecznościami lokalnymi*</i>, zidentyfikuje ich <i>prawa posiadania*</i>, prawa dostępu do zasobów leśnych i usług ekosystemowych*, <i>prawa zwyczajowe*</i>, a także prawa i obowiązki mające zastosowanie w obrębie <i>Jednostki Gospodarowania*</i>.	4.1.1 <i>Społeczności lokalne*</i> istniejące na terenie <i>Jednostki Gospodarowania *</i> oraz te, których może dotyczyć wpływ działalności gospodarczej na obszarze <i>Jednostki Gospodarowania *</i> są zidentyfikowane. (Adopcja IGI nr 4.1.1) 4.1.2 Poprzez kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* z <i>lokalnymi społeczności*</i> zidentyfikowanymi zgodnie z 4.1.1. udokumentowane lub zmapowane są: 1) Ich <i>prawa ustawowe*</i> i <i>prawa zwyczajowe*</i> do <i>posiadania*</i>; 2) Ich <i>ustawowy*</i> i <i>zwyczajowy*</i> dostęp do i korzystanie z <i>praw*</i>, zasobów <i>leśnych*</i> i <i>usług ekosystemowych*</i>; 3) Ich <i>ustawowe*</i> i <i>zwyczajowe prawa*</i> i obowiązki, które mają zastosowanie; 4) Dowody potwierdzające te prawa i obowiązki 5) Obszary, do których prawa są kwestionowane 6) Podsumowanie sposobów, na <i>jake ustawowe*</i>, <i>zwyczajowe prawa*</i> i kwestionowane prawa są respektowanie przez <i>Organizację*</i>; i 7) Aspiracje i cele <i>społeczności lokalnych *</i> związane z działaniami gospodarczymi. (Adaptacja IGI nr 4.1.2)
4.2 Organizacja* zidentyfikuje i <i>podtrzym*</i> <i>prawa i prawa zwyczajowe*</i> <i>społeczności lokalnych*</i> do zachowania kontroli nad działaniami gospodarczymi w obrębie lub powiązanymi z <i>Jednostką Gospodarowania*</i>, w celu zapewnienia niezbędnej ochrony jej <i>praw, zasobów, ziem i terytoriów*</i>. Delegowanie przez <i>społeczności lokalne*</i> kontroli nad działaniami gospodarczymi stronom trzecim wymaga <i>dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody*</i>.	4.2.1 Poprzez kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* <i>lokalne społeczności*</i> są informowane kiedy, gdzie i jak mogą one komentować i żądać modyfikacji działań gospodarczych w zakresie koniecznym do ochrony ich praw. (Adopcja IGI nr 4.2.1) 4.2.2 <i>Ustawowe*</i> i <i>zwyczajowe prawa*</i> <i>społeczności lokalnych*</i> do utrzymania kontroli nad działaniami

Kryteria	Wskaźniki
	gospodarczymi nie są naruszane przez <i>Organizację*</i>. (Adopcja IGI nr 4.2.2) 4.2.3 Jeśli są dowody , że <i>ustawowe*</i> i <i>zwyczajowe prawa* społeczności lokalnych*</i> odnośnie działań gospodarczych zostały naruszone, sytuacja jest korygowana przez, jeśli to konieczne, <i>kulturowo odpowiednie* zaangażowanie*</i> lub przez proces rozwiązywania <i>sporów*</i> zgodnie z <i>Kryterium*</i> 1.6 lub 4.6. (Adopcja IGI nr 4.2.3) 4.2.4 <i>Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda*</i> jest udzielana przez <i>społeczność lokalną*</i> na etapie tworzenia <i>planu gospodarowania*</i>, dotyczącego działań gospodarczych mających wpływ na ich zidentyfikowane prawa, poprzez proces obejmujący: 1) informowanie <i>społeczności lokalnych*</i> o prawach i obowiązkach związanych z zasobami oraz o wartości, w ekonomicznym, społecznym i przyrodniczym wymiarze, zasobów, nad którymi delegowanie kontroli one rozważają; 2) informowanie <i>społeczności lokalnych*</i> o ich prawie do wstrzymania lub modyfikacji zgody na proponowane działania gospodarcze do zakresu koniecznego do ochrony ich praw i zasobów; i 3) udostępnianie informacji <i>społecznościom lokalnym*</i> o bieżących i planowanych działaniach w zakresie gospodarki leśnej. (Adaptacja IGI nr 4.2.4) 4.2.5 W przypadku, gdy proces <i>dobrowolnej, uprzedniej, świadomej zgody*</i> (z ang. FPIC) nie doprowadził jeszcze do zawarcia porozumienia FPIC, <i>Organizacja*</i> i dotknięte <i>lokalne społeczności*</i> są zaangażowani we wspólnie uzgodniony proces FPIC, który postępuje, w <i>dobrej wierze*</i> i z którego społeczność jest zadowolona. (Adopcja IGI nr 4.2.5)

Kryteria	Wskaźniki
4.3 Organizacja* dostarczy <i>racjonalne*</i> możliwości zatrudnienia, szkolenia i innych usług <i>lokalnym społecznościom*</i> , wykonawcom i dostawcom w skali proporcjonalnej do intensywności prowadzonych działań gospodarczych.	4.3.1 Racjonalne* możliwości są komunikowane i zapewniane <i>społecznościom lokalnym*</i> , lokalnym wykonawcom, lokalnym dostawcom w zakresie: 1) zatrudnienia, 2) szkolenia, i 3) innych usług. (Adopcja IGI nr 4.3.1)
4.4 Proporcjonalnie do skali*, intensywności* i wpływu społeczno-ekonomicznego prowadzonych działań, <i>Organizacja*</i> , przy <i>zaangażowaniu*</i> ze <i>społecznościami lokalnymi*</i> , wdroży dodatkowe działania, które przyczynią się do rozwoju społecznego i ekonomicznego.	4.4.1. W procesie planowania i samej działalności są brane pod uwagę wyniki oceny jej oddziaływania na społeczeństwo. Ze stronami, na które dana działalność gospodarcza może mieć bezpośredni wpływ, przeprowadzane są konsultacje. (Wskaźnik dodany) 4.4.2. Zarządzający lasami o dużej i średniej powierzchni posiadają system umożliwiający udział społeczności lokalnych i stron zainteresowanych w procesie planowania. Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania: Zarządzający lasem prowadzi i dokumentuje konsultacje z zainteresowanymi stronami mając na uwadze wartości społeczne, społeczno-ekonomiczne, kulturowe, na które może mieć wpływ sposób i skala działań prowadzonej gospodarki leśnej. (Adaptacja IGI nr 4.4.1) 4.4.3 Projekty i dodatkowe działania są realizowane lub wspierane przyczyniając się do lokalnych korzyści społecznych i ekonomicznych i są proporcjonalne do społeczno-ekonomicznego wpływu działań gospodarczych. (Adopcja IGI nr 4.4.2)
4.5 Organizacja* , poprzez <i>zaangażowanie*</i> ze <i>społecznościami lokalnymi*</i> , podejmie działania w celu zidentyfikowania, uniknięcia oraz ograniczenia znacznego negatywnego wpływu społecznego, przyrodniczego i ekonomicznego na <i>społeczności lokalne*</i> , będącego skutkiem jej działań gospodarczych. Działanie będzie odpowiednie do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i> aktywności gospodarczej i jej negatywnego oddziaływania.	4.5.1 Poprzez <i>kulturowo odpowiednie*</i> <i>zaangażowanie*</i> <i>społeczności lokalnych*</i> wprowadzane są środki służące do zidentyfikowania, uniknięcia i złagodzenia znaczących negatywnych skutków społecznych,

Kryteria	Wskaźniki
	środowiskowych i ekonomicznych działań gospodarczych. (Adopcja IGI nr 4.5.1)
4.6 Organizacja* , poprzez zaangażowanie <i>społeczności lokalnych*</i> , opracuje mechanizmy rozwiązywania skarg i zapewnienia <i>śluszonej rekompensaty* lokalnym społecznościom*</i> i osobom indywidualnym w odniesieniu do skutków działalności gospodarczej <i>Organizacji*</i> .	4.6.1 Istnieje <i>publicznie dostępny*</i> system rozwiązywania <i>sporów*</i>, opracowany przy <i>kulturowo odpowiednim* zaangażowaniu* lokalnych społeczności*</i>. (Adopcja IGI nr 4.6.1) 4.6.2 Skargi dotyczące wpływu działań gospodarczych są rozpatrywane w <i>odpowiednim czasie*</i>, i są rozwiązywane lub są w trakcie procesu rozpatrywania <i>sporów*</i>. (Adopcja IGI nr 4.6.2) 4.6.3 Utrzymuje się aktualny rejestr skarg dotyczących wpływu działań gospodarczych zawierający: 1) kroki podjęte w celu rozpatrzenia skargi 2) wyniki postępowań we wszystkich <i>sporach*</i> włącznie ze <i>śluszną rekompensatą*</i> dla <i>społeczności lokalnych*</i> i osób prywatnych, oraz 3) nierozwiązane <i>spory*</i>, przyczyna ich nie rozwiązania i jak będą rozwiązane. (Adopcja IGI nr 4.6.3) 4.6.4 Wstrzymuje się działanie na obszarze, gdy istnieje <i>spór*</i> o: 1) <i>znacznej wielkości*</i> 2) <i>znacznym czasie trwania*</i>, lub 3) udziale znaczącej ilości interesów. (Adopcja IGI nr 4.6.4)
4.7 Organizacja* , przy <i>zaangażowaniu* ze społecznościami lokalnymi*</i> , zidentyfikuje obszary szczególnego znaczenia kulturowego, ekologicznego, ekonomicznego, religijnego lub duchowego, do których <i>społeczności lokalne*</i> mają <i>ustawowe* lub zwyczajowe prawa*</i> . Obszary te będą uznane przez <i>Organizację*</i> , i ich gospodarowanie lub <i>ochrona*</i> będzie uzgodniona poprzez współpracę ze <i>społecznościami lokalnymi*</i> .	4.7.1 Miejsca o specjalnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym, religijnym, czy duchowym, do których <i>społeczności lokalne*</i> mają <i>ustawowe i zwyczajowe prawa*</i> są zidentyfikowane poprzez <i>kulturowo odpowiednie* zaangażowanie*</i> i są uznane przez <i>Organizację*</i> . (Adopcja IGI nr 4.7.1)

Kryteria	Wskaźniki
	4.7.2 Sposoby ochrony takich miejsc są uzgodnione, udokumentowane i wprowadzone poprzez <i>kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* lokalnych społeczności*</i>. Jeśli społeczność lokalna uzna, że fizyczne określenie miejsc w dokumentacji lub na mapach będzie stanowiło zagrożenie dla wartości i <i>ochrony*</i> tych miejsc, użyte będą inne środki. (Adopcja IGI nr 4.7.2) 4.7.3 Jeśli kiedykolwiek zostaną zaobserwowane lub odkryte nowe miejsca o specjalnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, gospodarczym, religijnym, czy duchowym, działania gospodarcze w pobliżu ustaną natychmiast dopóki nie będą uzgodnione środki ochronne z <i>lokalną społecznością*</i> zgodnie z zaleceniami lokalnego i <i>krajowego prawa*</i>. (Adopcja IGI nr 4.7.3)
4.8 Organizacja* podtrzyma* prawo społeczności lokalnych* do ochrony* i wykorzystania ich wiedzy tradycyjnej* i zrekompensuje społecznościom lokalnym* wykorzystanie takiej wiedzy oraz ich własności intelektualnej*. Zgodnie z Kryterium* 3.3 w drodze dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody* zostanie zawarta wiążąca umowa* pomiędzy Organizacją*, a społecznościami lokalnymi* w zakresie ochrony* i wykorzystania własności intelektualnej*.	4.8.1 Wiedza tradycyjna* i własność intelektualna* są chronione i wykorzystywane tylko wtedy, gdy właściciele wiedzy tradycyjnej* i własności intelektualnej* wydali dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę* sformalizowaną wiążącą umową*. (Adopcja IGI nr 4.8.1) 4.8.2 Społeczności lokalne* są wynagradzane zgodnie z wiążącą umową* osiągniętą na drodze dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody* na użycie wiedzy tradycyjnej* i własności intelektualnej*. (Adopcja IGI nr 4.8.2)

ZASADA 5: KORZYŚCI PŁYNĄCE Z LASU

Organizacja* efektywnie zarządza gamą wielu produktów i usług **Jednostki Gospodarowania*** celem utrzymania lub zwiększenia długoterminowej *żywności ekonomicznej** oraz szeregu korzyści przyrodniczych i społecznych.

Kryteria	Wskaźniki
5.1 Organizacja* identyfikuje, wytwarza lub umożliwia wytwarzanie zróżnicowanych korzyści lub produktów korzystając z zasobów i <i>usług ekosystemowych*</i> istniejących w obrębie Jednostki Gospodarowania* , celem wzmocnienia oraz zróżnicowania lokalnej gospodarki proporcjonalnie do <i>skali*</i> i <i>intensywności*</i> prowadzonych działań gospodarczych.	5.1.1 Określony jest zasób surowców i <i>usług ekosystemowych*</i>, który może wzmocnić i zróżnicować lokalną gospodarkę. (Adopcja IGI nr 5.1.1) 5.1.2 Spójnie z <i>celami zarządzania*</i>, zidentyfikowane korzyści i produkty są wytwarzane przez Organizację* lub udostępniane innym do produkcji, w celu wzmocnienia i dywersyfikacji lokalnej gospodarki. (Adopcja IGI nr 5.1.2) 5.1.3 Kiedy Organizacja* stosuje oświadczenia FSC dla usługi ekosystemowych, Organizacja* musi spełnić odpowiednie wymogi zawarte w procedurze FSC-PRO-30-006. (Adopcja IGI nr 5.1.3)
5.2 Organizacja* pozyskuje produkty i usługi z Jednostki Gospodarowania * na poziomie lub poniżej poziomu umożliwiającego trwałe utrzymanie.	5.2.1 <i>Poziomy pozyskania drewna*</i> bazują na analizach bieżących <i>Najlepszych Dostępnych Informacji*</i> dotyczących przyrostu i zasobności, inwentaryzacji lasu, śmiertelności i utrzymania funkcji ekosystemów. (Adopcja IGI nr 5.2.1) 5.2.2 W oparciu o analizę <i>poziomu pozyskania drewna*</i>, określany jest maksymalny 10-letni etat oraz średni roczny dopuszczalny rozmiar pozyskania, który nie przekracza poziomu pozyskania jaki może być stale utrzymany, a poziom pozyskania nie przekracza przyrostu. (Adaptacja IGI nr 5.2.2) 5.2.3 Bieżące roczne poziomy pozyskania drewna są dokumentowane, a roczne pozyskanie może przekroczyć roczny rozmiar pozyskania pod warunkiem,

Kryteria	Wskaźniki
	że wszystkie inne wymagania tego standardu są spełnione. (Adaptacja IGI nr 5.2.3) 5.2.4 Dla komercyjnego wykorzystania <i>niedrzewnych produktów leśnych*</i> i usług pod kontrolą <i>Organizacji*</i> obliczany i stosowany jest zrównoważony poziom pozyskania. Zrównoważone poziomy pozyskania bazują na <i>Najlepszych Dostępnych Informacjach*</i>. (Adopcja IGI nr 5.2.4)
5.3 Organizacja* wykazuje, że zarówno pozytywne, jak i negatywne <i>efekty zewnętrzne*</i> prowadzonych operacji są ujęte w <i>planie gospodarowania*</i>.	5.3.1 W <i>planie gospodarowania*</i> znajdują się określone rodzajowo, a w planach rocznych określone rodzajowo i ilościowo wydatki na zapobieganie, łagodzenie i kompensowanie negatywnego wpływu działalności gospodarczej. (Adaptacja IGI nr 5.3.1) 5.3.2 Wariant I W <i>planie gospodarowania*</i> zidentyfikowane i uwzględnione są pozytywne społeczne i środowiskowe skutki działalności gospodarczej. (Adaptacja IGI nr 5.3.2) 5.3.2 Wariant II W <i>planie gospodarowania*</i> zidentyfikowane i uwzględnione są pozytywne i negatywne społeczne i środowiskowe skutki działalności gospodarczej. (Adaptacja IGI nr 5.3.2)
5.4 Organizacja*, jeśli jest to możliwe, proporcjonalnie do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i>, korzysta z lokalnych wytwórców, lokalnych usług i lokalnej wartości dodanej. Jeśli lokalne możliwości nie są dostępne <i>Organizacja*</i> podejmie <i>racjonalne*</i> próby pomocy w ustanowieniu takowych usług.	5.4.1 Tam, gdzie koszty, jakość i zdolności produkcyjne opcji nie-lokalnych i lokalnych są przynajmniej równe, stosuje się lokalne towary, usługi, przetwórstwo i udogodnienia o wartości dodanej. (Adopcja IGI nr 5.4.1) 5.4.2 Czynione są <i>racjonalne*</i> próby do stworzenia i pobudzania zdolności produkcyjnych tam, gdzie lokalne towary, usługi, przetwórstwo i udogodnienia o wartości dodanej są niedostępne. (Adopcja IGI nr 5.4.2)

Kryteria	Wskaźniki
5.5 <i>Organizacja*</i> poprzez planowanie i wydatki, proporcjonalnie do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i> , demonstruje swoje zaangażowanie w <i>długoterminową* żywotność ekonomiczną*</i> .	5.5.1 Przydzielane są odpowiednie fundusze na wdrożenie <i>planu gospodarowania*</i>, aby spełniać wymogi standardu i zapewniać <i>długoterminową* żywotność ekonomiczną*</i>. (Adopcja IGI nr 5.5.1) 5.5.2 Ponosi się wydatki i realizuje inwestycje w celu wdrożenia <i>planu gospodarowania*</i>, aby spełnić wymogi niniejszego standardu i zapewnić <i>długoterminową* żywotność ekonomiczną*</i>. (Adopcja IGI nr 5.5.2)
UWAGI DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH	
Informacja o Aneksie C „Dodatkowe wymagania dla usług ekosystemowych” znajduje się w dalszej części niniejszego dokumentu.	

ZASADA 6: WARTOŚCI PRZYRODNICZE* I WPŁYW NA ŚRODOWISKO

Organizacja* utrzyma, ochroni* lub przywróci* usługi ekosystemowe* i wartości przyrodnicze* Jednostki Gospodarowania*, a także musi* unikać, naprawiać i minimalizować negatywne skutki wpływu na środowisko.

Kryteria	Wskaźniki
6.1 Organizacja* dokonuje oceny wartości przyrodniczych* w Jednostce Gospodarowania* oraz poza jej obszarem, na które potencjalnie wpływają działania gospodarcze. Ocenę należy przeprowadzić z uwzględnieniem poziomu szczegółowości, skali i częstotliwości proporcjonalnych do skali, intensywności i ryzyka* działań gospodarczych. Tak przeprowadzona ocena jest wystarczająca do podjęcia decyzji o koniecznych środkach ochronnych* oraz do wykrycia i monitorowania możliwych negatywnych skutków działań gospodarczych.	6.1.1. Organizacja* dysponuje rozpoznaniem wartości przyrodniczych* w obrębie Jednostki Gospodarowania* oraz tych wartości przyrodniczych* poza Jednostką Gospodarowania*, na które potencjalnie mogą wpływać działania gospodarcze. To rozpoznanie jest oparte na Najlepszych Dostępnych Informacjach*, obejmujących co najmniej: - obserwacje naturalnych kierunków rozwoju ekosystemów na powierzchniach referencyjnych*; - badania terenowe; - bazy danych odnoszące się do wartości przyrodniczych*: literatura naukowa, bazy danych w posiadaniu organów przyrody itd. - konsultacje z lokalnymi i regionalnymi ekspertami; - kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* społeczności lokalnych* i zainteresowanych stron*. (Adaptacja IGI nr 6.1.1) 6.1.2 Oceny wartości przyrodniczych* prowadzone są na tyle szczegółowo i regularnie, aby: 1) Wpływ działań gospodarczych na określone wartości przyrodnicze* można ocenić według Kryterium* 6.2; 2) Ryzyka* dla wartości przyrodniczych* można zidentyfikować według Kryterium* 6.2; 3) Konieczne sposoby ochrony* w celu ochrony wartości mogą być zidentyfikowane według Kryterium* 6.3; i

Kryteria	Wskaźniki
6.2 Przed rozpoczęciem działań mających wpływ na dane siedlisko, <i>Organizacja*</i> zidentyfikuje i oceni <i>skalę, intensywność i ryzyko*</i> potencjalnego wpływu działań gospodarczych na zidentyfikowane <i>wartości przyrodnicze*</i>.	4) Monitorowanie skutków lub zmian przyrodniczych może być prowadzone zgodnie z <i>Zasadą* 8. (Adopcja IGI nr 6.1.2)</i> 6.2.1 Przeprowadza się <i>ocenę oddziaływania na środowisko*</i> polegającą na: - uzyskaniu decyzji środowiskowej dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z obowiązującymi przepisami; - przeprowadzeniu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla planu urządzania lasu, zgodnie z obowiązującymi przepisami; - przeprowadzeniu własnej oceny dla działań nie objętych ww. procedurami. - ocena jest oparta na <i>Najlepszych Dostępnych Informacjach*</i>. <i>(Adaptacja IGI nr 6.2.1)</i> 6.2.2 <i>Ocena oddziaływania na środowisko*</i> identyfikuje i ocenia wpływ działań gospodarczych przed ich rozpoczęciem. <i>(Adaptacja IGI nr 6.2.2)</i> 6.2.3 Skutkiem <i>ocen oddziaływania na środowisko*</i> są, w razie potrzeby, rozwiązania alternatywne lub środki łagodzące negatywne skutki działań gospodarczych. Są one ujęte w <i>planie gospodarowania*</i> i wdrażane. <i>(Wskaźnik dodany)</i>
6.3 <i>Organizacja*</i>, proporcjonalnie do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i> działań, identyfikuje i wdraża skuteczne działania zapobiegające negatywnym wpływom działań gospodarczych na <i>wartości przyrodnicze*</i> oraz minimalizuje i naprawia te już występujące.	6.3.1 Działania gospodarcze są zaplanowane i wdrożone tak, aby zapobiec negatywnym skutkom oddziaływania i chronić <i>wartości przyrodnicze*</i>. <i>(Adopcja IGI nr 6.3.1)</i> 6.3.2 Przy odnowieniu lasu należy w pierwszej kolejności wykorzystywać istniejące już odnowienia naturalne drzew i krzewów - zgodne z celami hodowli lasu, a także inicjować, utrzymywać i rozwijać nowe odnowienia naturalne pożądanych gatunków. <i>(Wskaźnik dodany)</i>

Kryteria	Wskaźniki
	6.3.3 Stosuje się rębnie dostosowane do typu siedliskowego lasu i właściwości gatunków przewidzianych do odnowienia, prowadzące do różnicowania wiekowego i w miarę możliwości strukturalnego. (Wskaźnik dodany) 6.3.4. Na siedliskach podmokłych, w szczególności bagiennych, łęgowych i olsowych w miarę możliwości odstępuje się od użytkowania. (Wskaźnik dodany) 6.3.5 Variant I W zależności od układu warunków lokalnych, rębnia zupełna może przyjmować, maksymalną powierzchnię do 4 ha, z zachowaniem minimum 5 letniego okresu nawrotu. Linia brzegowa zrębu powinna mieć, z uwzględnieniem warunków terenowych, przebieg zatokowy, falisty lub schodkowy. Ograniczenia wielkości zrębów nie obowiązują, jeżeli zatwierdzone plany ochrony elementów przyrody wymagają innych wartości. (Wskaźnik dodany) 6.3.5 Variant II W zależności od układu warunków lokalnych, planując działania zmierzające do wytworzenia nowego drzewostanu, rębnia zupełna może przyjmować, maksymalną powierzchnię do 4 ha i być stosowana głównie w litych drzewostanach gatunków światłolubnych oraz maksymalną powierzchnię do 6 ha w litych drzewostanach sosnowych i brzoźowo-sosnowych, z zachowaniem minimum 5 letniego okresu nawrotu. Linia brzegowa zrębu powinna mieć, z uwzględnieniem warunków terenowych, przebieg zatokowy, falisty lub schodkowy. Ograniczenia wielkości zrębów nie obowiązują, jeżeli zatwierdzone plany ochrony elementów przyrody przyjęte dla tych

Kryteria	Wskaźniki
	ekosystemów zakładają inne wielkości. (Wskaźnik dodany) 6.3.5 Wariant III W zależności od układu warunków lokalnych, rębnia zupełna może przyjmować, maksymalną powierzchnię do 4 ha i być stosowana głównie w litych drzewostanach gatunków światłożądnych oraz maksymalną powierzchnię do 6 ha w litych drzewostanach sosnowych i brzożowo-sosnowych, z zachowaniem minimum 5 letniego okresu nawrotu. Linia brzegowa zrębu powinna mieć, z uwzględnieniem warunków terenowych, przebieg zatokowy, falisty lub schodkowy Ograniczenia wielkości zrębów nie obowiązują, jeżeli zatwierdzone plany ochrony elementów przyrody przyjęte dla tych ekosystemów zakładają inne wielkości lub gdy istnieje potrzeba zachowania ładu czasowo-przestrzennego w litych, wielko-obszarowych, zbliżonych wiekowo drzewostanach sosnowych lub brzożowo-sosnowych. W przypadku powiększenia powierzchni zrębu w przedziale 4 do 5 hektarów należy zostawić biogrupy o powierzchni minimum 7 % powierzchni zrębu, a w przypadku powierzchni zrębu w przedziale powyżej 5 hektarów należy zostawić biogrupy o powierzchni minimum 10% powierzchni zrębu. (Wskaźnik dodany) 6.3.6 Nie stosuje się zrębów zupełnych zlokalizowanych bezpośrednio przy zbiornikach wodnych*, torfowiskach a także w miejscach kultu religijnego i wokół drzew matecznych. (Wskaźnik dodany) 6.3.7 Zabiegi pielęgnacyjne sprzyjają urozmaiceniu struktury lasu. (Wskaźnik dodany)

Kryteria	Wskaźniki
	6.3.8 Naturalne elementy ekosystemów leśnych (np.: wykroty, leżanina, drzewa zamierające, martwe stojące drzewa, drzewa dziuplaste, gatunki drzew i krzewów lekkonasiennych i owocodajnych, np. jarzębina, iwa, osika) nie są eliminowane w wyniku gospodarki leśnej, jeżeli nie koliduje to z zasadą powszechnej ochrony lasu. Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy ich usuwanie jest konieczne dla ochrony gatunków i siedlisk będących przedmiotem ustanowienia form ochrony przyrody. (Wskaźnik dodany) 6.3.9 <i>Organizacja*</i> dba o powstawanie i zachowanie drzew biocenotycznych, w tym w szczególności drzew dziuplastych. Oprócz drzew dziuplastych, za drzewa biocenotyczne uważa się także drzewa: - z innymi rodzajami mikrosiedlisk nadrzewnych: próchnowiskami, pustkami pod korzeniami, obłamami korony, martwymi gałęziami i konarami, rozszczepieniami, bliznami piorunowymi, pęknięciami pnia, hubami, rakami drzewnymi; - wykroty; - wyraźnie wyróżniające się zaawansowanym wiekiem lub znacznymi rozmiarami na tle otaczającego drzewostanu; - reprezentujące lokalnie rzadkie gatunku lub unikatowe formy morfologiczne; - zasiedlone przez cenne gatunki roślin, grzybów lub zwierząt; w tym drzewa z gniazdami ptaków o średnicy > 25 cm. W tym celu, drzewa biocenotyczne nie są wycinane, za wyjątkiem <i>nadrzędnych wymogów bezpieczeństwa publicznego*</i>. Ścięte, ze względów bezpieczeństwa drzewa biocenotyczne, pozostają na gruncie do naturalnego rozkładu. Przed wycięciem sprawdza się drzewa pod kątem obecności na nich mikrosiedlisk nadrzewnych, w szczególności dziupli i próchnowisk, a

Kryteria	Wskaźniki
	także pod kątem ew. zasiedlenia przez gatunki chronione. Dbą się o zapewnienie w drzewostanach obecności drzew, w których mogą tworzyć się mikrosiedliska nadrzewne, np. pozostawiając stare drzewa na kolejne pokolenia drzewostanu, zapewniając obecność gatunków, w których tworzą się dziuple (np. brzoza, osika, wiąz, grab). (Wskaźnik dodany) 6.3.10 Nie usuwa się martwego drewna stojącego i leżącego z wyjątkiem zachowania <i>nadrzędnych wymogów bezpieczeństwa publicznego*</i>. Ścięte, ze względów bezpieczeństwa drzewa martwe pozostają na gruncie do naturalnego rozkładu. (Wskaźnik dodany) 6.3.11 Wariant nr I Wystarczające ilości martwej i rozkładającej się biomasy są zachowane w celu ochrony <i>wartości przyrodniczych*</i>. Zarządzający lasem pozostawia drewno martwe rozkładające się w lesie zróżnicowane pod względem formy i gatunku (leżanina, martwe stojące drzewa). Ilość pozostawianego martwego drewna powinna wynikać z badań naukowych uwzględniających warunki lokalne i dominującą funkcję lasu oraz jest zróżnicowana przestrzennie (większe ilości winny znajdować się w rezerwatach przyrody, użytkach ekologicznych, powierzchniach wyłączonych z użytkowania i stanowiskach ksylobiontów). Ilość martwego drewna różnych form i gatunków wzrasta w wieloletnim przedziale czasowym. (Wskaźnik dodany) 6.3.11 Wariant nr II Zarządzający <i>lasami o dużej lub średniej powierzchni*</i> leśnej pozostawia drewno martwe rozkładające się w lesie zróżnicowane pod względem formy i gatunku (leżanina, martwe stojące drzewa). Ilość martwego drewna i zróżnicowanie jego form są monitorowane (np.

Kryteria	Wskaźniki
	jako pomiar podczas sporządzania kolejnych planów urządzenia lasu bądź w ramach wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasu). Gdy średnia ilość martwego drewna w <i>Organizacji*</i> jest mniejsza niż 10m³/ha powierzchni leśnej, lub gdy w <i>Organizacji*</i> jest <5% drzewostanów z koncentracją martwego drewna większą niż 40m³/ha powierzchni leśnej, lub gdy z badań lub monitoringu gatunków ksylobiontycznych wynika, że w świetle ich potrzeb lokalnych ilość lub jakość zasobów martwego drewna jest z innych powodów niewystarczająca – <i>Organizacja*</i> ma i skutecznie wdraża plan poprawy zasobów martwego drewna, wykorzystujący możliwości stwarzane przez naturalne wydzielanie się drzew i przez lokalne zaburzenia; zakładający naprawę sytuacji w perspektywie nie dłużej niż 30 lat. (Wskaźnik dodany) 6.3.12 Ilość martwego drewna różnych form i gatunków wzrasta w wieloletnim przedziale czasowym. (Wskaźnik dodany) 6.3.13 Wariant I Zarządzający lasami o dużych powierzchniach: fragmenty drzewostanów, które uzyskały wiek rębności, o minimalnej powierzchni 5% każdego bloku drzewostanów rębnych, przeznaczonych do wycięcia w pierwszym dziesięcioleciu i nie mniejsze niż 5 arów, pozostają nienaruszone do naturalnej śmierci i rozkładu drewna. (Wskaźnik dodany) 6.3.13 Wariant II We wszystkich drzewostanach użytkowanych rębnie (niezależnie od typu i formy rębni), ich fragmenty są pozostawiane na kolejne pokolenie drzewostanu i pozostają nienaruszone do naturalnej śmierci i rozkładu

Kryteria	Wskaźniki
	drewna. Wyjątkiem mogą być bloki upraw pochodnych lub sytuacje zagrożenia trwałości drzewostanu (choć należy pozostawiać także fragmenty drzewostanów zniszczonych przez huragany, pożary itp.). Powierzchnia pozostawianych fragmentów wynosi co najmniej ok. 5 % powierzchni drzewostanu, przy czym w konkretnym drzewostanie może być zmniejszana lub zwiększana stosownie do uwarunkowań lokalnych (np. podwyższana w obszarach chronionych, chronionych siedliskach przyrodniczych, drzewostanach szczególnie cennych przyrodniczo), ale tak by w skali <i>Jednostki Gospodarowania*</i> w żadnym razie nie była mniejsza niż 5% powierzchni realizowanych cięć rębnych. (Wskaźnik dodany) 6.3.14 Działania gospodarcze zapobiegają negatywnym skutkom dla <i>wartości przyrodniczych*</i>. (Adopcja IGI nr 6.3.2) 6.3.15 W przypadku wystąpienia negatywnego wpływu na <i>wartości przyrodnicze*</i>, podjęte są kroki w celu zapobiegania dalszym szkodom, a negatywne skutki są łagodzone lub naprawione. (Adopcja IGI nr 6.3.3)
6.4 Organizacja* chroni <i>rzadkie*</i> i <i>zagrożone gatunki*</i> oraz ich <i>siedliska*</i> w <i>Jednostce Gospodarowania*</i> poprzez ustanowienie <i>stref ochronnych*</i>, <i>obszarów ochronnych*</i>, <i>łączności*</i> przestrzennej lub (gdzie jest to konieczne) inne bezpośrednie środki konieczne dla ich przetrwania i żywotności. Podjęte działania są proporcjonalne do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i> prowadzonych działań gospodarczych oraz do stanu ochrony i wymogów ekologicznych odnoszących się do <i>rzadkich*</i> i <i>zagrożonych gatunków*</i>. Ustanawiając zakres działań podejmowanych wewnątrz <i>Jednostki Gospodarowania*</i>, <i>Organizacja*</i> bierze pod uwagę zasięg geograficzny i wymagania ekologiczne dla <i>rzadkich*</i> i <i>zagrożonych gatunków*</i> poza obszarem <i>Jednostki Gospodarowania*</i>.	6.4.1. Organizacja* dysponuje listą <i>gatunków rzadkich*</i> i <i>zagrożonych*</i> ujętych na aktualnych Czerwonych Listach lub w aktualnych Czerwonych Księgach obejmujących <i>Jednostkę Gospodarowania*</i>, gatunków chronionych oraz gatunków CITES, występujących lub mogących występować w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>. Miejsca występowania, siedliska i potencjalne siedliska tych gatunków są rozpoznane z uwzględnieniem wykorzystania <i>Najlepszych Dostępnych Informacji*</i>. (Adaptacja IGI nr 6.4.1)

Kryteria	Wskaźniki
	UWAGA
	Grupa Opracowująca Standard uzgodniła dodanie nowego Aneksu do standardu: ANEKS D „Aktualne Czerwone Listy i Czerwone Księgi, określające gatunki rzadkie i zagrożone, mające zastosowanie na terenie Polski lub jej części, wg stanu na grudzień 2018 r.”.
	6.4.2 Zidentyfikowane są potencjalne skutki działań gospodarczych na <i>rzadkie* i zagrożone gatunki*</i>, ich stan <i>ochrony*</i> i <i>siedliska*</i> i działania gospodarcze są modyfikowane w celu uniknięcia negatywnych skutków. (Adopcja IGI nr 6.4.2) 6.4.3 <i>Gatunki rzadkie* i zagrożone*</i> oraz gatunki objęte ochroną gatunkową są chronione, przez bezpośrednią ochronę przed zniszczeniem, zapewnienie im siedlisk odpowiedniej jakości i odpowiednich warunków do bytowania, rozrodu, rozmnażania się, odpoczynku, zimowania, przemieszczania się i migracji. W szczególności: • Gatunkom związanym z lasami o cechach naturalnych (np. z bardzo starymi drzewostanami i drzewami, wysokimi zasobami martwego drewna, specyficznymi mikrosiedliskami typowymi dla lasów naturalnych) zapewnia się odpowiednią powierzchnię i rozmieszczenie drzewostanów wyłączonych z użytkowania oraz odpowiednie nasycenie pozostałych lasów elementami kluczowymi dla takich gatunków (pozostawione kępy drzew, drzewa biocenotyczne, pozostawione martwe drewno); • Gatunkom zależnym od szczególnych elementów ekosystemu leśnego (np. drzewa określonego gatunku; wysokie drzewa jako miejsca gniazdowania niektórych gatunków ptaków, dziuple) zapewnia się, że elementy takie są utrzymywane i przywracane w lesie w

Kryteria	Wskaźniki
	odpowiedniej ilości, a w razie braku takich możliwości technicznych – ich brak jest kompensowany elementami zastępczymi odpowiednio do dostępnej wiedzy ekologicznej; • Gatunkom zależnym od warunków wodnych (np. gatunki torfowiskowe, gatunki lasów bagiennych), zapewnia się zachowanie lub odtworzenie właściwego uwodnienia ich siedlisk; • Gatunkom zależnym od siedlisk półnaturalnych (np. łąk, świetlistych dąbrów) zapewnia się utrzymanie ich siedlisk, w razie potrzeby w drodze ochrony czynnej; • Gatunkom wrażliwym na obecność ludzką, całorocznie lub w okresie rozrodu, migracji lub zimowania, zapewnia się wykluczenie dostępu ludzi, lub niezbędne ograniczenia tego dostępu, w tym wykluczenie wykonywania prac leśnych, w kluczowych dla gatunku miejscach i terminach; • Utrzymywana, a w razie potrzeby i możliwości ekologicznych odtwarzana, jest łączność przestrzenna między stanowiskami gatunków, w szczególności przez odtwarzanie drożności i ciągłości ekologicznej cieków oraz przez zapewnianie dogodnych siedlisk gatunków w takim rozmieszczeniu i odległościach, by gatunek mógł przemieszczać się między nimi. (Adaptacja IGI nr 6.4.3) 6.4.4 Organizacja* zapobiega na swoim terenie: - zabijaniu, okaleczaniu, chwytaniu, niszczeniu jaj, pozyskiwaniu, zbieraniu, niszczeniu i pogarszaniu stanu siedlisk i ostoj, niszczeniu i pogarszaniu jakości schronień, uniemożliwianiu dostępu do schronień, znaczącemu płoszeniu lub niepokojeniu, pogarszaniu warunków życia dziko żyjących zwierząt należących do gatunków rzadkich, zagrożonych lub objętych ochroną gatunkową; - niszczeniu, zrywaniu, uszkodzaniu, pozyskiwaniu, zbieraniu, niszczeniu siedlisk i ostoj, pogarszaniu

Kryteria	Wskaźniki
	warunków życia dziko rosnących roślin i grzybów (w tym porostów) należących do gatunków rzadkich, zagrożonych lub objętych ochroną gatunkową. (Adaptacja IGI nr 6.4.4) 6.4.5 <i>Pracownicy*</i> lub osoby podejmujące decyzje mające wpływ na chronione gatunki i siedliska, znają, rozpoznają i identyfikują je w terenie lub korzystają z wiedzy eksperckiej. (Wskaźnik dodany)
6.5 <i>Organizacja*</i> identyfikuje i chroni powierzchnie referencyjne <i>ekosystemów*</i> rodzimych lub <i>przywraca*</i> je do bardziej <i>naturalnych warunków*</i>. Jeśli <i>powierzchnie referencyjne*</i> nie istnieją lub nie są wystarczające, <i>Organizacja*</i> <i>przywróci*</i> część <i>Jednostki Gospodarowania*</i> do bardziej <i>naturalnych warunków*</i>. Rozmiar obszarów i środki podjęte w celu ich <i>ochrony*</i> lub <i>przywrócenia*</i>, również na <i>plantacjach*</i>, będą proporcjonalne do stanu ochrony i wartości ekosystemów na poziomie <i>krajobrazu*</i> oraz <i>skali, intensywności i ryzyka*</i> prowadzonych działań gospodarczych.	6.5.1 <i>Najlepsze Dostępne Informacje*</i> służą do identyfikacji rodzimych <i>ekosystemów*</i>, które istnieją lub istniałyby w <i>warunkach naturalnych*</i> na terenie <i>Jednostki Gospodarowania*</i>. (Adopcja IGI nr 6.5.1) 6.5.2. Zarządzający <i>lasami o dużych powierzchniach*</i> wyznacza, zachowuje i zaznacza na mapach przykłady istniejących w krajobrazie <i>ekosystemów*</i> (tzw. ekosystemy referencyjne, Representative Sample Areas). W pierwszej kolejności, jako ekosystemy referencyjne wyznaczane są powierzchnie w stanie naturalnym lub maksymalnie zbliżonym do naturalnego. Takie obszary, stosownie do ich planów są pozostawione bez ingerencji w naturalnym stanie. (Adaptacja IGI nr 6.5.2) 6.5.3 Jeżeli powierzchnie w stanie naturalnym lub maksymalnie zbliżonym do naturalnego są niewystarczające lub niewystarczająco reprezentują rodzime ekosystemy, to wyznacza się dodatkowe <i>powierzchnie referencyjne*</i> do <i>przywrócenia*</i> bardziej <i>naturalnych warunków*</i> za pomocą naturalnych procesów. (Adaptacja IGI nr 6.5.3) 6.5.4 W obszarach o szczególnych <i>wartościach przyrodniczych*</i> procent powierzchni wyłączanej z

Kryteria	Wskaźniki
	gospodarowania powinien być wyższy. (Adaptacja IGI nr 6.5.4) 6.5.5 Wariant I <i>Sieć obszarów chronionych*</i> zajmuje nie mniej niż 10% powierzchni <i>Organizacji*</i>, a w jej skład wchodzi: - <i>powierzchnie referencyjne*</i>, które w skali <i>Organizacji*</i> obejmują nie mniej niż 5% powierzchni ogólnej i nie mniej niż 5% powierzchni leśnej, a w skali <i>Jednostki Gospodarowania*</i> nie mniej niż 3% powierzchni ogólnej, przy jednoczesnym reprezentowaniu wszystkich typów ekosystemów. - inne powierzchnie przeznaczone do ochrony bioróżnorodności, w tym: • Rezerваты poddane ochronie czynnej • miejsca realizacji działań ochronnych z PZO Natura 2000 lub z innych planów ochrony • strefy przypotokowe • użytki ekologiczne • powierzchniowe pomniki przyrody. (Adaptacja IGI nr 6.5.5) 6.5.5 Wariant II Wyznacza się <i>strefy ochronne*</i> i <i>obszary ochronne*</i> w celu maksymalizacji ich wpływu na zachowanie i ochronę bioróżnorodności w zależności od ich wielkości (np. chronionych mokradeł, utrzymanie powierzchni naturalnych, miejsca realizacji działań ochrony czynnej dla wybranych gatunków lub ekosystemów). Rozmiar i położenie <i>stref ochronnych*</i> i <i>obszarów ochronnych*</i> są odpowiednie dla zapewnienia ciągłej obecności <i>rzadkich*</i>

Kryteria	Wskaźniki
	i <i>zagrożonych gatunków*</i> oraz <i>powierzchni referencyjnych*</i>. Łącznie powierzchnie wyznaczone dla celów ochrony bioróżnorodności z tytułu wskaźników 6.5.2 i 6.5.5 są nie mniejsze niż 10 % powierzchni certyfikowanej (patrz również wskaźnik nr 6.5.2). (Adaptacja IGI nr 6.5.5)
6.6 Organizacja* skutecznie utrzymuje nieprzerwane istnienie naturalnie występujących, <i>rodzimych gatunków*</i> oraz <i>genotypów*</i> i zapobiega utracie <i>różnorodności biologicznej*</i>, zwłaszcza poprzez zarządzanie <i>siedliskami*</i> w obrębie <i>Jednostki Gospodarowania*</i>. <i>Organizacja*</i> musi* wykazać posiadanie skutecznych środków zarządzania i kontroli nad myślistwem, połowem ryb, zastawianiem pułapek oraz zbieractwem.	6.6.1 Działania gospodarcze zachowują zbiorowiska roślinne i <i>cechy siedliskowe*</i> występujące w <i>rodzimych ekosystemach*</i>, w których <i>Jednostka Gospodarowania*</i> jest zlokalizowana. (Adopcja IGI nr 6.6.1) 6.6.2 Tam, gdzie przeszłe zarządzanie wyeliminowało zbiorowiska roślinne lub <i>cechy siedliskowe*</i>, wdrażane są działania gospodarcze mające na celu przywrócenie takich <i>siedlisk*</i>. (Adopcja IGI nr 6.6.2) 6.6.3 Gospodarka leśna utrzymuje, ulepsza lub <i>przywraca*</i> <i>cechy siedliskowe*</i> związane z <i>rodzimi ekosystemami*</i>, w celu wspierania różnorodności naturalnie występujących gatunków i ich różnorodności genetycznej. (Adopcja IGI nr 6.6.3) 6.6.4 Podejmuje się skuteczne środki w ramach gospodarki łowieckiej oraz kontroli połowów ryb i zbieractwa, w celu zapewnienia, że naturalnie występujące <i>rodzime gatunki*</i>, ich różnorodność w obrębie gatunku i ich naturalne rozmieszczenie są utrzymane. (Adopcja IGI nr 6.6.4) 6.6.X (Odrzucone dodatkowe IGIs nr 6.6.X)
6.7 Organizacja* musi* <i>chronić*</i> lub <i>przywracać*</i> naturalne <i>cieki*</i>, <i>zbiorniki wodne*</i>, <i>strefy przybrzeżne*</i> oraz ich <i>łączność*</i>. <i>Organizacja*</i> musi* unikać negatywnego wpływu na jakość oraz ilość wody, a także ogranicza i naprawia występujące negatywne oddziaływania.	6.7.1 Wdrażane są środki <i>ochronne*</i> w celu ochrony naturalnych <i>cieków*</i>, <i>zbiorników wodnych*</i>, <i>stref przybrzeżnych*</i> i ich <i>łączności*</i>, w tym jakości i ilości wody, w tym w szczególności:

Kryteria	Wskaźniki
	- w odległości jednej wysokości drzewostanu od brzegu cieków lub zbiornika nie prowadzi się cięć zupełnych, a w innych cięciach pozostawia się drzewa zapewniające ocienienie akwenu i dostawę rumoszu drzewnego; - nie prowadzi się zrywki korytami potoków; - przy lokalizacji, budowie i utrzymaniu dróg oszczędza się strefy brzegowe cieków i zbiorników wodnych*; - przy przekraczaniu cieków przez drogi zapewnia się zachowanie ciągłości ekologicznej cieków; -zapobiega się powstawaniu zjawiska mętnicy. (Adaptacja IGI nr 6.7.1) 6.7.2 Jeżeli wdrożone środki <i>ochronne*</i> nie chronią <i>cieków*</i>, <i>zbiorników wodnych*</i>, <i>stref przybrzeżnych*</i> i ich <i>łączności*</i>, ilości wody lub jakości wody przed oddziaływaniem gospodarki <i>leśnej*</i>, realizowane są działania naprawcze. (Adopcja IGI nr 6.7.2) 6.7.3 Tam, gdzie naturalne <i>cieki*</i>, <i>zbiorniki wodne*</i>, <i>strefy przybrzeżne*</i> i ich <i>łączność*</i>, ilość wody lub jakość wody zostały uszkodzone przez minione działania <i>Organizacji*</i> na lądzie i w wodzie, realizowane są działania naprawcze. (Adopcja IGI nr 6.7.3) 6.7.4 Tam, gdzie utrzymuje się ciągła degradacja <i>cieków*</i>, <i>zbiorników wodnych*</i>, ilości wody i jakości wody spowodowana przez poprzednich zarządzających i działania osób trzecich, wdrażane są środki zapobiegające lub łagodzące tę degradację. (Adopcja IGI nr 6.7.4)
6.8 Organizacja* zarządza <i>krajobrazem*</i> <i>Jednostki Gospodarowania*</i> celem utrzymania lub <i>przywrócenia*</i> urozmaiconej mozaiki gatunków, rozmiarów, wieku, skal przestrzennych i cykli regeneracyjnych właściwych dla <i>walorów krajobrazowych*</i> w danym regionie oraz w celu poprawy <i>odporności*</i> środowiskowej i ekonomicznej.	6.8.1 Odpowiednio do <i>krajobrazu*</i> utrzymywana jest naturalna mozaika zbiorowisk roślinnych i zróżnicowanie faz rozwojowych drzewostanów. (Adaptacja IGI nr 6.8.1) 6.8.2 Tam, gdzie nie została utrzymana, odpowiednia dla <i>krajobrazu*</i> naturalna mozaika zbiorowisk roślinnych i

Kryteria	Wskaźniki
	zróżnicowanie faz rozwojowych drzewostanów jest ona <i>przywracana</i>*. (Adaptacja IGI nr 6.8.2)
6.9 Organizacja* nie przekształca <i>lasów naturalnych*</i> w <i>plantacje*</i>, ani <i>lasów naturalnych*</i> lub <i>plantacji*</i> na terenach bezpośrednio przekształconych z <i>lasów naturalnych*</i> w nieleśne formy użytkowania terenu, z wyjątkiem przypadków, gdy konwersja: a) dotyczy bardzo ograniczonego obszaru <i>Jednostki Gospodarowania*</i>, i b) zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne i długoterminowe korzyści w zakresie <i>ochrony*</i> w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>, i c) nie niszczy, ani nie zagraża szczególnym wartościom ochronnym*, ani żadnym siedliskom lub zasobom koniecznym dla zachowania lub wzmocnienia tych <i>szczególnych wartości ochronnych*</i>.	6.9.1 Nie ma przekształcenia <i>lasu naturalnego*</i> na <i>plantacje*</i>, <i>plantacje nasienne</i>, <i>szkółki</i> ani przekształcenia <i>lasów naturalnych*</i> na nieleśne formy użytkowania terenu, ani przekształcania <i>plantacji*</i> na terenach bezpośrednio przekształconych z <i>lasów naturalnych*</i> na obszary nieleśne, z wyjątkiem przypadków, gdy przekształcenie: 1) dotyczy <i>bardzo ograniczonej części*</i> <i>Jednostki Gospodarowania*</i>, oraz 2) przekształcenie zapewni wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne, długoterminowe korzyści w zakresie <i>ochrony*</i> w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>; i 3) nie niszczy, ani nie zagraża <i>szczególnym wartościom ochronnym*</i> ani żadnym siedliskom lub zasobom niezbędnym do zachowania lub wzmocnienia tych <i>szczególnych wartości ochronnych*</i>. (Adaptacja IGI nr 6.9.1)
6.10 Jednostki Gospodarowania * obejmujące <i>plantacje*</i>, które zostały ustanowione na obszarach przekształconych z <i>lasu naturalnego*</i> po listopadzie 1994 r. nie kwalifikują się do certyfikacji, chyba że: a) dostarczono jasne i wystarczające dowody, że <i>Organizacja*</i> nie ponosi bezpośredniej ani pośredniej odpowiedzialności za przekształcenie, lub b) przekształcenie dotyczyło <i>bardzo ograniczonej części*</i> obszaru <i>Jednostki Gospodarowania*</i> i zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, długoterminowe korzyści w zakresie <i>ochrony*</i> w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>.	6.10.1 W oparciu o <i>najlepsze dostępne informacje*</i> dokładne dane są zestawiane dla wszystkich przekształceń od 1994 r. (Adopcja IGI nr 6.10.1) 6.10.2 Obszary przekształcone z <i>naturalnego lasu*</i> na <i>plantację*</i> od listopada 1994 r. nie są certyfikowane, chyba że: 1) <i>Organizacja*</i> dostarczy jasne i wystarczające dowody, że nie ponosi bezpośredniej ani pośredniej odpowiedzialności za przekształcenie; lub 2) przekształcenie zapewnia wyraźne, znaczące, dodatkowe, bezpieczne, długoterminowe korzyści w zakresie <i>ochrony*</i> w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>; i 3) łączna powierzchnia <i>plantacji*</i> na terenach przekształconych z <i>naturalnego lasu*</i> od listopada 1994

Kryteria	Wskaźniki
	r. wynosi mniej niż 5% całkowitej powierzchni <i>Jednostki Gospodarowania*</i> . (Adopcja IGI nr 6.10.2)

PROJEKT

ZASADA 7: PLANOWANIE GOSPODAROWANIA

Organizacja* posiada **plan gospodarowania*** zgodny z jej polityką i **celami***, proporcjonalny do **skali, intensywności i ryzyka*** prowadzonych działań gospodarczych. **Plan gospodarowania*** jest wdrażany i aktualizowany w oparciu o monitoring celem wspierania **zarządzania adaptacyjnego***. Powiązanie planowania i dokumentacji **musi*** być wystarczające do kierowania personelem, informowania **zaangażowanych*** i **zainteresowanych stron*** oraz do uzasadnienia decyzji gospodarczych.

Kryteria	Wskaźniki
7.1 Proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych, Organizacja* ustanawia polityki (wizje i wartości) i cele* zarządzania, które są właściwe dla środowiska, korzystne społecznie i opłacalne ekonomicznie. Podsumowania polityk i celów* muszą* być włączone do planu gospodarowania* i udostępnione publicznie.	7.1.1 Zdefiniowane są polityki (wizja i wartości), które przyczyniają się do spełnienia wymagań tego standardu. (Adopcja IGI nr 7.1.1) 7.1.2 Zdefiniowane są konkretne, operacyjne cele zarządzania* odnoszące się do wymagań tego standardu. (Adopcja IGI nr 7.1.2) 7.1.3 Podsumowania zdefiniowanych polityk i celów zarządzania* są zawarte w planie gospodarowania* i opublikowane. (Adopcja IGI nr 7.1.3)
7.2 Organizacja* musi* posiadać i wdrażać plan gospodarowania* dla Jednostki Gospodarowania*, który jest w pełni zgodny z politykami i celami* ustanowionymi zgodnie z Kryterium* 7.1. Plan gospodarowania* musi* opisywać zasoby naturalne istniejące na terenie Jednostki Gospodarowania* i wyjaśniać, w jaki sposób plan ten spełnia wymogi certyfikacji FSC. Plan gospodarowania* musi* obejmować planowanie gospodarowania zasobami leśnymi i społecznymi, stosownie do skali, intensywności i ryzyka* planowanych działań.	7.2.1 Plan gospodarowania* obejmuje działania gospodarcze, procedury, strategie i środki służące osiągnięciu celów zarządzania*. (Adopcja IGI nr 7.2.1) 7.2.2 Plan gospodarowania* dotyczy elementów wymienionych w Aneksie E i jest wdrożony. (Adopcja IGI nr 7.2.2)
7.3 Plan gospodarowania* zawiera weryfikowalne cele*, za pomocą których można ocenić postępy w realizacji każdego z wcześniej określonych celów zarządzania*.	7.3.1 Aby monitorować postępy w odniesieniu do każdego celu zarządzania* ustalone są weryfikowalne cele* i częstotliwość ich oceny. (Adopcja IGI nr 7.3.1)
7.4 Organizacja* musi* okresowo aktualizować i rewidować planowanie gospodarowania oraz dokumentację proceduralną w celu uwzględnienia wyników monitorowania i ewaluacji, uwag zainteresowanych stron* lub nowych informacji naukowych lub	7.4.1 Plan gospodarowania* jest przeglądany i aktualizowany okresowo w celu włączenia:

Kryteria	Wskaźniki
technicznych, a także w celu reakcji na zmieniające się okoliczności przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne.	1) Wyników monitorowania, w tym wyników audytów certyfikacyjnych; 2) Wyników ewaluacji; 3) Wyników <i>zaangażowania</i>* interesariuszy; 4) Nowych informacji naukowych i technicznych, oraz 5) Zmieniających się warunków środowiskowych, społecznych lub ekonomicznych. Zarządzający lasami uaktualnia <i>plany gospodarowania</i>* według obowiązujących w kraju procedur oraz uwzględnia zmieniające się uwarunkowania leśne, środowiskowe, społeczne i ekonomiczne. (Adaptacja IGI nr 7.4.1)
7.5 Organizacja* musi* udostępniać publicznie* podsumowanie planu gospodarowania*. Inne, istotne elementy planu gospodarowania*, z wyłączeniem informacji poufnych*, muszą* być dostępne dla zaangażowanych stron* na żądanie, po kosztach skopiowania i przygotowania.	7.5.1 Podsumowanie <i>planu gospodarowania</i>* w formie zrozumiałym dla <i>stron zainteresowanych*</i>, łącznie z mapami i wyłączeniem <i>informacji poufnych*</i> jest publicznie dostępne* bez żadnych kosztów. (Adopcja IGI nr 7.5.1) 7.5.2 Istotne elementy <i>planu gospodarowania</i>*, z wyłączeniem <i>poufnych informacji*</i> są dostępne dla <i>zaangażowanych stron*</i> na żądanie, po kosztach skopiowania i przygotowania. (Adopcja IGI nr 7.5.2)
7.6 Organizacja*, musi* proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych, aktywnie i transparentnie angażować zaangażowane strony* w procesy planowania gospodarowania i procesy monitorowania i, na żądanie, włącza zainteresowane strony*.	7.6.1 Kulturowo odpowiednie* zaangażowanie* jest stosowane w celu zapewnienia, że zaangażowane strony* są proaktywnie i przejrzystie angażowane w następujące procesy: 1) Procesy rozstrzygania sporów* (Kryterium* 1.6, Kryterium* 2.6, Kryterium* 4.6); 2) Definicja płacy umożliwiającej utrzymanie* (Kryterium* 2.4) 3) Identyfikacja praw (Kryterium* 4.1), obszarów (Kryterium* 4.7) i wpływu (Kryterium* 4.5); 4) Działania społeczności lokalnych na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego (Kryterium* 4.4); i

Kryteria	Wskaźniki
	5) Ocena, zarządzanie i monitorowanie <i>szczególnych wartości ochronnych*</i> (Kryterium* 9.1, Kryterium* 9.2, Kryterium* 9.4). (Adaptacja IGI nr 7.6.1) 7.6.2 <i>Kulturowo odpowiednie* zaangażowanie*</i> służy do: 1) Określenia odpowiednich przedstawicieli i punktów kontaktowych (w tym, w razie potrzeby, lokalnych instytucji, organizacji i władz); 2) Ustalenia wzajemnie uzgodnionych kanałów komunikacyjnych pozwalających na przepływ informacji w obu kierunkach; 3) Upewnienia się, że wszyscy interesariusze (np. kobiety, młodzież, osoby starsze, mniejszości) są reprezentowani i zaangażowani w sposób sprawiedliwy; 4) Zapewnienia rejestrowania wszystkich spotkań, wszystkich omawianych punktów i wszystkich osiągniętych porozumień ; 5) Upewnienia się, że treść rejestracji spotkań została zatwierdzona; i 6) Zapewnienia, że rezultaty wszystkich działań związanych z <i>kulturowo odpowiednim* zaangażowaniem*</i> są dzielone z <i>zaangażowanymi stronami*</i>. (Adaptacja IGI nr 7.6.2) 7.6.3 <i>Zaangażowane strony*, zainteresowane strony* i zainteresowani posiadacze praw*</i> mają możliwość udziału w <i>odpowiednim kulturowo* zaangażowaniu*</i> w procesy monitorowania i planowania działań gospodarczych. (Adaptacja IGI nr 7.6.3) 7.6.4 (Odrzucony IGIs nr 7.6.4)

Kryteria	Wskaźniki
UWAGA DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH	
Propozycja Aneksu E „Elementy planu gospodarowania” znajduje się w dalszej części niniejszego dokumentu.	
Propozycja Aneksu F „Ramy koncepcyjne dla planowania i monitorowania” znajduje się w dalszej części niniejszego dokumentu.	

ZASADA 8: MONITOROWANIE I OCENA

Organizacja * musi * wykazać, że postęp w kierunku osiągnięcia *celów zarządzania **, wpływ działań gospodarczych i stan *Jednostki Gospodarowania** są *monitorowane** i oceniane proporcjonalnie do *skali, intensywności i ryzyka** prowadzonych działań gospodarczych w celu wdrożenia *zarządzania adaptacyjnego**.

Kryteria	Wskaźniki
8.1 Organizacja * musi * monitorować* wdrażanie swojego <i>planu gospodarowania*</i> , uwzględniając polityki i <i>cele*</i> , postęp w realizacji planowanych działań oraz osiąganie weryfikowalnych celów*.	8.1.1 Procedury są dokumentowane i wykonywane w celu monitorowania wdrożenia <i>planu gospodarowania*</i> , w tym jego polityk i <i>celów zarządzania*</i> i osiągnięcia <i>weryfikowalnych celów*</i> . (Adopcja IGI nr 8.1.1)
8.2 Organizacja * musi * monitorować* oraz oceniać przyrodnicze i społeczne skutki działań prowadzonych w ramach <i>Jednostki Gospodarowania *</i> oraz zmiany jej warunków przyrodniczych.	8.2.1. Społeczny i środowiskowy wpływ działań gospodarczych jest <i>monitorowany*</i> zgodnie z Aneksem G. (Adopcja IGI nr 8.2.1) 8.2.2. Zmiany w warunkach środowiskowych są <i>monitorowane*</i> zgodnie z Aneksem G. (Adopcja IGI nr 8.2.2) 8.2.3. Wdrażane są procedury <i>zarządzania adaptacyjnego*</i> , aby wyniki monitorowania były uwzględniane podczas okresowych aktualizacji procesu planowania oraz w rezultacie – w <i>planie gospodarowania*</i> . (Adopcja IGI nr 8.2.3)
8.3 Organizacja* analizuje wyniki monitorowania i oceny, a także wyciąga wnioski z prowadzonych analiz i włącza je do procesu planowania.	8.3.1 Wdrażane są procedury <i>zarządzania adaptacyjnego*</i> , aby wyniki monitorowania były uwzględniane podczas okresowych aktualizacji procesu planowania oraz w rezultacie – w <i>planie gospodarowania*</i> . (Adopcja IGI nr 8.3.1) 8.3.2 Jeżeli wyniki monitorowania wykazują niezgodności ze Standardem FSC, wówczas rewizji poddawane są <i>cele zarządzania *</i> , <i>weryfikowalne cele*</i> lub działania gospodarcze. (Adopcja IGI nr 8.3.2)

Kryteria	Wskaźniki
8.4 Organizacja* udostępnia publicznie* podsumowanie wyników monitorowania, z wyłączeniem informacji poufnych*.	8.4.1 Podsumowanie wyników monitorowania zgodnego z załącznikiem G, jest <i>publicznie dostępne*</i> bez żadnych kosztów, w formie zrozumiałym dla zainteresowanych stron*, w tym mapy, z wyłączeniem informacji niejawnych w rozumieniu prawa krajowego. (Adaptacja IGI nr 8.4.1)
8.5 Organizacja* posiada i wdraża system śledzenia wszystkich produktów z Jednostki Gospodarowania*, które są wprowadzane do obrotu jako certyfikowane w systemie FSC. System ten jest stosowny do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych i umożliwia wykazanie źródła i objętości w odniesieniu do planowanej rocznej produkcji.	8.5.1 Wdrożono system śledzenia wszystkich produktów, które są wprowadzane do obrotu jako certyfikowane w systemie FSC. W ramach tego: 1) wspierana jest <i>weryfikacja transakcji*</i> poprzez dostarczanie danych o <i>transakcjach FSC*</i> na prośbę jednostki certyfikującej; 2) wspierane jest <i>testowanie włókien*</i> poprzez udostępnienie próbek materiałów oraz informacji o składzie gatunkowym w celu weryfikacji, na prośbę jednostki certyfikującej. (Adopcja IGI nr 8.5.1) 8.5.2 Informacje o wszystkich sprzedanych produktach są zestawiane i dokumentowane, włącznie z: 1) Nazwa gatunku; 2) Nazwa lub opis produktu; 3) Objętość (lub ilość) produktu; 4) Informacje umożliwiające śledzenie materiału do miejsca pozyskania drewna ; 5) Data pozyskania; 6) Jeżeli podstawowe czynności przetwarzania mają miejsce w lesie, data i wyprodukowana objętość; i 7) Czy materiał został sprzedany jako certyfikowany w systemie FSC. (Adaptacja IGI nr 8.5.2) 8.5.3 Faktury sprzedaży lub podobne dokumenty są przechowywane przez minimum pięć lat dla wszystkich produktów sprzedanych z oświadczeniem FSC i zawierają co najmniej, następujące informacje:

Kryteria	Wskaźniki
	1) Nazwa i adres nabywcy; 2) Data sprzedaży; 3) Nazwa gatunku; 4) Opis produktu; 5) Sprzedana objętość (lub ilość); 6) Kod certyfikatu; i 7) Oświadczenie FSC "FSC 100%" identyfikujące sprzedane produkty jako certyfikowane w systemie FSC. (Adaptacja IGI nr 8.5.3)

UWAGA DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH

Propozycja Aneksu G „Wymagania dotyczące monitorowania” znajduje się w dalszej części niniejszego dokumentu.

ZASADA 9: SZCZEGÓLNE WARTOŚCI OCHRONNE

Organizacja* utrzymuje i wzmacnia **szczególne wartości ochronne*** w **Jednostce Gospodarowania*** poprzez zastosowanie **podejścia przezornościowego***.

Kryteria	Wskaźniki
9.1 Organizacja*, poprzez zaangażowanie* z zaangażowanymi* i zainteresowanymi stronami* oraz innych środków i źródeł, ocenia i odnotowuje obecność i status poniższych szczególnych wartości ochronnych* w Jednostce Gospodarowania* proporcjonalnie do skali, intensywności i ryzyka* prowadzonych działań gospodarczych oraz prawdopodobieństwa występowania szczególnych wartości ochronnych*: HCV 1 – Różnorodność gatunkowa. Koncentracja różnorodności biologicznej* z uwzględnieniem gatunków endemicznych oraz gatunków rzadkich* i zagrożonych*, które mają istotne znaczenie na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym. HCV 2 – Ekosystemy* i mozaiki na poziomie krajobrazu*. Nienaruszone krajobrazy leśne* oraz ekosystemy* i mozaiki ekosystemowe występujące na poziomie krajobrazu o istotnym znaczeniu na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym, które dodatkowo zawierają zdolne do przeżycia populacje większości naturalnie występujących gatunków w ich naturalnym sposobie występowania i zagęszczenia. HCV 3 – Ekosystemy* i siedliska*. Rzadkie* lub zagrożone ekosystemy*, siedliska* lub ostoje*. HCV 4 – Krytyczne* usługi ekosystemów*. Podstawowe usługi ekosystemów* w sytuacjach krytycznych, włączając w to ochronę* zlewni wodnych i kontrolę erozji wrażliwych gleb i zboczy. HCV 5 – Potrzeby społeczności lokalnych. Miejsca i zasoby o fundamentalnym znaczeniu dla zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lokalnych* lub ludności rdzennej* (w zakresie środków do życia, zdrowia, odżywiania, wody itp.) zidentyfikowane poprzez zaangażowanie* tych społeczności lub ludności rdzennej. HCV 6 – Wartości kulturowe. Miejsca, zasoby, siedliska* i krajobrazy* o globalnym lub krajowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym i/lub istotnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym lub religijnym/uświęconym dla tradycyjnej kultury lokalnych społeczności* lub ludności rdzennej*, zidentyfikowane poprzez zaangażowanie* tych społeczności lub ludności rdzennej.	9.1.1. Zarządzający lasami o dużej* i średniej powierzchni* posiadają pisemne procedury identyfikowania lasów o szczególnej wartości ochronnej*. Identyfikacja ta dokonana jest przy użyciu Najlepszych Dostępnych Informacji*, które rejestrują lokalizację i status Szczególnych Wartości Ochronnych* Kategorii 1-6, zgodnie z definicją w Kryterium* 9.1; obszary o szczególnych wartościach ochronnych*, od których zależą i ich stan. (Adaptacja IGI nr 9.1.1) 9.1.2 (Odrzucony IGI nr 9.1.2) 9.1.2. Zarządzający lasami o dużej* i średniej powierzchni* posiadają mapy obszarów określonych jako posiadające szczególne wartości ochronne*. Mapy te są publicznie dostępne*. Dobrą praktyką jest udostępnienie ich na stronach internetowych. (Wskaźnik dodany) 9.1.3 Zarządzający SLIMF* : została przeprowadzona ogólna ocena występowania lasów o szczególnych wartościach przyrodniczych, przez zarządzającego lasem zgodnie z dostępnymi kryteriami. (Wskaźnik dodany)

Kryteria	Wskaźniki
	9.1.4 Zarządzający <i>SLIMF*</i> : została przeprowadzona ogólna ocena występowania lasów o szczególnych wartościach przez zarządzającego lasem zgodnie z dostępnymi kryteriami. (Wskaźnik dodany) 9.1.5 W ocenie wykorzystuje się wyniki z kulturowo odpowiedniego zaangażowania <i>wszystkich stron*</i> zainteresowanych ochroną <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>. (Adaptacja IGI nr 9.1.3) 9.1.6. Zarządzający <i>lasami o dużej powierzchni*</i>: w celu zidentyfikowania lasów o <i>szczególnej wartości ochronnej*</i> prowadzi się konsultacje z miejscowymi stronami zainteresowanymi, uwzględniając przedstawicieli przyrodniczych organizacji pozarządowych. (Wskaźnik dodany)
9.2 Organizacja*, poprzez zaangażowanie* z zaangażowanymi* i zainteresowanymi stronami* oraz ekspertami, opracowuje skuteczne strategie mające na celu utrzymanie i/lub wzmocnienie zidentyfikowanych <i>szczególnych wartości ochronnych*</i>.	9.2.1 Zagrożenia dla <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i> są identyfikowane za pomocą <i>Najlepszych Dostępnych Informacji*</i>. (Adopcja IGI nr 9.2.1) 9.2.2. Zarządzający <i>lasami o dużej powierzchni*</i>: proces konsultacji stron zainteresowanych jest pisemnie udokumentowany. (Wskaźnik dodany) 9.2.3. Konsultacje ze stronami zainteresowanymi mają na celu dostosowanie działań gospodarczych do

Kryteria	Wskaźniki
	wymogów ochrony wartości tych lasów. (Wskaźnik dodany) 9.2.4 (Odrzucony IGI nr 9.2.4) 9.2.4 Wszystkie strony* mają ciągłą możliwość przekazywania informacji i wniosków dotyczących <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>, zagrożeń dla nich i sposobów ich ochrony. (Wskaźnik dodany) 9.2.5 (Odrzucony IGI nr 9.2.5) 9.2.5 Strategie i działania w zakresie zarządzania opracowywane są w celu utrzymania lub wzmocnienia zidentyfikowanych <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i> i utrzymania powiązanych <i>Obszarów o Szczególnych Wartościach Ochronnych*</i> przed wdrożeniem potencjalnie szkodliwych działań gospodarczych. (Adopcja IGI nr 9.2.2) 9.2.6 Wszystkie strony* i eksperci są zaangażowani w opracowanie strategii zarządzania i działań mających na celu utrzymanie i wzmocnienie zidentyfikowanych <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>.(Adaptacja IGI nr 9.2.3) 9.2.7 Opracowane i wdrażane strategie są skuteczne w utrzymaniu i poprawie <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>. (Adaptacja IGI nr 9.2.6)

Kryteria	Wskaźniki
9.3 Organizacja* wdraża strategie i działania mające na celu utrzymanie i/lub wzmocnienie zidentyfikowanych <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>. Strategie i działania uwzględniają <i>podejście przezornościowe*</i> oraz są proporcjonalne do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i> prowadzonych działań gospodarczych.	9.3.1 Szczególne Wartości Ochronne* i <i>Obszary o Szczególnych Wartościach Ochronnych *</i>, od których są one zależne, są utrzymywane i ulepszone, w tym poprzez wdrażanie opracowanych strategii. (Adopcja IGI nr 9.3.1) 9.3.2 Strategie i działania zapobiegają zniszczeniu i unikają ryzyka dla <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>, nawet jeśli informacje naukowe są niekompletne lub niejednoznaczne, i kiedy podatność i wrażliwość <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i> są niepewne. (Adopcja IGI nr 9.3.2) 9.3.3 (Odrzucony IGI nr 9.3.3) 9.3.3. Zarządzający lasami o dużej powierzchni*: środki i działania służące ochronie, zachowaniu i wzmacnianiu szczególnych wartości lasów i powierzchni podlegających oficjalnej ochronie są opisane w <i>publicznie dostępnym*</i> podsumowaniu <i>planu gospodarowania*</i>. (Wskaźnik dodany) 9.3.4 (Odrzucony IGI nr 9.3.4) 9.3.4. Zarządzający lasami o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania* oraz średniej powierzchni*: udostępnia się na żądanie informacje na temat stosowanych sposobów ochrony szczególnych wartości lasów. (Wskaźnik dodany)

Kryteria	Wskaźniki
	9.3.5. Sposób gospodarowania w lasach o <i>szczególnej wartości ochronnej</i>* obejmuje podejście zapobiegawcze w celu utrzymania charakterystycznych wartości ochronnych tych lasów. (Wskaźnik dodany) 9.3.6 Czynności, które niszczą <i>Szczególne Wartości Ochronne</i>* są natychmiast wstrzymywane i podejmowane są działania, aby przywrócić* i chronić <i>Szczególne Wartości Ochronne</i>*. (Adopcja IGI nr 9.3.5)
9.4 Organizacja* wykazuje, że przeprowadza okresowy monitoring celem oceny zmian w statusie <i>szczególnych wartości ochronnych</i>*, a także dostosowuje swoje strategie zarządzania, by zapewnić ich skuteczną ochronę. Monitorowanie musi być proporcjonalne do <i>skali, intensywności i ryzyka</i>* prowadzonych działań gospodarczych oraz obejmować <i>zaangażowanie*</i> z <i>zaangażowanymi*</i> i <i>zainteresowanymi stronami*</i> oraz ekspertami.	9.4.1 Program okresowego monitorowania ocenia: 1) Wdrażanie strategii; 2) Status <i>Szczególnych Wartości Ochronnych</i>* w tym <i>Obszarów o Szczególnych Wartościach Ochronnych</i>* od których są one zależne; i 3) Skuteczność strategii zarządzania i działań na rzecz <i>ochrony</i>* <i>Szczególnych Wartości Ochronnych</i>*, aby w pełni utrzymać lub wzmocnić <i>Szczególne Wartości Ochronne</i>*. (Adopcja IGI nr 9.4.1) 9.4.2 Program monitorowania obejmuje <i>wszystkie strony*</i> i ekspertów. (Adaptacja IGI nr 9.4.2) 9.4.3 Program monitorowania ma wystarczający zakres, szczegółowość i częstotliwość, aby wykryć zmiany w <i>Szczególnych Wartościach Ochronnych</i>* w stosunku do początkowej oceny i statusu zidentyfikowanych dla każdej ze

Kryteria	Wskaźniki
	<i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i> wystarczająco wcześnie, aby wykryć i móc zapobiec zagrożeniom. (Adaptacja IGI nr 9.4.3) 9.4.4 Strategie zarządzania i działania są dostosowywane, gdy monitorowanie lub inne nowe informacje pokazują, że te strategie i działania są niewystarczające, aby zapewnić utrzymanie lub wzmocnienie <i>Szczególnych Wartości Ochronnych*</i>. (Adopcja IGI nr 9.4.4)

ZASADA 10: WDRAŻANIE DZIAŁAŃ GOSPODARCZYCH

Działania gospodarcze prowadzone przez lub dla *Organizacji** na obszarze *Jednostki Gospodarowania ** są wybierane i wdrażane zgodnie z polityką i *celami** ekonomicznymi, przyrodniczymi i społecznymi *Organizacji** oraz *Zasadami** i *Kryteriami**.

Kryteria	Wskaźniki
10.1 Po pozyskaniu drewna lub zgodnie z <i>planem gospodarowania* Organizacja*</i> , poprzez naturalne lub sztuczne metody, odnowi pokrywę roślinną do <i>stanu sprzed wycinki*</i> lub bardziej <i>naturalnych warunków*</i> .	10.1.1 Działki zrębowe są odnawiane w <i>odpowiednim czasie*</i>, co: 1) Chroni naruszone <i>wartości przyrodnicze*</i>; i 2) Jest właściwe dla odtworzenia całkowitego składu i struktury <i>sprzed wycinki*</i> lub składu i struktury <i>lasu naturalnego*</i>. (Adopcja IGI nr 10.1.1) 10.1.2 Odnowienia są realizowane w następujący sposób: 1) w przypadku wycinki istniejących <i>plantacji*</i>, odnowienie do osiągnięcia szaty roślinnej, jaka istniała <i>przed wycinką*</i> lub bardziej <i>naturalnych warunków*</i>, przy użyciu gatunków dobrze przystosowanych ekologicznie; 2) w przypadku wycinki <i>lasów naturalnych*</i>, odnowienie do <i>stanu sprzed wycinki*</i> lub bardziej <i>naturalnych warunków*</i>, lub 3) w przypadku wycinki zdegradowanych <i>lasów naturalnych*</i>, odnowienie do bardziej <i>naturalnych warunków*</i>. (Adopcja IGI nr 10.1.2)
10.2 Do odnowienia <i>Organizacja*</i> wykorzystuje gatunki dobrze przystosowane ekologicznie do miejsca i <i>celów*</i> gospodarowania. <i>Organizacja*</i> wykorzystuje do regeneracji <i>gatunki rodzime*</i> i lokalne <i>genotypy*</i> , chyba że istnieje wyraźne i przekonujące uzasadnienie do użycia innych.	10.2.1 <i>Gatunki*</i> wybrane do odnowienia są ekologicznie dobrze przystosowane do miejsca, są to <i>rodzime gatunki*</i> i są pochodzenia lokalnego, chyba, że przedstawiono jasne i przekonujące uzasadnienie dla stosowania nielokalnych <i>genotypów*</i> lub gatunków nierodzimych. (Adopcja IGI nr 10.2.1)

Kryteria	Wskaźniki
	10.2.2 Gatunki wybrane do odnowienia są zgodne z <i>celami*</i> odnowienia i <i>celami zarządzania*</i> . (Adopcja IGI nr 10.2.2)
10.3 Organizacja* wykorzystuje <i>gatunki obce*</i> , tylko kiedy wiedza i/lub doświadczenie wykazują, że wszelkie oddziaływania inwazyjne mogą być kontrolowane oraz zastosowano skuteczne środki ograniczające ryzyko.	10.3.1 <i>Gatunki obce*</i> stosuje się tylko wtedy, gdy bezpośrednie doświadczenie lub wyniki badań naukowych pokazują, że oddziaływania inwazyjne mogą być kontrolowane. (Adopcja IGI nr 10.3.1) 10.3.2 <i>Gatunki obce*</i> stosuje się tylko wtedy, gdy wdrożone są skuteczne środki łagodzące, aby kontrolować ich rozprzestrzenianie się poza obszar, na który zostały wprowadzone. (Adopcja IGI nr 10.3.2) 10.3.3. Organizacja* podejmuje odpowiednie <i>działania zaradcze wobec inwazyjnych gatunków obcych*</i> wprowadzonych przez Organizację*. (Adaptacja IGI nr 10.3.3) 10.3.4 Organizacja prowadzi działania gospodarcze w sposób uwzględniający odpowiednie <i>działania zaradcze wobec inwazyjnych gatunków obcych*</i> które nie zostały wprowadzone przez Organizację*, <i>Organizacja*</i> może także podejmować specjalne <i>działania zaradcze*</i> wobec takich gatunków. (Adaptacja IGI nr 10.3.4)
10.4. Organizacja* nie używa <i>organizmów modyfikowanych genetycznie*</i> w obrębie <i>Jednostki Gospodarowania*</i> .	10.4.1 Nie są stosowane <i>organizmy modyfikowane genetycznie*</i> . (Adopcja IGI nr 10.4.1)
10.5 Organizacja* stosuje praktyki hodowlane, które są ekologicznie odpowiednie dla roślinności, gatunków, miejsc i <i>celów zarządzania*</i> .	10.5.1 Stosuje się praktyki hodowlane właściwe z ekologicznego punktu widzenia dla roślinności, gatunków, miejsc i <i>celów zarządzania*</i> . (Adopcja IGI nr 10.5.1)
10.6 Organizacja* minimalizuje lub dąży do unikania stosowania <i>nawozów*</i> . W przypadku stosowania <i>nawozów*</i> <i>Organizacja*</i> wykaże, że ich użycie jest równe lub	10.6.1 Stosowanie <i>nawozów*</i> jest zminimalizowane lub unikane. (Adopcja IGI nr 10.6.1)

Kryteria	Wskaźniki
bardziej korzystne z ekologicznego i ekonomicznego punktu widzenia niż stosowanie systemów hodowlanych, które nie wymagają nawozów, oraz że zapobiega, łagodzi i/lub naprawia szkody powstałe w stosunku do wartości przyrodniczych*, w tym gleby.	10.6.2 Kiedy stosuje się <i>nawozy*</i>, ich korzyści ekologiczne i ekonomiczne są równe lub wyższe niż w systemach hodowli lasu, które nie wymagają nawozów*. (Adopcja IGI nr 10.6.2) 10.6.3 Kiedy stosuje się <i>nawozy*</i>, ich rodzaje, dawki, częstotliwość użycia i miejsce aplikacji są udokumentowane. (Adopcja IGI nr 10.6.3) 10.6.4 Kiedy stosuje się <i>nawozy*</i>, wartości <i>przyrodnicze*</i> są chronione w tym poprzez wdrożenie środków zapobiegających szkodom. (Adopcja IGI nr 10.6.4) 10.6.5 Uszkodzenia wartości <i>przyrodniczych*</i> wynikające z użycia <i>nawozów*</i> są łagodzone lub naprawiane. (Adopcja IGI nr 10.6.5)
10.7 Organizacja* używa zintegrowanego systemu walki ze szkodnikami i praktyk <i>hodowlanych*</i>, w celu uniknięcia lub wyeliminowania użycia <i>pestycydów*</i> chemicznych. <i>Organizacja*</i> nie wykorzystuje pestycydów chemicznych zakazanych polityką FSC. W przypadku użycia pestycydów, <i>Organizacja*</i> zapobiega, łagodzi i/lub naprawia szkody powstałe w stosunku do wartości <i>przyrodniczych*</i> i zdrowia ludzkiego.	10.7.1 Zintegrowane zarządzanie szkodnikami, w tym wybór systemu <i>hodowli lasu*</i> jest stosowane w celu uniknięcia lub wyeliminowania częstotliwości, zakresu i ilości aplikacji <i>pestycydów*</i> chemicznych, i skutkuje nieużywaniem ich lub ogólnego ograniczenia aplikacji. (Adopcja IGI nr 10.7.1) 10.7.2 Chemiczne <i>pestycydy*</i> zabronione przez Politykę Pestycydową FSC nie są wykorzystywane ani przechowywane w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>, chyba że FSC udzieliło derogacji. (Adopcja IGI nr 10.7.2) 10.7.3 Przechowywane są zapisy dotyczące stosowania <i>pestycydów*</i>, w tym nazwa handlowa, aktywny składnik, ilość użytego składnika aktywnego, okres stosowania, lokalizacja i obszar zastosowania oraz powód użycia. (Adopcja IGI nr 10.7.3)

Kryteria	Wskaźniki
	10.7.4 Stosowanie <i>pestycydów*</i> jest zgodne z dokumentem MOP "Bezpieczeństwo w użyciu chemikaliów w pracy" w odniesieniu do wymagań dotyczących transportu, przechowywania, obsługi, stosowania i procedury awaryjnej w celu oczyszczenia po przypadkowym wycieku. (Adopcja IGI nr 10.7.4) 10.7.5 W przypadku stosowania <i>pestycydów*</i> metody aplikacji minimalizują używane ilości, przy jednoczesnym osiąganiu skutecznych rezultatów i zapewnieniu skutecznej <i>ochrony*</i> otaczającego <i>krajobrazu*</i>. (Adopcja IGI nr 10.7.5) 10.7.6 Stosowane jest zapobieganie i łagodzenie szkód dla <i>wartości przyrodniczych*</i> i zdrowia ludzi spowodowanych użyciem <i>pestycydów*</i> i naprawianie szkód, gdy wystąpią. (Adopcja IGI nr 10.7.6) 10.7.7 Gdy stosuje się <i>pestycydy*</i>: 1) Wybrany <i>pestycyd*</i>, metoda aplikacji, czas i sposób użycia stanowią najmniejsze zagrożenie dla ludzi i gatunków niedocelowych; i 2) Obiektywne dowody wskazują, że <i>pestycyd*</i> jest jedynym skutecznym, praktycznym i efektywnym kosztowo sposobem kontrolowania szkodników. (Adopcja IGI nr 10.7.7)
10.8 Organizacja* minimalizuje, monitoruje i ściśle kontroluje stosowanie <i>środków kontroli biologicznej*</i> zgodnie z <i>akceptowanymi na arenie międzynarodowej protokołami naukowymi*</i>. W przypadku użycia <i>środków kontroli biologicznej*</i> <i>Organizacja*</i> zapobiega, łagodzi i/lub naprawia szkody powstałe w stosunku do <i>wartości przyrodniczych*</i>	10.8.1 Zastosowanie <i>środków kontroli biologicznej*</i> jest zminimalizowane, <i>monitorowane*</i> i kontrolowane. Zabrania się wykorzystywania <i>organizmów modyfikowanych genetycznie*</i>. (Adaptacja IGI nr 10.8.1) 10.8.2 Stosowanie <i>środków kontroli biologicznej*</i> jest zgodne z <i>akceptowanymi na arenie międzynarodowej protokołami naukowymi*</i>. (Adopcja IGI nr 10.8.2)

Kryteria	Wskaźniki
	10.8.3 Wykorzystanie <i>środków kontroli biologicznej*</i> jest rejestrowane, w tym rodzaj, ilość, okres, miejsce i powód użycia. (Adopcja IGI nr 10.8.3) 10.8.4 Stosowane jest zapobieganie i łagodzenie szkód dla <i>wartości przyrodniczych*</i> spowodowanych użyciem <i>środków kontroli biologicznej*</i> i naprawianie szkód, gdy wystąpią. (Adopcja IGI nr 10.8.4)
10.9 <i>Organizacja*</i> dokonuje oceny ryzyka i wdraża działania mające na celu zredukowanie potencjalnego negatywnego wpływu zagrożeń naturalnych proporcjonalnie do <i>skali, intensywności i ryzyka*</i>	10.9.1 Ocenione jest potencjalne negatywne oddziaływanie <i>zagrożeń naturalnych*</i> na <i>infrastrukturę*</i>, <i>zasoby lasów*</i> i społeczności w <i>Jednostce Gospodarowania*</i>, jeśli istnieją przesłanki występowania takich zagrożeń. (Adaptacja IGI nr 10.9.1) 10.9.2 Działania gospodarcze łagodzą te skutki. (Adopcja IGI nr 10.9.2) 10.9.3 <i>Ryzyko*</i> działań gospodarczych dla zwiększenia częstotliwości, rozkład lub dotkliwość <i>zagrożeń naturalnych*</i> jest zidentyfikowane dla tych <i>zagrożeń*</i>, na które gospodarowanie może mieć wpływ, z uwzględnieniem wskaźnika 10.9.1. (Adaptacja IGI nr 10.9.3) 10.9.4 Działania gospodarcze są modyfikowane lub opracowywane i wdrożone są środki, które zmniejszają zidentyfikowane ryzyko*. (Adopcja IGI nr 10.9.4)
10.10 <i>Organizacja*</i> zarządza rozwojem <i>infrastruktury*</i>, działaniami transportowymi i <i>hodowlą lasu*</i>, tak by chronić zasoby wodne i gleby, a także by zapobiegać, łagodzić i/lub naprawiać skutki zaburzeń i szkód powstałych w stosunku do <i>rzadkich*</i> i <i>zagrożonych gatunków*</i>, <i>siedlisk*</i>, <i>ekosystemów*</i> i <i>walorów krajobrazowych*</i>.	10.10.1 Rozwój, utrzymanie i użytkowanie <i>infrastruktury*</i>, a także działania transportowe są zarządzane w celu ochrony <i>wartości przyrodniczych*</i>

Kryteria	Wskaźniki
	zidentyfikowanych w <i>Kryterium</i>* 6.1. (Adopcja IGI nr 10.10.1) 10.10.2 Działania w ramach <i>hodowli lasu</i>* są zarządzane w celu zapewnienia ochrony <i>wartości przyrodniczych</i>* zidentyfikowanych w <i>Kryterium</i>* 6.1. (Adopcja IGI nr 10.10.2) 10.10.3 Zapobiega się, łagodzi i naprawia w <i>odpowiednim czasie</i>* zakłócenia lub uszkodzenia <i>cieków</i>*, <i>zbiorników wodnych</i>*, <i>gleby</i>, <i>rzadkich i zagrożonych gatunków</i>*, <i>siedlisk</i>*, <i>ekosystemów</i>* i <i>walorów krajobrazowych</i>* oraz działania gospodarcze są modyfikowane, aby zapobiec przyszłym szkodom. (Adopcja IGI nr 10.10.3)
10.11 Organizacja* zarządza działaniami związanymi z pozyskiwaniem drewna oraz <i>niedrzewnych produktów leśnych</i>* w celu zachowania <i>wartości przyrodniczych</i>*, ograniczenia ilości odpadów produkcyjnych oraz uniknięcia szkody dla innych produktów i usług.	10.11.1. Praktyki pozyskiwania i zrywki drewna i <i>niedrzewnych produktów leśnych</i>* są realizowane w sposób, który chroni <i>wartości przyrodnicze</i>* określone w <i>Kryterium</i>* 6.1. Pisemne wytyczne są opracowane i wdrożone na rzecz przeciwdziałania erozji, minimalizowania szkód w ekosystemach leśnych podczas pozyskania drewna. (Adaptacja IGI nr 10.11.1) 10.11.2 Praktyki pozyskiwania optymalizują wykorzystanie produktów <i>leśnych</i>* i towarów handlowych. (Adopcja IGI nr 10.11.2) 10.11.3 Struktura <i>lasu</i>* jest zachowana w celu ochrony <i>wartości przyrodniczych</i>* zgodnie ze wskaźnikiem 6.3.9. (Adaptacja IGI nr 10.11.3) 10.11.4 Praktyki pozyskiwania zapobiegają uszkodzeniom stojących pozostawionych drzew, pozostałości martwego drewna na ziemi i innych <i>wartości przyrodniczych</i>*. (Adopcja IGI nr 10.11.4)

Kryteria	Wskaźniki
10.12 Organizacja* gospodaruje <i>materiałami odpadowymi*</i> w sposób przyjazny dla środowiska.	10.12.1 Zbieranie, uprzątnięcie, transport i unieszkodliwianie wszystkich <i>materiałów odpadowych*</i> jest wykonane w sposób właściwy dla środowiska, który chroni <i>wartości przyrodnicze*</i> zidentyfikowane w Kryterium* 6.1. zgodnie z obowiązującymi przepisami. (Adaptacja IGI nr 10.12.1)

Aneks A: Minimalna lista mających zastosowanie *przepisów** regulacji i *ratyfikowanych** na szczeblu krajowym, traktatów międzynarodowych, konwencji i porozumień.

- **KONSTYTUCJA Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku**
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970780483/U/D19970483Lj.pdf>
- **Ustawy:**
 - USTAWA z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19600300168/U/D19600168Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19740240141/U/D19740141Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 6 marca 1981 r. o Państwowej Inspekcji Pracy.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19810060023/U/D19810023Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19850140060/U/D19850060Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19850210091/U/D19850091Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19890300163/U/D19890163Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910770335/U/D19910335Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 28 września 1991 r. o lasach
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911010444/U/D19910444Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19911070464/U/D19910464Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, wraz z aktami wykonawczymi
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940240083/U/D19940083Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940890414/U/D19940414Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950160078/U/D19950078Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 12 lipca 1995 r. o ochronie roślin uprawnych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950900446/U/D19950446Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19951470713/U/D19950713Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19971110724/U/D19970724Lj.pdf>
 - USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010620627/U/D20010627Lj.pdf>

- USTAWA z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010730761/U/D20010761Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010730764/U/D20010764Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010971051/U/D20011051Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20011121198/U/D20011198Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20011061148/U/D20011148Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 30 października 2002 r. o podatku leśnym.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20022001682/U/D20021682Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030800717/U/D20030717Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg krajowych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030800721/U/D20030721Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20031621568/U/D20031568Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040110094/U/D20040094Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040190177/U/D20040177Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040920880/U/D20040880Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20070750493/U/D20070493Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20071471033/U/D20071033Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20070640427/U/D20070427Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20081991227/U/D20081227Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20101821228/U/D20101228Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111630981/U/D20110981Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040690625/U/D20040625Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20130000021/U/D20130021Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20120001512/U/D20121512Lj.pdf>

- USTAWA z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140001195/U/D20141195Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 25 lutego 2016 r. o ponownym wykorzystywaniu informacji sektora publicznego
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000352/U/D20160352Lj.pdf>
- USTAWA z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001566/U/D20171566Lj.pdf>
- **Akty wykonawcze do wyżej wymienionych Ustaw.**
- **Wiążące porozumienia międzynarodowe:**
 - KONWENCJA dotycząca inspekcji pracy w przemyśle i handlu, przyjęta w Genewie dnia 11 lipca 1947 r. (Dz. U. 1997 r. Nr 72, poz.450)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970720450/O/D19970450.pdf>
 - KONWENCJA nr 119 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca zabezpieczenia maszyn, przyjęta w Genewie dnia 25 czerwca 1963 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 14, poz. 53)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19770140053/O/D19770053.pdf>
 - KONWENCJA o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, sporządzona w Ramsar dnia 2 lutego 1971 r. (Dz.U. z 1978 r. Nr 7, poz. 24), z późn. zm.
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19780070024/O/D19780024.pdf>
 - KONWENCJA w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dziennik Ustaw z 1976 r. Nr 32, poz. 190)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19760320190>
 - KONWENCJA o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska -CITES) z 1973 r. (Dz.U. nr 27, poz.112 i 113 z 1991 r.)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910270113/O/D19910113.pdf>
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19760320190/O/D19760190.pdf>
 - KONWENCJA o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, sporządzona w Bonn dnia 23 czerwca 1979 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 2, poz. 17)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030020017/O/D20030017.pdf>
 - KONWENCJA o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk, sporządzona w Bernie dnia 19 września 1979 r. (Dz. U. Nr 58, poz. 264)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19960580263/O/D19960263.pdf>
 - KONWENCJA o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, sporządzona w Espoo dnia 25 lutego 1991 r.(Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1110)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990961110/O/D19991110.pdf>
 - POROZUMIENIE o ochronie nietoperzy w Europie, podpisane w Londynie dnia 4 grudnia 1991 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 96, poz. 1112)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19990961112/O/D19991112.pdf>
 - KONWENCJA o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 184, poz. 1532)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20021841532/O/D20021532.pdf>

- KONWENCJA o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, sporządzonej w Helsinkach dnia 9 kwietnia 1992 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 28, poz. 347)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20000280346/O/D20000346.pdf>
- PROTOKÓŁ KARTAGENSKI sporządzony w Montrealu dnia 29 stycznia 2000 r. o bezpieczeństwie biologicznym do Konwencji o różnorodności biologicznej, (Dz. U. z 2004 r. Nr 216, poz. 2201)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20042162201/O/D20042201.pdf>
- EUROPEJSKA KONWENCJA KRAJOBRAZOWA, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14 poz. 98)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20060140098/O/D20060098.pdf>
- KONWENCJA o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych, sporządzonej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 702)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030780702/O/D20030702.pdf>
- KONWENCJA o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska, sporządzona w Aarhus dnia 25 czerwca 1998 r. (Dz.U. 2003 nr 78 poz. 706)
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20030780706/O/D20030706.pdf>
- **Prawo Unii Europejskiej**
 - TRAKTAT o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=PL>
 - DYREKTYWA RADY 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, z późn. zm.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&from=PL>
 - ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) NR 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1997R0338:20050822:PL:PDF>
 - DYREKTYWA NR 2000/60/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060&from=PL>
 - DYREKTYWA 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0042&from=PL>
 - DECYZJA NR 2455/2001/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 20 listopada 2001 r. ustanawiająca wykaz priorytetowych substancji w dziedzinie polityki wodnej oraz zmieniająca dyrektywę 2000/60/WE
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001D2455&from=PL>
 - DYREKTYWA 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0004&from=PL>
 - ROZPORZĄDZENIE (WE) NR 2152/2003 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 17 listopada 2003 r. dotyczące monitorowania wzajemnego oddziaływania lasów i środowiska naturalnego we Wspólnocie (Forest Focus)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R2152&from=PL>
 - DYREKTYWA 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0035&from=PL>

- DYREKTYWA 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0002&from=PL>
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/99/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0099&from=PL>
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0147&from=PL>
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0128&from=PL>
- ROZPORZĄDZENIE 995/2010 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 października 2010 r. ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0995&from=PL>
- DYREKTYWA Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko, ze zm.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0052&from=PL>
- DECYZJA Parlamentu Europejskiego i Rady nr 529/2013/UE z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie zasad rozliczania emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem oraz informacji o działaniach związanych z tą działalnością
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D0529&from=PL>
- ROZPORZĄDZENIE Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych,
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1143&from=PL>
- ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2018/841 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie włączenia emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w wyniku działalności związanej z użytkowaniem gruntów, zmianą użytkowania gruntów i leśnictwem do ram polityki klimatycznoenergetycznej do roku 2030 i zmieniające rozporządzenie (UE) nr 525/2013 oraz decyzję nr 529/2013/UE
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0841&from=PL>
- **Akty wykonawcze i delegowane do w/w aktów**
- **Wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE**

Aneks B.: Wymagane szkolenia dla pracowników*

Lista wymaganych szkoleń w niniejszym aneksie jest kierowana do pracowników* z konkretnymi obowiązkami służbowymi związanymi z wdrażaniem Krajowych Standardów lub Tymczasowych Krajowych Standardów.

Pracownicy* muszą* być w stanie:

- 1) Wdrażać działania w *lasach** zgodnie z określonymi prawem wymaganiami (*Kryterium** 1.5)
- 2) Rozumieć treść, znaczenie i zastosowanie *ośmiu podstawowych Konwencji MOP** (*Kryterium** 2.1)
- 3) Rozpoznawać i zawiadamiać przełożonych o molestowaniu seksualnym i dyskryminacji płciowej (*Kryterium** 2.2)
- 4) Bezpiecznie przenosić i pozbywać się substancji niebezpiecznych, aby upewnić się, że użycie nie stanowi ryzyka* dla zdrowia (*Kryterium** 2.3)
- 5) Wykonywać swoje obowiązki w przypadku szczególnie niebezpiecznych prac lub prac wiążących się ze szczególną odpowiedzialnością (*Kryterium** 2.5)
- 6) Określić, gdzie *społeczności lokalne ** mają *ustawowe** i *zwyczajowe prawa** w odniesieniu do działań zarządczych (*Kryterium** 4.2)
- 7) Przeprowadzić oceny skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych i opracować odpowiednie środki łagodzące (*Kryterium** 4.5)
- 8) Wprowadzać działania odnośnie utrzymania lub wzmacniania deklarowanych *usług ekosystemowych**, kiedy stosowane są oświadczenia FSC dla Usług Ekosystemowych (*Kryterium** 5.1).
- 9) Postępować z, stosować i przechowywać *pestycydy** (*Kryterium** 10,7), oraz
- 10) Wprowadzać procedury usuwania wycieków z *materiałów odpadowych** (*Kryterium** 10.12)

Aneks C: Dodatkowe wymagania dla usług ekosystemowych.

Uwaga redakcyjna: Wymogi dotyczące usług ekosystemowych z tego Aneksu zostały przeniesione do Części II FSC-PRO-30-006 w procesie rewizji FSC-STD-60-004 V2-0. Organizacje powinny stosować się do odpowiednich wymagań części I, II, III i IV procedury FSC-PRO-30-006, jeśli chcą wykazać pozytywny wpływ ich gospodarki leśnej na usługi ekosystemowe i stosować oświadczenia FSC dla Usług Ekosystemowych. Opracowujący Standard nie muszą już włączać tych wymagań do standardów krajowych.

Aneks D: Aktualne Czerwone Listy i Czerwone Księgi, określające gatunki rzadkie i zagrożone, mające zastosowanie na terenie Polski lub jej części, wg stanu na 1 grudnia 2018 r.

- European Red Lists: <http://www.iucnredlist.org/initiatives/europe/publications>
- Kaźmierczakowa R. (red.) 2016. Polska czerwona lista paprotników i roślin kwiatowych [dot. rośliny naczyniowe].
- Mirek Z., Zarzycki K., Wojewoda W., Szelański Z. (red.) 2006. Czerwona lista roślin i grzybów Polski [aktualna w zakresie: glonów, grzybów wielkoowocnikowych, porostów, śluzowców, nieaktualna w zakresie roślin naczyniowych, wątrobowców i glewików].
- Żarnowiec J., Stebel A., Ochrya R. 2004. Threatened moss species in the Polish Carpathians in the light of a new red-list mosses in Poland. W: Stebel A., Ochrya R. (red.) Bryological studies in the Western Carpathians. Sorus, Poznań: 9-28. [dot.: mchy całej Polski].
- Kłama H., Górski P. 2018. Red list of liverworts and hornworts of Poland (4th edition, 2018). Cryptogamie, Biologie 39, 4: 415-441.
- Głowaciński Z. (red.) 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce.
- Kaźmierczakowa R., Zarzycki K., Mirek Z. (red.) 2014. Polska Czerwona Księga Roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe. Wyd. III. uaktualnione i rozszerzone [rośliny naczyniowe].
- Głowaciński Z., Nowacki J. 2004. Polska Czerwona Księga Zwierząt – Bezkręgowce, <http://www.iop.krakow.pl/pckz/>
- Głowaciński Z. 2001. Polska Czerwona Księga Zwierząt – Kręgowce.
- Województwo lubelskie: Cwener, Michalczyk i Krawczyk 2016. Czerwona lista roślin naczyniowych województwa lubelskiego. Red list of vascular plants of Lublin Region. Annales UMCS, sec. C 71(1): 7-26.
- Województwo łódzkie: Olaczek R. (red.) 2012. Czerwona księga roślin województwa łódzkiego: rośliny naczyniowe.
- Województwo opolskie: Hebda G. i in. 2004. Czerwona lista kręgowców (płazy, gady, ptaki, ssaki) woj. opolskiego. Opole Scientific Society, Nature Journal 37: 43-55 <http://fragmenta-naturae.wpt.uni.opole.pl/wp-content/uploads/2015/11/Hebda-eta-al-37-04.pdf>
- Województwo opolskie: Nowak A., Spałek K. (red.), Czerwona księga roślin województwa opolskiego. Rośliny naczyniowe wymarłe, zagrożone i rzadkie.
- Województwo podkarpackie: Oklejewicz i in. (red.) 2015. Czerwona księga roślin województwa podkarpackiego [rośliny naczyniowe].
- Województwo śląskie: Portal Przyrodniczy Województwa Śląskiego: [wiele grup zwierząt, grzybów i roślin] <http://przyroda.katowice.pl/pl/przyroda-ozywiona/zagrozone-rzadkie-wymarle/regionalne-czerwone-listy>
- Dolny Śląsk (jako region geograficzno-przyrodniczy): Kącki Z. (red.) 2003. Zagrożone Gatunki Flory Naczyniowej Dolnego Śląska
- Karpaty: Mirek Z. (red.) 2008. Czerwona księga Karpat Polskich: rośliny naczyniowe.

- Karpaty: Witkowski Z.J., Król W., Solarz W. (eds.) 2003. Carpathian list of endangered species.
- Podlasie (jako region geograficzno-przyrodniczy): Głowacki Z. i in. 2003. Czerwona lista roślin naczyniowych Niziny Południowopodlaskiej. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 59, 2: 5-41.
- Pomorze Gdańskie (jako region geograficzno-przyrodniczy): Markowski R., Buliński M. 2004 Ginące i zagrożone rośliny naczyniowe Pomorza Gdańskiego. *Acta Bot. Cassub. Monogr.* 1: 1-75 + suppl. Olszewski T.S., Markowski R. 2007 *Acta Bot. Cassub.* 6: 163-172.
- Pomorze Gdańskie (jako region geograficzno-przyrodniczy): Fałynowicz W., Kukwa M. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych na Pomorzu Gdańskim. *Monogr. Bot.* 91: 63-77.
- Pomorze Zachodnie (jako region geograficzno-przyrodniczy): Żukowski W., Jackowiak B. (red.) 1995. Ginące i zagrożone rośliny Pomorza Zachodniego i Wielkopolski. *Prace Zakładu Taksonomii Roślin UAM w Poznaniu*. 3: 1-141. Bogucki Wyd. Nauk. Poznań [rośliny naczyniowe, nieaktualna w zakresie Wielkopolski, aktualna w zakresie Pomorza Zachodniego].
- Wielkopolska (jako region geograficzno-przyrodniczy): Jackowiak J. et al. (ed.) 2007 Red list of vascular flora of Wielkopolska (Poland). *Biodiv. Res. Conserv.* 5-8: 95-127 [rośliny naczyniowe].
- Sudety: Fabiszewski J., Kwiatkowski P. 2002. Threatened vascular plants of the Sudeten Mountains. *Acta Soc. Bot. Pol.* 71, 4: 339-350.
- Sudety: Kossowska M. 2003. Czerwona lista porostów zagrożonych w polskiej części Sudetów. *Monogr. Bot.* 91: 201-221.

Jako gatunki „rzadkie i zagrożone” przyjmuje się gatunki, które w przynajmniej jednym z wyżej wymienionych aktualnych katalogów gatunków zagrożonych, właściwych geograficznie dla Jednostki Gospodarowania, mają przypisaną kategorię zagrożenia Ex, EW, RE, REW, CR, EN, VU, NT, E, V, R. Nie zalicza się tu gatunków których kategorie zagrożenia oceniono na LC ani DD. Jako gatunki „chronione”, „podlegające ochronie gatunkowej”, przyjmuje się gatunki wymienione w aktualnie obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska w/s ochrony gatunkowej roślin, grzybów lub zwierząt.

Aneks E: Elementy Planu Gospodarowania*.

1) Wyniki ocen, w tym:

- Zasoby naturalne i wartości przyrodnicze*, zgodnie z Zasadą* 6 i Zasadą* 9;
- Społeczne, gospodarcze i kulturowe zasoby i warunki, określone zgodnie z Zasadą* 6, Zasadą* 2 do Zasady* 5 i Zasadą* 9;
- Główne zagrożenia społeczne i środowiskowe na tym obszarze, określone zgodnie z Zasadą* 6, Zasadą* 2, Zasadą* 4, Zasadą* 5, i Zasadą* 9; i

2) Programy i działania dotyczące:

- Praw pracowników*, bezpieczeństwa i higieny pracy, równości płci *, zgodnie z Zasadą* 2;

- ii. Relacji ze społecznością, lokalnym rozwojem gospodarczym i społecznym, zgodnie z Zasadą* 4 i Zasadą* 5;
- iii. *Zaangażowanie* interesariuszy** i rozwiązywanie *sporów** i zażaleń, zgodnie z Zasadą* 1, Zasadą* 2 i Zasadą* 7;
- iv. Planowane działania gospodarcze i harmonogramy, stosowane systemy hodowli lasu, typowe metody i sprzęt do pozyskania, określone zgodnie z Zasadą* 10;
- v. Uzasadnienie dla rozmiaru pozyskania drewna i innych zasobów naturalnych, zgodnie z Zasadą* 5.

3) Sposoby (środki) służące *ochronie lub *przywróceniu**:**

- i. *Rzadkich i zagrożonych gatunków** i *siedlisk**;
- ii. *Zbiorników wodnych** i *stref przybrzeżnych**;
- iii. *Łączności* krajobrazowej**, w tym korytarzy przyrodniczych;
- iv. Deklarowanych *usług ekosystemowych** jak określono w *Kryterium** 5.1 i Aneksie C;
- v. *Powierzchni referencyjnych**, określonych w Zasadzie* 6; oraz
- vi. *Szczególnych Wartości Ochronnych**, zgodnie z Zasadą* 9.

4) Środki służące ocenie, zapobieganiu i łagodzeniu negatywnych skutków działań gospodarczych na:

- i. *Wartości przyrodnicze**, określone w Zasadzie* 6 i Zasadzie* 9;
- ii. *Usługi ekosystemowe** kiedy stosowane są oświadczenia FSC dla usług ekosystemowych jak określono w Kryterium* 5.1;
- iii. Wartości społeczne określone w Zasadach* 2 do 5 i w Zasadzie 9*.

5) Opis programu monitorowania, określony w Zasadzie* 8, włącznie z:

- i. Przyrostem i zasobnością, zgodnie z Zasadą* 5;
- ii. *Usługami ekosystemowymi** kiedy stosowane są oświadczenia FSC dla usług ekosystemowych jak określono w Kryterium* 5.1;
- iii. *Wartościami środowiskowymi**, określonymi w Zasadzie* 6;
- iv. Skutkami działań gospodarczych, jak określono w Zasadzie* 10;
- v. *Szczególnymi wartościami ochronnymi**, określonymi w Zasadzie* 9;

vi. Systemami monitorowania opartymi na *zaangażowaniu** interesariuszy, planowanymi lub istniejącymi, jak określono w *Zasadzie* 2*, *Zasadzie* 4*, *Zasadzie* 5* i *Zasadzie* 7*;

vii. Mapami opisującymi zasoby naturalne i zagospodarowanie przestrzenne na terenie *Jednostki Gospodarowania**.

viii. Mapą „Global Forest Watch”, lub bardziej odpowiednią mapą krajową lub regionalną, opisującą strefy sposobów użytkowania terenu, zasobów naturalnych w *Jednostce Gospodarowania**.

Aneks F: Ramy koncepcyjne dla planowania i monitorowania

<i>Przykładowy dokument Planu gospodarowania*</i> Uwaga: Będzie się różnić zależnie od SIR (skali, intensywności i ryzyka) i jurysdykcji	Okresowość rewizji Planu Gospodarowania*	Element monitorowany (lista częściowa)	Okresowość monitorowania	Kto monitoruje ten element? Uwaga: Będzie się różnić zależnie od z SIR (skali, intensywności i ryzyka) i kompetencji	<i>Zasada*</i> FSC / <i>Kryterium*</i> FSC
Plan terenowy (Plan pozyskania)	Corocznie	Stan infrastruktury drogowej	Podczas pobytu w terenie i corocznie	Personel terenowy	Z10
		Pozostawione grupy	Corocznie na podstawie próby	Personel terenowy	Z6, Z10
		Gatunki chronione, rzadkie i zagrożone	Corocznie	Osoba wykwalifikowana	Z6
		Roczny rozmiar pozyskania	Corocznie	Zarządca terenu	K 5.2
		Prognozowanie zagrożenia wystąpienia gradacji owadów /Gradacje owadów	Corocznie na podstawie próby	Personel terenowy/zarządca terenu	Z 5
		Martwe drewno w lesie	5 lat wg WISL/10 lat wg PUL	Personel terenowy	Z10
		Odnowienia	Corocznie, próba	Personel terenowy	

<i>Przykładowy dokument Planu gospodarowania*</i>	<i>Okresowość rewizji Planu Gospodarowania*</i>	<i>Element monitorowany (lista częściowa)</i>	<i>Okresowość monitorowania</i>	<i>Kto monitoruje ten element?</i>	<i>Zasada* FSC / Kryterium* FSC</i>
Uwaga: Będzie się różnić zależnie od SIR (skali, intensywności i ryzyka) i jurysdykcji				Uwaga: Będzie się różnić zależnie od z SIR (skali, intensywności i ryzyka) i kompetencji	
<i>10-letni Plan gospodarowania*</i>	10 lat	Struktura klas wieku Struktura klas grubości	Dziesięć lat	Zarządca terenu podczas sporządzania PUL/UPUL	Z6
		Dopuszczalne roczne pozyskanie w 10 - leciu	Corocznie, i co, dziesięć lat	Ministerstwo odpowiedzialne za lasy/ Zarządca lasu	K 5.2

Aneks G: Wymagania dotyczące monitorowania

1) Monitorowanie w 8.2.1 jest wystarczające do identyfikacji i opisu wpływu działań gospodarczych na środowisko, zawierając w stosownych przypadkach:

- i. Wyniki działań odnowieniowych (*kryterium* 10.1*);
- ii. Wykorzystanie dobrze przystosowanych ekologicznie gatunków do odnowień (*Kryterium*10.2*);
- iii. Inwazyjność lub inne niekorzystne skutki związane z jakimkolwiek *obcym gatunkiem** w ramach *Jednostki Gospodarowania** i poza nią (*Kryterium* 10.3*);
- iv. Wykorzystanie *organizmów genetycznie zmodyfikowanych** w celu potwierdzenia, że nie są używane (*Kryterium* 10.4*);
- v. Wyniki działalności hodowlanej (*Kryterium* 10.5*);
- vi. Niekorzystne skutki dla *wartości przyrodniczych** z powodu *nawozów** (*Kryterium*10.6*);
- vii. Niekorzystne skutki stosowania *pestycydów** (*Kryterium* 10.7*);
- viii. Niekorzystne skutki stosowania *środków kontroli biologicznej** (*Kryterium*10.8*);
- ix. Skutki *zagrożeń naturalnych** (*Kryterium* 10.9*);
- x. Wpływ rozwoju infrastruktury, działań transportowych i hodowli lasu na *rzadkie i zagrożone gatunki**, *siedliska**, *ekosystemy**, *wartości krajobrazowe**, wody i gleby (*Kryterium* 10.10*);

xi. Wpływ pozyskania i zrywki drewna na *niedrzewne produkty leśne**, *wartości przyrodnicze**, nadające się do sprzedaży odpady drzewne i inne produkty i usługi (*Kryterium* 10.11*); i

xii. Odpowiednie dla środowiska usuwanie *materiałów odpadowych** (*Kryterium*10.12*).

2) Monitorowanie w 8.2.1 jest wystarczające do zidentyfikowania i opisanego społecznych skutków działań gospodarczych, zawierając w stosownych przypadkach:

i. Dowody nielegalnych lub nieuprawnionych działań (*Kryterium* 1.4*);

ii. Zgodność z *obowiązującymi przepisami**, *lokalnymi przepisami**, *ratyfikowanymi** międzynarodowymi konwencjami i *obowiązującymi kodeksami postępowania** (*Kryterium* 1.5*);

iii. Rozstrzyganie *sporów** i zażaleń (*Kryterium* 1.6, Kryterium* 2.6, Kryterium* 4.6*);

iv. Programy i działania dotyczące praw *pracowników** (*Kryterium* 2.1*);

v. *Równość płci**, molestowanie seksualne i dyskryminacja płci (*Kryterium* 2.2*);

vi. Programy i działania dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy (*Kryterium* 2.3*);

vii. Wypłata wynagrodzeń (*Kryterium* 2.4*);

viii. Szkolenie *pracowników** (*Kryterium* 2.5*);

IX. W przypadku stosowania *pestycydów**, zdrowie pracowników narażonych na działanie *pestycydów**. (*Kryterium* 2.5 i Kryterium* 10.7*);

x. Identyfikacja *lokalnych społeczności** i ich *ustawowych praw** (*Kryterium* 4.1*);

xi. Pełne wdrożenie warunków zawartych w *wiążących umowach** (*Kryterium* 4.2*);

xii. Relacje ze społecznościami (*Kryterium* 4.2*);

xiii. *Ochrona** miejsc o szczególnym znaczeniu kulturowym, przyrodniczym, ekonomicznym, religijnym lub duchowym dla *lokalnych społeczności** (*Kryterium* 4.7*);

xiv. Lokalny rozwój gospodarczy i społeczny (*Kryterium* 4.2, Kryterium* 4.3, Kryterium* 4.4, Kryterium* 4.5*);

xv. Wytwarzanie zróżnicowanych korzyści lub produktów (*Kryterium* 5.1*);

xvi. Utrzymanie lub wzmacnianie *usług ekosystemowych** (*Kryterium* 5.1*);

xvii. Działania mające na celu utrzymanie lub wzmacnianie *usług ekosystemowych** (*Kryterium* 5.1*);

xviii. Rzeczywisty w porównaniu do przewidywanego roczny rozmiar pozyskania drewna i *niedrzewnych produktów leśnych** (*Kryterium* 5.2*);

xix. Wykorzystanie lokalnego przetwórstwa, lokalnych usług i produkcji o lokalnej wartości dodanej (*Kryterium* 5.4*);

xx. *Długoterminowa* żywotność ekonomiczna** (*Kryterium* 5.5*); i

xxi. *Szczególne wartości ochronne** 5 i 6 określone w *Kryterium* 9.1*.

3) Procedury monitorowania w 8.2.2 są wystarczające do zidentyfikowania i opisanie zmian w warunkach środowiskowych, zawierając w stosownych przypadkach:

- i. Utrzymanie lub wzmacnianie *usług ekosystemowych** (Kryterium* 5.2) (kiedy *Organizacja** stosuje oświadczenia promocyjne FSC dla usług ekosystemowych);
- ii. *Wartości przyrodnicze i funkcje ekosystemu** w tym sekwestracja i magazynowanie węgla (Kryterium* 6.1); w tym skuteczność działań zidentyfikowanych i wdrożonych w celu zapobiegania, łagodzenia i naprawy negatywnych oddziaływań na *wartości przyrodnicze** (Kryterium* 6.3);
- iii. *Rzadkie* i zagrożone gatunki** oraz skuteczność działań wdrożonych w celu ochrony ich i ich *siedlisk** (Kryterium* 6.4);
- iv. *Powierzchnie referencyjne** i skuteczność działań wdrożonych w celu *zachowania** lub *przywrócenia** ich (Kryterium* 6.5);
- v. Naturalnie występujące *gatunki rodzime** i *różnorodność biologiczna** i skuteczność działań wdrożonych w celu ich *zachowania** lub *przywrócenia** (Kryterium* 6.6);
- vi. *Zbiorniki wodne**, ilość i jakość wody oraz skuteczność działań wdrożonych w celu ich *zachowania** lub *przywrócenia** (Kryterium* 6.7);
- vii. *Wartości krajobrazowe** i skuteczność działań wdrożonych dla ich utrzymania lub *przywrócenia** (Kryterium* 6.8);
- viii. Konwersja *lasów naturalnych** na *plantacje** lub przekształcenie w obszary inne niż *lasy** (Kryterium* 6.9);
- IX. Status *plantacji** ustanowionych po 1994 r. (Kryterium* 6.10); i
- x. *Szczególne wartości ochronne** 1 do 4 określone w Kryterium* 9.1 i skuteczność działań wdrożonych w celu ich utrzymania lub poprawy.

UWAGA DO KONSULTACJI PUBLICZNYCH

Hasła i definicje zaznaczone kolorem **niebieskim** zostały dodane / zmienione przez Grupę Opracowującą Standard. Pozostałe hasła i definicje pochodzą z dokumentu FSC-STD-60-004 V2-0.

Słownik pojęć uwzględnia akceptowane międzynarodowo definicje, gdzie tylko to możliwe. Źródła definicji to na przykład Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), Konwencja o różnorodności biologicznej (1992), Milenijna ocena ekosystemów (2005), a także definicje ze słowników internetowych zamieszczonych na stronie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union IUCN), Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organisation, ILO) oraz Programu Inwazyjnych Gatunków Obcych Konwencji o Różnorodności Biologicznej (The Invasive Alien Species Programme of the Convention on Biological Diversity). W przypadku odwołania się do innych źródeł podano stosowny odnośnik.

Pojęcie 'na podstawie' oznacza, że dana definicja została zaadaptowana z istniejącej definicji zawartej w międzynarodowym źródle.

Pojęcia użyte w Ogólnych Wskaźnikach Międzynarodowych, które nie zostały zdefiniowane w Słowniku Pojęć lub innych normatywnych dokumentach FSC, są używane zgodnie z definicją zawartą The Shorter Oxford English Dictionary lub The Concise Oxford Dictionary.

Uwaga! Hasła zostały zamieszczone w kolejności alfabetycznej wg polskiego tłumaczenia.

Akcja afirmacyjna: polityka lub program, który ma na celu naprawienie dyskryminacji z przeszłości poprzez aktywne działania zapewniające równość szans, zarówno w odniesieniu do edukacji jak i zatrudnienia (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP, 2017).

Bardzo ograniczona część: Obszar, którego dotyczy to określenie nie może przekraczać 0,5% powierzchni obszaru *Jednostki Gospodarowania** w dowolnym jednym roku, ani też łącznie nie może stanowić więcej niż 5% powierzchni *Jednostki Gospodarowania** (Źródło: na podstawie FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Słownik pojęć (2009)).

Bardzo ograniczona część obszaru kluczowego: Obszar, którego dotyczy to określenie nie może przekraczać 0,5% powierzchni *obszaru kluczowego** w dowolnym jednym roku, ani też łącznie nie może stanowić więcej niż 5% powierzchni *obszaru kluczowego**.

Cechy siedliskowe: Cechy i struktura drzewostanu, włączając w to, ale nie ograniczając do:

- Stare drzewa komercyjne i niekomercyjne, których wiek znacząco przekracza średni wiek górnego piętra;
- Drzewa o szczególnej wartości ekologicznej;
- Zwarcie pionowe i poziome;
- Stojące martwe drzewa;
- Martwe zwalone drewno;
- Luki w drzewostanie, które można przypisać zakłóceniom naturalnym;
- Miejsca gniazdowania;
- Małe tereny podmokłe, torfowiska, moczary;
- Stawy;
- Obszary do prokreacji;
- Obszary żerowania i schronienia, w tym w okresie rozrodczym;
- Obszary do migracji;
- Obszary do hibernacji.

Cel: Podstawowy zamiar określony przez organizację dla przedsiębiorstwa leśnego, włączając w to decyzję w sprawie polityki oraz wyboru środków, które będą służyły osiągnięciu zamierzonego efektu (Źródło: Na podstawie F.C. Osmaston. 1968. Zarządzanie lasami. Hafner, Nowy Jork; i D.R. Johnston, A.J. Grayson and R.T. Bradley. 1967. Planowanie lasu. Faber & Faber, Londyn).

Cel zarządzania: określone cele zarządzania, praktyki, wyniki i podejścia ustanowione w celu osiągnięcia wymagań niniejszego standardu.

Choroba zawodowa: Jakakolwiek choroba nabyta w wyniku narażenia na czynniki ryzyka w wyniku pracy zawodowej (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Deklaracja MOP w sprawie podstawowych zasad i praw w pracy oraz działań

uzupełniających, przyjęta przez Konferencję Międzynarodowej Organizacji Pracy na jej osiemdziesiątej szóstej sesji w Genewie w dniu 18 czerwca 1998 r. (Aneks poddany rewizji 15 czerwca 2010 r.): jest stanowczym potwierdzeniem zasad MOP (art. 2), które oświadczą, że wszyscy Członkowie, nawet jeśli nie ratyfikowali przedmiotowych Konwencji, mają obowiązek, wynikający z samego faktu członkostwa w organizacji, szanować, promować i realizować, w *dobrej wierze*^{*} i zgodnie z Konstytucją, zasady dotyczące podstawowych praw, które są przedmiotem tych Konwencji, a mianowicie:

- (a) wolność zrzeszania się i skuteczne uznawanie prawa do *rokowań zbiorowych* ^{*};
- (b) eliminacja wszelkich form *pracy przymusowej lub obowiązkowej* ^{*};
- (c) skuteczne zniesienie pracy *dzieci*^{*}; i
- (d) eliminacja *dyskryminacji*^{*} w odniesieniu do *zatrudnienia i zawodu*^{*}.

(Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Długoterminowe: Skala czasowa właściciela lasu lub zarządcy lasu przedstawiona w celach *planu gospodarowania*^{*}, we wskaźniku pozyskania i w zobowiązaniu do utrzymywania stałej powierzchni leśnej. Długość czasu będzie się różnić w zależności od kontekstu i warunków ekologicznych i będzie funkcją tego, jak długo trwa odzyskanie naturalnej struktury i składu przez dany ekosystem po wycince lub zakłóceniach lub wytworzenie dojrzałych lub pierwotnych warunków (Źródło: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Słownik Pojęć (2009)).

Dobra wiara: proces zaangażowania, w którym strony podejmują wszelkie wysiłki w celu osiągnięcia porozumienia, prowadzą prawdziwe i konstruktywne negocjacje, unikają opóźnień w negocjacjach, przestrzegają porozumień już zawartych i będących w trakcie uzgadniania oraz przeznaczają wystarczającą ilość czasu na dyskusje i rozstrzyganie sporów (zaadaptowano z Wniosku 40:2017).

Dobra wiara w negocjacjach: *Organizacja*^{*} (pracodawca) i *organizacje pracowników*^{*} dokładają wszelkich starań, aby osiągnąć porozumienie, prowadzą prawdziwe i konstruktywne negocjacje, unikają nieuzasadnionych opóźnień w negocjacjach, przestrzegają zawartych umów i przeznaczają wystarczającą ilość czasu na dyskusje i rozstrzyganie sporów zbiorowych (Gerning B , Odero A, Guido H (2000), Rokowania Zbiorowe: Normy i Zasady MOP dotyczące Organów Nadzorczych, Międzynarodowe Biuro Pracy, Genewa).

Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda (Free, Prior, and Informed Consent, FPIC): Prawny warunek, na mocy którego można stwierdzić, że osoba lub społeczność udzieliła zgody na działanie przed jego rozpoczęciem, na podstawie wyraźnego zrozumienia faktów, skutków i przyszłych konsekwencji działań oraz będąc w posiadaniu wszystkich istotnych faktów w chwili wydania zgody. Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda obejmuje prawo do udzielania, modyfikowania, wstrzymywania lub cofania zatwierdzenia (Źródło: Na podstawie Wstępnego dokumentu roboczego dotyczącego wolnej, uprzedniej i świadomej zgody ludności rdzennej (...) (E/CN.4/Sub.2/AC.4/2004/4 8 July 2004) podczas 22 sesji Komisji Narodów Zjednoczonych dotyczącej praw człowieka, Podkomisja ds. promocji i ochrony praw człowieka, Grupa robocza ds. ludności rdzennej, 19–23 lipca 2004).

Działalność przemysłowa: Przemysłowe działania zarządcze dotyczące lasów i zasobów, takie jak budownictwo drogowe, górnictwo, tamy, rozwój obszarów miejskich i pozyskiwanie drewna.

Działanie zaradcze wobec inwazyjnego gatunku obcego: każde działanie środkami letalnymi lub nieletalnymi, których celem jest:

- eliminacja (pełne i trwałe usunięcie populacji inwazyjnego gatunku obcego), lub
- kontrola (działanie na populację inwazyjnych gatunków obcych w celu utrzymania liczby osobników na jak najniższym poziomie, aby w przypadku niemożliwości całkowitego usunięcia danego gatunku zminimalizować jego inwazyjność i niepożądane oddziaływanie na różnorodność biologiczną, powiązane usługi ekosystemowe, na zdrowie człowieka lub na gospodarkę), lub
- izolacja (stwarzanie barier minimalizujących ryzyko rozproszenia się i rozprzestrzenienia populacji inwazyjnych gatunków obcych poza opanowany zasięg) populacji inwazyjnych gatunków obcych, przy jednoczesnym zminimalizowaniu oddziaływania na gatunki niedocelowe i ich siedliska.

Dziecko: każda osoba poniżej 18 roku życia (Konwencja MOP nr 182, Artykuł 2).

Dyskryminacja: obejmuje a) wszelkie rozróżnienia, wykluczenia lub preferencje ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, religię, poglądy polityczne, pochodzenie narodowe, pochodzenie społeczne, orientację seksualną, co skutkuje unieważnieniem lub osłabieniem równości szans lub równego traktowania w zatrudnieniu lub pracy; b) takie inne rozróżnienie, wykluczenie lub uprzywilejowanie, które skutkuje unieważnieniem lub osłabieniem równości szans lub równego traktowania w zakresie

zatrudnienia lub pracy, jakie może zostać określone przez Członka, którego dotyczy po konsultacji z reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i *pracowników**, jeżeli takie istnieją, oraz z innymi właściwymi organami (dostosowano z Konwencji MOP nr 111, art. 1). "Orientacja seksualna" została dodana do definicji podanej w Konwencji nr 111, ponieważ została ona zidentyfikowana jako dodatkowy rodzaj dyskryminacji, który może wystąpić.

Efekty zewnętrzne: Pozytywny i negatywny wpływ działań na strony, które nie są w nie bezpośrednio zaangażowane lub wpływ na zasoby naturalne lub na środowisko, które zwykle nie wchodzi w skład standardowych systemów księgowania kosztów, tak, że ceny rynkowe produktów będących następstwem tych działań nie odzwierciedlają pełni kosztów lub korzyści (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ekoregionalny: duża jednostka obszaru lądowego lub wodnego zawierająca geograficznie odrębny zbiór gatunków, zbiorowisk naturalnych i warunków środowiskowych (Źródło: WWF Global 200. http://wwf.panda.org/about_our_earth/ecoregions/about/what_is_an_ecoregion/).

Ekosystem: Dynamiczny kompleks zbiorowisk roślin, zwierząt i mikroorganizmów, z uwzględnieniem ich środowiska nieożywionego, współistniejący jako jednostka funkcjonalna (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej, 1992, Artykuł 2).

Formalna organizacja pracownicza i nieformalna grupa pracowników: stowarzyszenie lub związek *pracowników**, niezależnie od tego, czy jest ona uznana przez prawo lub przez *Organizację**, czy też nie, mająca na celu promowanie praw *pracowników** i reprezentowanie pracowników* w kontaktach z *Organizacją** w szczególności w zakresie warunków pracy i odszkodowań.

Fragmentacja: proces dzielenia siedlisk na mniejsze płaty, co skutkuje utratą pierwotnego siedliska, utratą łączności, zmniejszeniem rozmiaru płatów i zwiększeniem izolacji płatów. *Fragmentacja** jest uważana za jeden z najważniejszych czynników prowadzących do utraty gatunków rodzimych, zwłaszcza w krajobrazach leśnych, i jedną z głównych przyczyn obecnego kryzysu związanego z wymieraniem gatunków. W odniesieniu do *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** *fragmentacja** jest rozumiana jako związana z działalnością przemysłową człowieka. (ŹRÓDŁO: Zaadaptowano z: Gerald E. Heilman, Jr. James R. Strittholt Nicholas C. Slosser Dominick A. Dellasala, BioScience (2002) 52 (5): 411-422.).

Funkcja ekosystemu: Rzeczywista charakterystyka ekosystemu związana z zestawem warunków i procesów, które umożliwiają jego integralność (takich jak wydajność pierwotna, łańcuch pokarmowy i cykle biogeochemiczne). Funkcje ekosystemu obejmują następujące procesy: rozkład, produkcja, obieg składników odżywczych i energii. Dla celów FSC definicja ta obejmuje także ekologiczne i ewolucyjne procesy, takie jak przepływ genów i reżimy zaburzeń, cykle regeneracyjne i stadia rozwoju (sukcesje) ekologicznego (Źródło: Na podstawie R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. Ekosystemy i dobrobyt ludzki: Synteza. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC; oraz R.F. Noss. 1990. Wskaźniki do monitorowania różnorodności biologicznej: a podejście hierarchiczne. Konserwacja biologiczna 4(4):355–364).

Gatunki inwazyjne: Gatunki gwałtownie rozwijające się poza ich rodzimym zasięgiem. Gatunki inwazyjne mogą zmieniać relacje ekologiczne między gatunkami rodzimymi, a także wpływać na funkcje ekosystemu i zdrowie ludzkie (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union, IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Gatunki kluczowe: gatunki, których wymagania dotyczące trwałości określają cechy, które muszą być obecne, jeśli krajobraz ten ma spełniać wymagania występujących tam gatunków (Źródło: Lambeck, R., J. 1997. Focal Species: A multi- species Umbrella of Nature Conservation..Conservation Biology tom 11 (4): 849-856.).

Gatunki obce: Gatunki, podgatunki lub niższe jednostki taksonomiczne wprowadzone poza swój naturalny zasięg (przeszły lub teraźniejszy), włączając jakiegokolwiek części, gamety, nasiona, jaja lub zarodniki tych gatunków, które mogą przetrwać, a następnie się rozmnożyć (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej (Convention on Biological Diversity, CBD), Program dotyczący inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej CBD).

Gatunki rodzime: Gatunki, podgatunki lub niższe taksony występujące w ich naturalnym zasięgu (przeszłym lub teraźniejszym) i potencjalnie rozpraszające się (zgodnie z ich naturalnym lub możliwym zakresem bez bezpośredniej lub pośredniej ingerencji ludzkiej) (Źródło: Konwencja o różnorodności biologicznej (CBD). Program dotyczący inwazyjnych gatunków obcego pochodzenia. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej CBD).

Gatunki zagrożone: Gatunki spełniające kryteria Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN, 2001) dla gatunków wrażliwych (VU), zagrożonych (EN) lub krytycznie zagrożonych (CR), oraz stojące w obliczu wysokiego, bardzo wysokiego lub ekstremalnie wysokiego ryzyka wyginięcia w środowisku naturalnym. Kategorie te mogą zostać ponownie zinterpretowane do celów FSC zgodnie z oficjalnymi klasyfikacjami krajowymi (mającymi znaczenie prawne) oraz w odniesieniu do warunków naturalnych i zagęszczenia populacji (co powinno wpłynąć na decyzję dotyczącą stosownych środków ochrony) (Źródło: Na podstawie IUCN. (2001). Czerwona lista kategorii i kryteriów IUCN: Wersja 3.1., Komisja IUCN dot. przetrwania gatunków. Gland, Szwajcaria i Cambridge, Wielka Brytania.).

Genotyp: Genetyczna budowa organizmu (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

„High grading” (brak odpowiednika w jęz. polskim): to praktyka usuwania drzew, w której usuwane są tylko drzewa najlepszej jakości, najcenniejsze, często bez odnowienia nowymi nasadzeniami lub usuwania pozostałych słabej jakości i przygłuszonych drzew podszytu i, w ten sposób, degradowanie zdrowia ekologicznego i wartości komercyjnej lasu. „High grading” stanowi przeciwwagę dla zrównoważonego zarządzania zasobami (Źródło: na podstawie Słownika terminów zarządzania lasami. Oddział Zasobów Leśnych Północnej Karoliny. Marzec 2009).

Hodowla lasu: Sztuka i nauka kontrolowania ustanawiania, wzrostu, składu, zdrowia i jakości lasów i obszarów leśnych, by w sposób zrównoważony sprostać różnicowanym potrzebom i wartościom właścicieli obszarów leśnych i społeczeństwa (Źródło: *Nieuwenhuis, M. 2000. Terminologia gospodarki leśnej. IUFRO World Series Vol. 9. IUFRO 4.04.07 SilvaPlan i SilvaVoc*).

Informacje poufne: fakty prywatne, dane i treści, które jeśli zostałyby udostępnione publicznie, mogłyby zagrozić *Organizacji**, jej interesom biznesowym lub jej relacjom z interesariuszami, klientami i konkurentami.

Infrastruktura: w kontekście gospodarki leśnej, drogi, mosty, przepusty, miejsca załadunku kłód, kamieniołomy, zbiorniki retencyjne, budynki i inne obiekty potrzebne w procesie realizacji *planu gospodarowania**.

Intensywność: Miara siły, powagi lub mocy działalności gospodarczej lub innej wpływającej na

charakter prowadzonych działań (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Jednostka gospodarowania: Obszar przestrzenny lub obszary wyznaczone do certyfikacji FSC z wyraźnie określonymi granicami, zarządzany zgodnie z zestawem wyraźnie zdefiniowanych, długoterminowych celów zarządzania sformułowanych w *planie gospodarowania**. Obszar ten lub obszary zawiera (zawierają):

- wszystkie obiekty i obszar(y) w obrębie danego obszaru lub obszarów, lub jego sąsiedztwie, lub obszary będące własnością lub pozostające pod kontrolą zarządzania przez lub w imieniu organizacji dla osiągnięcia określonych celów zarządzania; i
- wszystkie obiekty i obszar(y) znajdujące się na zewnątrz i niesąsiadujące z danym obszarem zarządzane przez lub w imieniu organizacji wyłącznie w celu przyczynienia się do osiągnięcia określonych celów zarządzania.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Kluczowy obszar: zobacz 'Obszar Kluczowy'.

Komitet MOP ds. Wolności Zrzeszania się: Komitet Zarządzający ustanowiony w 1951 r. w celu rozpatrywania skarg dotyczących naruszenia wolności zrzeszania się, niezależnie od tego, czy dany kraj ratyfikował odpowiednie konwencje. W jego skład wchodzi niezależny przewodniczący i trzech przedstawicieli rządów, pracodawców i *pracowników**. Jeżeli Komitet podejmuje decyzję o przyjęciu sprawy, ustala fakty w rozmowach z rządem, którego dotyczy sprawa. Jeśli okaże się, że nastąpiło naruszenie standardów lub zasad dotyczących wolności stowarzyszania się, Komitet wydaje raport za pośrednictwem Organu Zarządzającego i wydaje zalecenia, w jaki sposób można zaradzić tej sytuacji. Rządy są następnie proszone o przedstawienie sprawozdania z realizacji tych zaleceń. (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Konflikty pomiędzy Zasadami i Kryteriami a prawem: Sytuacje, w których nie jest możliwe przestrzeganie w tym samym czasie Zasad i Kryteriów oraz prawa (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Konserwacja/Ochrona: Pojęć tych używa się zamiennie odnosząc się do działań gospodarczych mających na celu utrzymanie wcześniej określonych długoterminowych wartości

przyrodniczych lub kulturowych. Działania gospodarcze mogą ograniczać się do zerowej lub minimalnej interwencji ale też rozszerzać się aż po ściśle określone działania mające na celu utrzymanie lub kompatybilność z utrzymaniem tych zidentyfikowanych wartości (Źródło: FSC-STD-50-001 V5-0).

Kontrola zarządcza: Odpowiedzialność określona w krajowym prawie handlowym dla dyrektorów przedsiębiorstw komercyjnych i uznawana przez FSC jako mająca zastosowanie również w odniesieniu do sektora publicznego (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Krajobraz: Geograficzna mozaika złożona z oddziałujących na siebie ekosystemów będąca rezultatem wzajemnego oddziaływania czynników geologicznych, topograficznych, glebowych, klimatycznych, biotycznych i ludzkich na danym obszarze (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Krajobrazy kulturowe ludności rdzennej: są to krajobrazy, do których *ludność rdzenna** przypisuje wartość środowiskową, społeczną, kulturową i ekonomiczną, ze względu na jej trwały związek z lądem, wodą, fauną, florą i wartościami duchowymi oraz ze względu na ich obecne i przyszłe znaczenie dla jej tożsamości kulturowej. *Krajobraz kulturowy ludności rdzennej** charakteryzuje się cechami, które zostały utrzymane dzięki długotrwałym interakcjom opartym na wiedzy na temat dbania o ziemię i dzięki adaptacyjnym praktykom życia mieszkańców. Są krajobrazami, co do których *ludność rdzenna** ponosi odpowiedzialność za zarządzanie.

UWAGA: Przyjęcie terminu *krajobrazy kulturowe ludności rdzennej** jest dobrowolne dla Grup Opracowujących Standard. Grupy Opracowujące Standard mogą zdecydować, że nie będą z niego korzystać. Na drodze *Dobrowolnej, uprzedniej, świadomej zgody* rdzennej ludności** mogą wybrać inną terminologię.

Kryterium (l.mn. Kryteria): środek oceny do weryfikacji, czy dana Zasada (gospodarki leśnej) została spełniona (Źródło: FSC-STD-01-001 V4-0).

Krytyczny: Pojęcie krytycznego lub fundamentalnego w Zasadzie 9 i HCV odnosi się do niemożności zastąpienia i przypadków, w których utrata lub poważne uszkodzenie takiego HCV spowodowałoby poważne szkody wśród zaangażowanych stron. Funkcja ekosystemu uznana jest za krytyczną (HCV 4), kiedy jej zakłócenie może spowodować lub stanowić zagrożenie

negatywnym wpływem na dobrostan, zdrowie lub przetrwanie lokalnych społeczności, środowisko, HCV lub funkcjonowanie istotnej infrastruktury (drogi, tamy, budynki itp.) dla dobrostanu. Pojęcie krytyczny odnosi się do znaczenia i ryzyka dla zasobów naturalnych oraz wartości przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych. (Źródło: FSC-STD-50-001 V5-0).

Kulturowo odpowiednie [mechanizmy]: Środki / podejście do dotarcia do grup docelowych, które są w harmonii z obyczajami, wartościami, wrażliwością i sposobem życia grupy docelowej.

Las: Obszar ziemi zdominowany przez drzewa (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0. Zaczepnięto z Przewodnika FSC dla Jednostek certyfikujących, Zakres certyfikacji leśnej, Część 2.1 po raz pierwszy opublikowana w 1998 i zrewidowana jako FSC-GUI-20-200 w 2005, a następnie poddana kolejnej rewizji w 2010 jako FSC-DIR-20-007 FSC Dyrektywa FSC dotycząca oceny gospodarki leśnej, ADVICE-20-007-01).

Las naturalny: Obszar leśny o wielu cechach podstawowych i kluczowych elementach rodzimych ekosystemów, takich, jak złożoność, struktura i różnorodność biologiczna, z uwzględnieniem charakterystyki gleby, flory i fauny, na którym wszystkie lub prawie wszystkie drzewa są gatunkami rodzimymi, nieklasyfikowany jako plantacje.

‘Las naturalny’ obejmuje następujące kategorie:

- Las poddany pozyskaniu drewna lub innym zaburzeniom, w którym drzewa są regenerowane lub zostały zregenerowane poprzez połączenie regeneracji naturalnej i sztucznej gatunków typowych dla lasów naturalnych na tym obszarze, i gdzie, w dalszym ciągu, występują liczne naziemne i podziemne cechy lasu naturalnego. W lasach borealnych i północnych lasach strefy umiarkowanej, które w sposób naturalny składają się tylko z jednego lub kilku gatunków drzew, kombinacja naturalnej i sztucznej regeneracji lasu tymi samymi gatunkami rodzimymi, które stanowią kluczowy element ekosystemu rodzimego nie jest uznawana za konwersję w plantacje.
- Lasy naturalne utrzymywane poprzez tradycyjne praktyki leśne, w tym naturalną lub wspomaganą naturalną regenerację.
- Dobrze rozwinięte lasy wtórne lub lasy skolonizowane rodzimymi gatunkami, które odnowiły się na obszarach nieleśnych.
- Definicja ‘lasu naturalnego’ może obejmować zadrzewienia, tereny lesiste i sawanny.

Opis lasów naturalnych i ich pierwotnej charakterystyki oraz kluczowych elementów może zostać dalej zawarty w Standardach Gospodarki Leśnej FSC, z odpowiednimi opisami i

przykładami.

Las naturalny nie obejmuje obszarów, które nie są zdominowane przez drzewa, wcześniej nie były lasem, i które nie zawierają jeszcze wielu cech i elementów ekosystemów rodzimych. Młode odnowienia można uznać za las naturalny po pewnym czasie ich ekologicznego rozwoju. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą wskazywać, kiedy takie obszary mogą być wyłączone z Jednostki Gospodarowania, powinny być przywrócone im bardziej naturalne warunki lub kiedy można je przekształcić w grunty innego użytkowania.

FSC nie opracowało progów ilościowych pomiędzy różnymi kategoriami lasów pod względem powierzchni, zagęszczenia, wysokości itp. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą dostarczać takie progi lub inne wytyczne wraz ze stosownym opisem lub przykładami. Oczekując na takie wytyczne, obszary zdominowane przez drzewa z, głównie rodzimymi gatunkami mogą być uznane za las naturalny.

Progi i wytyczne mogą dotyczyć następujących obszarów:

- Obszary innego rodzaju roślinności i nieleśnych zbiorowisk oraz ekosystemów w obrębie Jednostki Gospodarowania, włączając w to użytki zielone, tereny podmokłe, bagna i otwarte tereny leśne.
- Bardzo młode pionierskie lub kolonizujące odnowienia w stadium pierwotnej sukcesji na terenach nowych otwartych przestrzeni lub porzuconych terenach rolniczych, które nie zawierają jeszcze wielu podstawowych cech i kluczowych elementów ekosystemów rodzimych. Można je uznać za las naturalny na podstawie postępu ekologicznego wraz z upływem lat.
- Młode odnowienie naturalne postępujące na obszarach lasu naturalnego może być uznane za las naturalny, nawet po wycince, zrębie zupełnym lub innych zakłóceniach, jeśli nadziemne i podziemne cechy oraz elementy charakterystyczne dla ekosystemu rodzimego zostały zachowane.
- Obszary, w których deforestacja i degradacja lasu uniemożliwiają dalsze określanie ich, jako 'zdominowane przez drzewa' mogą być uznane za nieleśne, kiedy występuje niewiele nadziemnych i podziemnych cech oraz kluczowych elementów lasów naturalnych. Tak ekstremalna degradacja jest zwykle wynikiem powtarzającej się i intensywnej działalności polegającej na wycince lasów, wypasie, hodowli, zbieractwie drewna opałowego, polowań, pożaru, erozji, górnictwa, osadnictwa, infrastruktury itp. Standardy Gospodarki Leśnej FSC mogą pomóc zdecydować, kiedy takie obszary powinny być wyłączone z terenu Jednostki Gospodarowania, powinny być przywrócone im bardziej naturalne warunki lub kiedy można je przekształcić w grunty innego użytkowania.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0)

Lasy o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania (z ang. SLIMF):

a) lasy o powierzchni poniżej 500 ha (jednej własności lub współwłasności – wspólnoty)

b) lasy, w których współczynnik pozyskania drewna jest mniejszy niż 20% rocznego przyrostu, a całkowite roczne pozyskanie jest mniejsze niż 5000 m³.

Lasy o średniej powierzchni: lasy o powierzchni od 500 do 10 000 ha (jednej własności lub współwłasności – wspólnoty).

Lasy o dużej powierzchni: lasy o powierzchni ponad 10 000 ha (jednej własności lub współwłasności – wspólnoty).

Lekka praca: przepisy krajowe* lub regulacje mogą zezwalać na zatrudnienie lub pracę osób w wieku od 13 do 15 lat do lekkiej pracy, która: a) nie może być szkodliwa dla ich zdrowia lub rozwoju; oraz b) nie może uszczuplać ich obecności w szkole, ich uczestnictwa w szkoleniach zawodowych lub programach szkoleniowych zatwierdzonych przez właściwy organ lub ich zdolności do korzystania z otrzymanych instrukcji (Konwencja MOP nr 138, art. 7).

Lokalne społeczności: Społeczności dowolnej wielkości występujące na obszarze Jednostki Gospodarowania lub sąsiadujące z nią, a także te, które są wystarczająco blisko, by wywrzeć znaczący wpływ na gospodarkę lub wartości przyrodnicze Jednostki gospodarowania lub by na ich gospodarkę, prawa i środowisko życia wpływały działania Jednostki gospodarowania (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ludność rdzenna: Ludzie lub grupa ludzi, którą można zidentyfikować w poniższy sposób:

- Kluczową cechą lub kryterium jest samoidentyfikacja na poziomie indywidualnym jako ludność rdzenna oraz akceptacja członków społeczności
- Ciągłość historyczna ze społecznością przedkolonialną lub przedosadniczą
- Silny związek z obszarami i otaczającymi je zasobami naturalnymi
- Odrębny system społeczny, ekonomiczny lub polityczny
- Odrębny język, kultura i system wierzeń
- Tworzenie niedominującej grupy społecznej
- Decydująca się zachowywać i powielać środowisko rodowe oraz systemy, jako wyróżniające ludzi i wspólnoty.

(Źródło: Zaadaptowano ze Stałego Forum Organizacji Narodów Zjednoczonych na temat problemów ludności rdzennej, Broszura 'Kim są ludności rdzenne' październik 2007; Grupa rozwojowa Organizacji Narodów Zjednoczonych 'Przewodnik po zagadnieniach dotyczących ludności rdzennej' 2009, Deklaracja praw ludności rdzennych, 13 września 2007).

Ludność tradycyjna: Ludność tradycyjna to grupy społeczne lub ludy, które samodzielnie nie identyfikują się jako ludność rdzenna jednocześnie potwierdzając prawa do swoich ziem, lasów i innych zasobów w oparciu o wieloletnie obyczaje lub prawa do użytkowania (Źródło: Program ludów leśnych (Marcus Colchester, 7 października 2009)).

Łączność: Miara połączenia lub przestrzennej ciągłości korytarza, sieci lub matrycy. Im mniejsze luki, tym większa łączność. Powiązana jest z koncepcją strukturalnej łączności; funkcjonalna lub behawioralna łączność odnosi się do połączenia przestrzeni w odniesieniu do procesu, np. przemieszczanie się zwierząt poprzez różne elementy krajobrazu. Łączność wodna dotyczy dostępności i transportu materiałów i organizmów, poprzez wody gruntowe i powierzchniowe, między różnymi płaszczyznami ekosystemów wodnych wszystkich rodzajów. (Źródło: Na podstawie R.T.T. Forman. 1995. Mozaiki lądowe. Ekologia krajobrazów i regionów, Cambridge University Press, str. 632) .

Materiały odpadowe: nieużyteczne lub niepożądane substancje lub produkty uboczne, takie jak:

- o Niebezpieczne odpady, w tym odpady chemiczne i baterie;
- o Pojemniki;
- o Olej i paliwo silnikowe i inne paliwa i oleje;
- o Śmieci, w tym metale, plastik i papier; i
- o Opuszczone budynki, maszyny i urządzenia.

Minimalny wiek (zatrudnienia): nie jest niższy niż wiek ukończenia obowiązkowego szkolnego, i w każdym przypadku nie powinien być niższy niż 15 lat. Jednak kraj, którego gospodarka i zaplecze edukacyjne są niewystarczająco rozwinięte, może początkowo określić minimalny wiek jako 14 lat. *Ustawodawstwo krajowe** może również zezwalać na zatrudnianie 13-15 -latków do *lekkiej pracy**, która nie szkodzi ani ich obecności w szkole, ani zdrowiu dziecka, ani jego rozwojowi. Osoby w wieku 12- 13 lat mogą ubiegać się o *pracę lekką* * w krajach, które określają minimalny wiek na 14 lat (Konwencja MOP nr. 138, artykuł 2).

Monitorowanie planu zarządzania: procedury kontrolne i nadzorcze mające na celu ocenę osiągnięcia *celów zarządzania**. Wyniki działań monitorujących są wykorzystywane przy wdrażaniu *zarządzania adaptacyjnego* *.

Nadrzędne wymogi bezpieczeństwa publicznego: aktualne, rzeczywiste i ponadprzeciętne zagrożenie dla ludzi, którego nie można uchylić w inny sposób, wynikające z lokalizacji elementu niebezpiecznego w miejscu:

- wykorzystywanym przez ludzi nieświadomych ryzyka istniejącego w lesie, np. poruszających się drogą publiczną;
- wykorzystywanym przez ludzi długotrwale przebywających w jednym miejscu w lesie (np. miejsce biwakowania);
- wykorzystywanym przez ludzi korzystających z lasu w sposób skoncentrowany punktowo lub liniowo (np. szlaki turystyczne), jeśli stwarzane ryzyko jest wysokie.

Najgorsze formy pracy dzieci*: obejmuje a) wszelkie formy niewolnictwa lub praktyki podobne do niewolnictwa, takie jak sprzedaż i handel dziećmi, niewola za długi i niewolnictwo oraz praca przymusowa, w tym przymusowa lub obowiązkowa rekrutacja dzieci do użycia w konfliktach zbrojnych; b) wykorzystywanie, pozyskiwanie lub oferowanie *dziecka** do prostytucji, do produkcji pornografii lub przedstawień pornograficznych; c) wykorzystywanie, pozyskiwanie lub oferowanie *dziecka** do nielegalnej działalności, w szczególności w zakresie produkcji i handlu narkotykami, zgodnie z definicją zawartą w odpowiednich umowach międzynarodowych; d) praca, która ze względu na swój charakter lub warunki, w których jest przeprowadzana, może zaszkodzić zdrowiu, bezpieczeństwu lub moralności dzieci (Konwencja MOP nr.182, art. 3).

Najlepsze Dostępne Informacje: dane, fakty, dokumenty, ekspertyzy i wyniki badań terenowych lub konsultacji ze stronami, które są najbardziej wiarygodne, dokładne, kompletne lub adekwatne i można je uzyskać przy *racjonalnym** wysiłku i kosztach, z zastrzeżeniem *skali** i *intensywności** działań gospodarczych i *Podejścia przezornościowego**.

Należyta uwaga: Nadać taki ciężar lub znaczenie konkretnemu czynnikowi, które w danych okolicznościach wydaje się zasadne, uwzględnia to rozagę. (Black's Law Dictionary, 1979).

Nawóz: substancje mineralne lub organiczne, najczęściej N, P₂O₅ i K₂O, które aplikowane do gleby w celu zwiększenia wzrostu roślin.

Niedobór wody: zaopatrzenie w wodę, które ogranicza produkcję żywności, zdrowie ludzkie i rozwój gospodarczy. Poważny niedobór przyjmuje się za równoważny 1000 metrów³ na osobę na rok, lub gdy zużycie wody przekracza 40% zasobów wody odnawialnej (Źródło: Millennium Ecosystem Assessment. 2005. Ecosystems and Human Well-Being: Policy Responses. Findings of the Responses Working Group. Washington DC: Island Press, Pages 599-605).

Niedrzewne produkty leśne (Non-timber forest products, NTFP): Wszystkie produkty inne niż drewno pochodzące z Jednostki Gospodarowania. (Źródło: FSC- STD-01-001 V5-0)

Nienaruszony krajobraz leśny: terytorium w obecnym globalnym zasięgu pokrywy leśnej, które zawiera ekosystemy leśne i inne niż lasy, będące pod minimalnym wpływem działalności gospodarczej człowieka, o powierzchni co najmniej 500 km² (50 000 ha) i minimalnej szerokości 10 km (mierzonej jako średnica koła całkowicie wpisanego w granice terytorium) (Źródło: Intact Forests / Global Forest Watch. Definicja słownikowa podana na stronie internetowej Intact Forest. 2006-2014).

Obowiązkowy kodeks postępowania: Podręcznik lub inny zbiór technicznych instrukcji, które muszą być wdrożone przez organizację na mocy prawa (Źródło: FSC- STD-01-001 V5-0).

Obowiązujące prawo (przepisy)/ mające zastosowanie prawo: Prawo mające zastosowanie w ramach działania Organizacji jako legalnego podmiotu prawnego lub przedsiębiorstwa dla lub na rzecz Jednostki gospodarowania oraz te przepisy, które mają wpływ na wdrożenie Zasad i Kryteriów FSC. Obejmuje ono dowolną kombinację prawa ustawowego (zatwierdzonego przez parlament), orzecznictwa (interpretacje sądowe), przepisów pomocniczych, powiązanych procedur administracyjnych oraz krajowej konstytucji (jeśli istnieje), która zawsze jest nadrzędna względem wszystkich innych instrumentów prawnych (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Obszar kluczowy: część każdego *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego** wyznaczona ze względu na zawartość najważniejszych wartości ekologicznych i kulturowych. *Obszary kluczowe** są zarządzane tak, aby wykluczyć *działalność przemysłową**. *Obszary kluczowe** spełniają lub przekraczają definicję *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**.

Obszar ochronny: Zobacz definicję 'Strefy ochronne'.

Obszary i terytoria: Na potrzeby Zasad i Kryteriów są to obszary lub terytoria, które, w ujęciu tradycyjnym, były własnością ludności rdzennej lub społeczności lokalnych lub były zwyczajowo użytkowane lub zajmowane, i na które dostęp do zasobów naturalnych ma kluczowe znaczenie dla trwałości ich kultury i utrzymania (Źródło: Na podstawie Banku Światowego OP 4.10 Ludność rdzenna, sekcja 16 (a), lipiec 2005.)

Obszary o szczególnych wartościach ochronnych: Strefy i przestrzenie fizyczne posiadające *Szczególne Wartości Ochronne** lub są potrzebne do istnienia i utrzymania *Szczególnych Wartości Ochronnych**.

Ocena oddziaływania na środowisko (OOŚ): Systematyczny proces służący do identyfikacji potencjalnych skutków środowiskowych i społecznych proponowanych projektów, do oceny podejść alternatywnych oraz zaprojektowania i włączenia środków zapobiegania, łagodzenia, zarządzania i monitorowania (Źródło: na podstawie Ocena oddziaływania na środowisko, wytyczne dla projektów terenowych FAO. Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (FAO), Rzym. FSC-STD-01-001 V5-0).

Ochrona: Zobacz definicję 'Konserwacja/Ochrona'.

Odporność: Zdolność systemu do utrzymania kluczowych funkcji i procesów w obliczu napięć lub nacisków powstałych w efekcie obrony przed zmianami lub próby dostosowania się do nich. Pojęcie to odnosi się zarówno do systemów ekologicznych, jak i społecznych (Źródło: Światowa Komisja ds. obszarów chronionych, (IUCN-WCPA). 2008. Ustanowienie morskich obszarów chronionych – sprawmy, by to się stało. Waszyngton D.C.: IUCN-WCPA National Oceanic and Atmospheric Administration and The Nature Conservancy).

Organizacja: Osoba lub podmiot prawny posiadający lub ubiegający się o certyfikat FSC, a tym samym odpowiedzialna za wykazanie zgodności z wymogami, na których opiera się certyfikacja (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Organizacja pracowników: każda organizacja *pracowników** mająca na celu popieranie i

ochronę interesów *pracowników** (zaadaptowano z Konwencji MOP 87, art. 10). Ważne jest, aby pamiętać, że zasady i wytyczne dotyczące składu organizacji pracowników różnią się w poszczególnych krajach, szczególnie w odniesieniu do tych, którzy są uznawani za członków zwyczajnych, a także tych, którzy są uznawani za posiadających władzę do "zatrudniania i zwalniania". Organizacja pracowników ma tendencję do oddzielania związków między tymi, którzy mogą "zatrudniać i zwalniać", a tymi, którzy nie mogą. (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Organizm: Każda jednostka biologiczna zdolna do reprodukcji lub przenoszenia materiału genetycznego. (Źródło: Dyrektywa Rady 90/220 / EWG).

Organizm zmodyfikowany genetycznie: Organizm, którego materiał genetyczny został zmieniony w sposób niewystępujący naturalnie.

Pestycydy: Jakiegokolwiek substancje lub preparaty przygotowane lub użyte do ochrony roślin lub drewna lub innych produktów roślinnych przed szkodnikami, kontroli szkodników lub unieszkodliwienia ich. Definicja ta obejmuje środki owadobójcze, gryzoniobójcze, akarycydy, moluskocydy, larwicydy, środki grzybobójcze i chwastobójcze (Źródło: FSC-POL-30-001 Polityka pestycydowa FSC (2005)).

Plan gospodarowania: Zbiór dokumentów, raportów, zapisów i map opisujący, uzasadniający i regulujący działania prowadzone przez zarządcę, pracowników lub organizację w ramach Jednostki gospodarowania lub w odniesieniu do niej, z uwzględnieniem deklaracji co do celów i polityk (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Plantacja: Obszar leśny ustanowiony poprzez sadzenie lub siew przy użyciu gatunków obcego lub rodzimego pochodzenia, często jednego lub kilku gatunków, w równych odstępach i w równym wieku, i który nie posiada większości cech charakterystycznych i kluczowych elementów lasu naturalnego. Opis plantacji może być dodatkowo zdefiniowany w Standardach Gospodarki Leśnej FSC wraz ze stosownymi opisami lub przykładami, takimi jak:

- Obszary, które początkowo wpisałyby się w definicję 'plantacji', jednak wraz z upływem lat zawierają wiele lub większość głównych cech i kluczowych elementów ekosystemów rodzimych, mogą być zaklasyfikowane jako las naturalny.
- Plantacje zarządzane po to, by przywrócić biologiczną i siedliskową różnorodność,

złożoność strukturalną i funkcjonalność ekosystemu mogą, po upływie lat, zostać sklasyfikowane jako las naturalny.

- Lasy borealne i północne lasy umiarkowane, które w naturalny sposób składają się tylko z jednego lub kilku gatunków drzew, i w których kombinacja odnowień naturalnych i sztucznych jest używana do odtworzenia lasu składającego się z tych samych gatunków rodzimych, który zawiera większość cech charakterystycznych i kluczowych elementów ekosystemu rodzimego, mogą być uznane za las naturalny, a ich regeneracja nie jest traktowana jako konwersja w plantacje.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0)

Płaca umożliwiająca utrzymanie: Wynagrodzenie otrzymane za standardowy tydzień pracy przez pracownika w konkretnym miejscu, wystarczające, aby zapewnić przyzwoity standard życia dla pracownika i jego rodziny. Elementy przyzwoitego standardu życia obejmują żywność, wodę, mieszkanie, edukację, opiekę zdrowotną, transport, odzież i inne podstawowe potrzeby, w tym rezerwę na nieoczekiwane zdarzenia (Źródło: Wspólne podejście do płacy umożliwiającej utrzymanie) ISEAL Living Wage Group. Listopad 2013).

Podejście przezornościowe: Podejście wymagające, by w sytuacji, kiedy dostępne informacje wskazują, że działalność zarządcza stwarza zagrożenie poważnymi lub nieodwracalnymi szkodami dla środowiska lub dobrobytu człowieka, organizacja podejmie zdecydowane i skuteczne środki w celu zapobiegnięcia szkodom i uniknięciu zagrożeń dla dobrostanu, nawet jeśli informacje są niekompletne lub niejednoznaczne, oraz kiedy nie ma pewności, że wartości przyrodnicze mogą doznać uszczerbku (Źródło: Na podstawie Zasady 15 Deklaracji z Rio w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r. oraz Oświadczenia Wingspread w sprawie zasady ostrożności na konferencji Wingspread, 23-25 stycznia 1998 r.).

Podstawowe Konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP): są to standardy pracy, które obejmują podstawowe zasady i prawa w pracy: wolność zrzeszania się i skuteczne uznawanie prawa do *rokowań zbiorowych**; eliminacja wszelkich form *pracy przymusowej lub obowiązkowej**; skuteczne zniesienie pracy *dzieci**; oraz eliminacja *dyskryminacji** w odniesieniu do *zatrudnienia i zawodu**.

Osiem Podstawowych Konwencji to:

- Konwencja MOP dotycząca wolności zrzeszania się i ochrony prawa do organizowania się, 1948 r. (Nr 87)

- Konwencja MOP dotycząca prawa organizowania się i rokowań zbiorowych, 1949 (Nr 98)
- Konwencja MOP dotycząca pracy przymusowej, 1930 (Nr 29)
- Konwencja MOP dotycząca likwidacji pracy przymusowej, 1957 (Nr 105)
- Konwencja MOP dotycząca wieku minimalnego, 1973 (Nr 138)
- Konwencja MOP dotycząca najgorszych form pracy dzieci, 1999 (Nr 182)
- Konwencja MOP dotycząca równego wynagrodzenia, 1951 (Nr 100)
- Konwencja MOP dotycząca dyskryminacji (zatrudnienie i zawód), 1958 (Nr 111)

(Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP).

Powierzchnie referencyjne: Fragmenty *Jednostki Gospodarowania** wyznaczone w celu zachowania lub przywrócenia ekosystemu, który naturalnie występowałby w tym regionie geograficznym.

Poziom pozyskania drewna: rzeczywista wielkość pozyskania wykonana w *Jednostce Gospodarowania**, mierzona w jednostkach objętości (na przykład w metrach sześciennych lub stopach deskowych) lub powierzchni (np. hektary lub akry) w celu porównania z obliczonym (maksymalnym) dopuszczalnym poziomem pozyskania.

Pozyskiwanie o ograniczonym oddziaływaniu: Pozyskiwanie (w tym wycinka) wykorzystujące techniki ograniczające wpływ na stan zastany (Źródło: Na podstawie Wytycznych dotyczących ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej w lasach tropikalnych, IUCN 2006).

Ciężka praca (w kontekście pracy dzieci): odnosi się do pracy, która może być szkodliwa lub niebezpieczna dla zdrowia dzieci. (Źródło: Raport FSC dotyczący ogólnych kryteriów i wskaźników opartych na zasadach Podstawowych Konwencji MOP, 2017).

Praca niebezpieczna (w kontekście pracy dzieci): każda praca, która może zagrozić fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu zdrowiu dzieci, nie powinna być wykonywana przez nikogo poniżej 18 lat. Niebezpieczna praca *dziecka** to praca w niebezpiecznych lub niezdrowych

warunkach, w wyniku której *dziecko** może zginąć lub zostać ranne / okaleczone (często na stałe) i / lub zachorować (często na stałe) w wyniku niskich standardów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz warunków pracy. Przy określaniu rodzaju niebezpiecznej pracy dzieci, o której mowa w art. 3 lit. d) Konwencji MOP nr 182, oraz przy identyfikowaniu gdzie występuje, należy uwzględnić, między innymi,:

- Pracę, która naraża dzieci na fizyczne, psychiczne lub seksualne wykorzystywanie;
- Pracę pod ziemią, pod wodą, na niebezpiecznych wysokościach lub w ograniczonych przestrzeniach;
- Pracę z niebezpiecznymi maszynami, sprzętem i narzędziami, lub która wymaga ręcznego przenoszenia lub transportu ciężkich ładunków;
- Pracę w niezdrowym środowisku, które może, na przykład, narażać dzieci na niebezpieczne substancje, czynniki lub procesy, lub temperatury, poziom hałasu lub wibracje szkodliwe dla ich zdrowia;
- Pracę w szczególnie trudnych warunkach, takich jak praca przez długie godziny lub w nocy lub praca, w której przebywanie *dziecka** jest nieracjonalnie ograniczone do siedziby pracodawcy (MOP, 2011: *IPEC Mainstreaming Child labour concerns in education sector plans and Programmes, Geneva, 2011* & *ILO Handbook on Hazardous child labour, 2011*).

Praca przymusowa lub obowiązkowa: praca lub usługa wymagana od jakiejkolwiek osoby pod groźbą kary i do której ta osoba nie zgłosiła się dobrowolnie (Konwencja MOP nr 29, art. 2.1).

Pracownicy: Wszystkie zatrudnione osoby, w tym pracownicy publiczni, a także osoby 'samozatrudnione'. Uwzględnia się zarówno pracowników zatrudnionych w niepełnym wymiarze godzin, pracowników sezonowych, pracowników wszystkich rang i kategorii, z uwzględnieniem pracowników fizycznych, administratorów, przełożonych, kierowników, pracowników wykonawców oraz samozatrudnionych wykonawców i podwykonawców (Źródło: Konwencja MOP nr 155 w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy, 1981).

Prawa lokalne: Pakiet aktów prawa nadrzędnego i wtórnego (akty, ordynacje, statuty, dekrety), których zastosowanie jest ograniczone do danego obszaru geograficznego na terytorium kraju, a także przepisy wtórne i procedury administracyjne (zasady/wymagania), które bezpośrednio i wyraźnie wynikają z przepisów nadrzędnych lub wtórnych. Prawa wywodzą się z westfalskiego pojęcia suwerenności państwa narodowego (Źródło: FSC-STD-01-

001 V5-0).

Prawa użytkowania: Prawa do użytkowania zasobów Jednostki gospodarowania określone przez zwyczaje lokalne, wzajemne porozumienia lub określone przez inne podmioty posiadające prawa użytkowania. Prawa te mogą ograniczać użycie określonych zasobów do wskazanego poziomu konsumpcji lub technik pozyskania (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawa zwyczajowe: Prawa będące rezultatem serii długich powszechnych i zwyczajowych działań, które poprzez swoją powtarzalność i nieprzerwalność uzyskały moc prawną w ramach danej jednostki geograficznej lub socjologicznej (Źródło: FSC-STD-01-001 V4-0).

Prawnie właściwy: Upoważniony prawem do wykonywania określonej funkcji (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawny / ustawowy: Zgodny z prawem nadrzędnym (prawo krajowe lub lokalne) lub prawodawstwem wtórnym (przepisy dodatkowe, rozporządzenia, nakazy itp.). 'Prawny' obejmuje także decyzje oparte na regułach podejmowania decyzji określonych przez kompetentne organy, w przypadku, gdy wynikają one w sposób bezpośredni i logiczny z przepisów ustawowych i wykonawczych. Decyzje podjęte przez prawnie kompetentne organy mogą nie być prawne, jeśli nie wynikają w sposób bezpośredni i logiczny z prawodawstwa i regulacji prawnych, i jeśli nie są oparte na wymogach prawa, ale ustalane w trybie administracyjnym (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Prawo posiadania: Społecznie zdefiniowana umowa pomiędzy osobami indywidualnymi lub grupami, uznana przez ustawy prawne lub praktyki zwyczajowe, dotycząca 'pakietu praw i obowiązków' w zakresie posiadania, utrzymania, dostępu do lub użytkowania konkretnych obszarów lub powiązanych z nimi zasobów (takich jak pojedyncze drzewa, gatunki roślin, woda, minerały itp.) (Źródło: Światowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN)).

Prawo stanowione: Zbiór praw zawarty w ustawach parlamentu (legislatura krajowa) (Źródło: *Oksfordzki słownik prawa*).

Prawo zwyczajowe: Powiązane ze sobą zbiory praw zwyczajowych mogą być uznane jako prawo zwyczajowe. W części jurysdykcji prawo zwyczajowe jest równoważne z prawem ustawowym, w ramach określonego obszaru kompetencji i może zastępować prawo ustawowe w obrębie zidentyfikowanych grup etnicznych i społecznych. W niektórych jurysdykcjach prawo zwyczajowe uzupełnia prawo ustawowe i jest stosowane w określonych okolicznościach. (Źródło: Na podstawie N.L. Peluso and P. Vandergeest. 2001. *Genealogie polityczne lasu i praw zwyczajowych w Indonezji, Malezji i Tajlandii*, *Journal of Asian Studies* 60(3):761–812).

Protokół naukowy akceptowalny na szczeblu międzynarodowym: Z góry określona procedura naukowa, opublikowana przez międzynarodową sieć lub unię naukową, lub często występująca w międzynarodowej literaturze naukowej (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Przestrzegać/ Podtrzymywać: Uznawać, szanować, podtrzymywać i wspierać (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Przywrócić/Przywracanie: Określenia te są używane w różnych znaczeniach w zależności od kontekstu i mowy potocznej. W niektórych przypadkach 'przywrócić' oznacza naprawić szkody wyrządzone wartościom przyrodniczym, które są skutkiem działalności gospodarczej lub innych aktywności. W innych przypadkach 'przywrócenie' oznacza stworzenie bardziej naturalnych warunków w miejscach, które zostały silnie zdegradowane lub przekształcone w inne rodzaje użytkowania gruntów. W Zasadach i Kryteriach pojęcie 'przywracanie' nie jest stosowane do określenia odtworzenia żadnego wcześniejszego, prehistorycznego, przedindustrialnego lub innego wcześniej istniejącego ekosystemu (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Organizacja nie jest zobligowana do przywrócenia wartości przyrodniczych, na które wpływ miały czynniki będące poza jej kontrolą, na przykład szkody powstałe w wyniku klęsk żywiołowych, zmian klimatu lub legalnych działań stron trzecich, takich jak publiczna infrastruktura, górnictwo, łowiectwo lub osadnictwo. *FSC-POL-20-003 Wyłączenie obszarów z zakresu certyfikacji* opisuje działania, na podstawie których takie obszary, jeśli jest to stosowne, mogą być wyłączone z zakresu certyfikacji.

Organizacja nie jest także zobligowana do przywrócenia wartości przyrodniczych, które mogły istnieć przez jakiś czas lub w przeszłości, lub tych, na które negatywnie wpłynęła działalność poprzednich właścicieli lub organizacji. Jednakże, oczekuje się od organizacji podjęcia racjonalnych środków, w celu ograniczenia, kontroli i zapobiegania degradacji środowiskowej, która ma miejsce w Jednostce gospodarowania* jako rezultat wcześniejszych oddziaływań.

Publicznie dostępny: W sposób dostępny lub powszechnie obserwowalny dla ludzi (Źródło: Słownik języka angielskiego Collins, Edycja 2003).

Racjonalny: Osąd sprawiedliwy lub stosowny do okoliczności lub celów w oparciu o ogólne doświadczenie (Źródło: Skrócony słownik oksfordzki j. angielskiego).

Ratyfikowany: Proces, w wyniku którego prawnie zatwierdzono międzynarodowe prawo, umowę lub porozumienie (w tym wielostronna umowa w sprawie ochrony środowiska) przez ustawodawcę krajowego lub równoważny mechanizm, tak, by prawo międzynarodowe, porozumienia lub umowy automatycznie stały się częścią prawa krajowego lub rozpoczęły rozwój prawa krajowego, który będzie miał dać taki sam efekt prawny (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Refugia (Ostoje): Wyizolowany obszar, w którym nie wystąpiły rozległe zmiany powodowane zwykle zmianami klimatu lub zaburzeniami spowodowanymi przez działalność człowieka, oraz gdzie mogą przetrwać rośliny i zwierzęta typowe dla danego regionu (Źródło: Glen Canyon Dam, Adaptacyjny program zarządzania, Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej Glen Canyon Dam).

Rejestracja prawna: Krajowa lub lokalna licencja prawna lub zestaw pozwoleń do prowadzenia przedsiębiorstwa wraz z prawem do komercyjnego kupowania i sprzedawania produktów lub usług. Licencja lub pozwolenia mogą dotyczyć osoby fizycznej, prywatnego przedsiębiorstwa lub przedsiębiorstwa państwowego. Prawa do kupowania i sprzedawania produktów lub usług nie są jednoznacznie z koniecznością, stąd rejestracja prawna ma także zastosowanie do organizacji działających w Jednostce gospodarowania niesprzedających produktów lub usług, a na przykład, oferujących bezpłatną rekreację lub ochronę różnorodności biologicznej, czy siedlisk (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Rokowania zbiorowe: dobrowolne negocjacje między pracodawcami lub organizacjami pracodawców, a *organizacją pracowników** w celu uregulowania warunków zatrudnienia za pomocą układów zbiorowych (Konwencja MOP nr 98, art. 4).

Równe wynagrodzenie* dla pracowników* płci męskiej i żeńskiej za pracę o równej wartości: dotyczy stawek wynagrodzenia ustalonych bez *dyskryminacji** ze względu na płeć (Konwencja

MOP nr 100, Art.1b).

Równość płci: Równość płci lub sprawiedliwe relacje między płciami oznacza, że kobiety i mężczyźni mają równe warunki do korzystania z pełni praw człowieka oraz do przyczyniania się do rozwoju gospodarczego, społecznego, kulturowego oraz politycznego i czerpania korzyści z niego płynących. (Źródło: zaadaptowano z warsztatów FAO, IFAD i ILO pt. 'Luki, trendy i aktualne badania w zakresie płci w zatrudnieniu w rolnictwie i na obszarach wiejskich: zróżnicowane ścieżki wyjścia z ubóstwa', Rzym, od 31 marca do 2 kwietnia 2009.).

Różnorodność biologiczna: Różnorodność pośród wszystkich żywych organizmów zamieszkujących, między innymi, ekosystemy lądowe, morskie i inne ekosystemy wodne oraz kompleksy ekologiczne, których są częścią, a także różnorodność w obrębie gatunków, pomiędzy gatunkami i różnorodność ekosystemów (Źródło: *Konwencja o różnorodności biologicznej*, 1992, Artykuł 2).

Ryzyko: Prawdopodobieństwo nieakceptowanego, negatywnego wpływu wynikającego z jakiegokolwiek aktywności w Jednostce Gospodarowania z uwzględnieniem powagi możliwych konsekwencji (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Rzadkie gatunki: Gatunki, które występują rzadko, ale nie są sklasyfikowane jako zagrożone. Są one zlokalizowane w ograniczonym zasięgu geograficznym lub ściśle określonych siedliskach lub są rozproszone na dużą skalę. Są one w przybliżeniu równoznacznie z kategorią podwyższonego ryzyka (IUCN, Near Threatened (NT)), włączając w to gatunki, które są bliskie sklasyfikowaniu lub mogą być sklasyfikowane w najbliższej przyszłości jako zagrożone (Źródło: Na podstawie IUCN. (2001). Czerwona lista kategorii i kryteriów IUCN: Wersja 3.1., Komisja IUCN dot. przetrwania gatunków. Gland, Szwajcaria i Cambridge, Wielka Brytania.).

Sieć obszarów chronionych: te części Jednostki Gospodarowania, dla których ochrona jest głównym i, w pewnych warunkach, wyłącznym celem; takie obszary obejmują powierzchnie referencyjne, strefy ochronne, obszary ochronne, obszary łączności i obszary o Szczególnych Wartościach Ochronnych.

Siedlisko: Miejsce lub rodzaj miejsca, w którym występuje organizm lub populacja (Źródło: *Na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej*, Artykuł 2).

Skala, intensywność i ryzyko: Zobacz definicję terminów 'skala, 'intensywność i 'ryzyko'

Skala: Miara stopnia, w jakim działania gospodarcze lub zdarzenia mają wpływ na wartości przyrodnicze lub jednostkę gospodarowania w czasie lub przestrzeni. Działania na małą skalę lub w małej przestrzeni mają wpływ na proporcjonalnie małą część lasu każdego roku, działania na małą skalę lub o niskiej częstotliwości czasowej występują jedynie w długich odstępach czasu (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

SLIMF: patrz 'Lasy o niewielkiej powierzchni lub niskiej intensywności użytkowania'.

Słuszną rekompensata: Wynagrodzenie proporcjonalne do wielkości i rodzaju usług świadczonych przez inną Stronę lub szkód, lub proporcjonalnie do wielkości i rodzaju szkody, którą można przypisać pierwszej Stronie.

Spór: dla celów Międzynarodowych Ogólnych Wskaźników (IGI) jest to wyraz niezadowolenia ze strony jakiejkolwiek osoby lub organizacji przedstawiany jako skarga do Organizacji, dotycząca jej działań gospodarczych lub ich zgodności z Zasadami i Kryteriami FSC, na którą jest oczekiwana odpowiedź. (Źródło: na podstawie FSC-PRO-01-005 V3-0 Rozpatrywanie odwołań)

Spór o znacznej wielkości: Do celów Międzynarodowych Ogólnych Wskaźników (IGI), spór o znacznej wielkości jest sporem, który obejmuje jedno lub więcej z poniższych:

- Wpływa na ustawowe lub zwyczajowe prawa ludności rdzennej i lokalnej społeczności;
- Tam, gdzie negatywny wpływ działań zarządczych ma taką skalę, że nie można go odwrócić ani złagodzić;
- Przemoc fizyczna;
- Zniszczenie mienia;
- Obecność sił wojskowych;
- Akty zastraszania pracowników leśnych i stron.

Lista ta powinna zostać dostosowana lub rozszerzona przez Opracowujących Standard .

Spór o znacznym czasie trwania: spór trwający dłużej niż dwa razy dłużej niż wstępnie określone terminy w systemie FSC (trwa dłużej niż 6 miesięcy po otrzymaniu skargi, na podstawie FSC-STD-20-001).

Stan przed wycinką [warunek]: różnorodność, skład i struktura lasu lub plantacji przed ścięciem drzew i działaniami pomocniczymi, takimi jak budowa dróg.

Status prawny: Sposób, w jaki Jednostka gospodarowania jest sklasyfikowana względem prawa. Pod względem formy własności oznacza to kategorię własności, taką jak grunty komunalne lub dzierżawione, grunty państwowe lub rządowe itp. Jeśli Jednostka gospodarowania jest w trakcie przekształcania z jednej formy własności w drugą (np. z gruntów państwowych w grunty komunalne ludności rdzennej) status obejmuje bieżącą pozycję w procesie przejściowym. Pod względem administracyjnym, status prawny może oznaczać, że obszar jest własnością całego narodu i jest administrowany w jego imieniu przez jednostkę rządową oraz jest, na mocy koncesji, dzierżawiony przez ministerstwo rządowe operatorowi z sektora prywatnego (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Strefa przybrzeżna: powierzchnia styku między lądem, a zbiornikiem wodnym i roślinność z nią związana.

Strefy ochronne i obszary ochronne: Zdefiniowane obszary, wyznaczone i zarządzane przede wszystkim w celu ochrony gatunków, siedlisk, ekosystemów oraz cech naturalnych i innych specyficznych dla danego miejsca wartości z uwagi na ich naturalne wartości przyrodnicze lub kulturowe, lub do celów monitorowania, ewaluacji i badań, niekoniecznie wykluczając przy tym inne aktywności związane z gospodarowaniem. Na potrzeby Zasad i Kryteriów powyższe terminy są stosowane zamiennie, bez wskazywania na wyższość jednego względem drugiego w kontekście konserwacji lub ochrony. Termin 'obszary chronione' nie jest stosowany, gdyż sugeruje on prawny lub oficjalny status ustanowiony na mocy regulacji prawnych w wielu krajach. W kontekście Zasad i Kryteriów działania w obrębie takich obszarów powinny uwzględniać aktywną, nie bierną, ochronę. (Źródło: FSC-STD-50-001 V5-0).

Stres wodny: Występuje, gdy zapotrzebowanie na wodę przekracza dostępną ilość przez pewien okres lub gdy słaba jakość ogranicza jej użycie. Stres wodny powoduje pogorszenie zasobów słodkiej wody pod względem ilościowym (nadmierna eksploatacja warstwy

wodonośnej, suche rzeki itp.) i jakości (eutrofizacja, zanieczyszczenie materią organiczną, zasoleniem, itp.) (Źródło: UNEP, 2003, cytowane w Gold Standard Foundation 2014. Standard dotyczący korzyści wodnych).

Strona (Interesariusz): Zobacz definicję 'zaangażowana strona' i 'zainteresowana strona'.

Szczególne Wartości Ochronne (High Conservation Value, HCV): Dowolny z poniższych walorów:

HCV 1 - Różnorodność gatunkowa. Koncentracja *różnorodności biologicznej** z uwzględnieniem gatunków endemicznych oraz gatunków rzadkich i *zagrożonych**, które mają istotne znaczenie na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym.

HCV 2 - Ekosystemy i mozaiki na poziomie krajobrazu. *Nienaruszone krajobrazy leśne** oraz *ekosystemy** i mozaiki ekosystemowe występujące na poziomie krajobrazu o istotnym znaczeniu na poziomie globalnym, regionalnym lub krajowym, które dodatkowo zawierają zdolne do przeżycia populacje większości naturalnie występujących gatunków w ich naturalnym sposobie występowania i zagęszczenia.

HCV 3 - Ekosystemy i siedliska. Rzadkie lub zagrożone ekosystemy, *siedliska** lub *ostoje**.

HCV 4 - Krytyczne usługi ekosystemów. Podstawowe *funkcje ekosystemowe** w sytuacjach krytycznych, włączając w to ochronę zlewni wodnych i kontrolę erozji w wrażliwych glebach i zboczach.

HCV 5 - Potrzeby społeczności lokalnych. Miejsca i zasoby o fundamentalnym znaczeniu dla zaspokajania podstawowych potrzeb *społeczności lokalnych** lub *ludności rdzennej** (w zakresie środków do życia, zdrowia, odżywiania, wody itp.) zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.

HCV 6 - Wartości kulturowe. Miejsca, zasoby, siedliska i *krajobrazy** o globalnym lub krajowym znaczeniu kulturowym, archeologicznym lub historycznym lub istotnym znaczeniu kulturowym, ekologicznym, ekonomicznym lub religijnym/uświęconym dla tradycyjnej kultury lokalnych

społeczności lub ludności rdzennej, zidentyfikowane poprzez zaangażowanie tych społeczności lub ludności rdzennej.

(Źródło: Na podstawie FSC-STD-01-001 V5-0).

Środki kontroli biologicznej: Organizmy użyte do eliminacji lub regulacji populacji innych organizmów.

(Źródło: Na podstawie FSC-STD-01-001 V4-0 FSC oraz Światową Unię Ochrony Przyrody. Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Tereny podmokłe: obszary przejściowe między systemami lądowymi i wodnymi, w których zwierciadło wód gruntowych znajduje się zwykle na lub w pobliżu powierzchni, lub ląd jest pokryty płytką wodą (Źródło: Cowarding, L.M., Carter, V., Golet, F.C., Laroe, E.T. 1979. Klasyfikacja mokradł i głębinowych siedlisk Stanów Zjednoczonych. Departament DC w USA:Waszyngton).

Zgodnie z Konwencją Ramsarską tereny podmokłe mogą obejmować przybrzeżne równiny błotne, naturalne stawy, bagna, zagłębienia, mokradła, torfowiska, grzęzawiska, bagna słodkowodne, lasy namorzynowe, jeziora, rzeki, a nawet niektóre rafy koralowe (Źródło: IUCN, brak daty, Definicje IUCN - Język angielski).

Terminowo: zobacz 'w odpowiednim czasie'.

Testowanie włókien: zestaw technologii służących identyfikacji drewna, wykorzystywanych do identyfikacji rodziny, rodzaju, gatunku i pochodzenia wyrobów z litego drewna i włókien drzewnych.

Torfowisko: składa się z zalanych i podmokłych obszarów, z dużymi nagromadzeniami materiału organicznego, pokryty jest warstwą ubogiej roślinności związanej z określonym stopniem kwasowości, i który ma charakterystyczny bursztynowy kolor (Źródło: Aguilar, L. 2001. About Fishermen, Fisherwomen, Oceans and tides. IUCN. San Jose (Costa Rica)).

Tradycyjna wiedza: informacje, know-how, umiejętności i praktyki, które są rozwinięte, podtrzymywane i przekazywane z pokolenia na pokolenie w ramach społeczności, często

tradycyjna wiedza stanowi część tożsamości kulturowej lub duchowej społeczności (Źródło: na podstawie definicji Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (z ang. WIPO). Definicja słownikowa zgodnie z Polityką / Tradycyjna wiedza na stronie WIPO)).

Transakcja FSC: Zakup lub sprzedaż produktów z oświadczeniem FSC na dokumentach sprzedaży. (Źródło: ADV-40-004-14).

Uraz przy pracy: Jakiegokolwiek obrażanie ciała, choroba lub śmierć będące rezultatem wypadku przy pracy (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Usługi ekosystemowe (usługi ekosystemów): Korzyści, które ludzie czerpią z ekosystemów. Obejmują one:

- zaopatrywanie w pożywienie, produkty leśne i wodę;
- usługi regulacyjne, takie jak regulacja w przypadku powodzi, suszy, degradacji terenu, jakości powietrza, klimatu i chorób;
- usługi wspierające takie jak tworzenie gleby i obieg składników odżywczych; oraz
- usługi kulturowe i wartości kulturowe takie jak rekreacyjne, duchowe, religijne i inne korzyści niematerialne.

(Źródło: Na podstawie R. Hassan, R. Scholes i N. Ash. 2005. *Ekosystemy i samopoczucie człowieka: Synteza. The Millennium Ecosystem Assessment Series. Island Press, Washington DC*).

Ustawodawstwo krajowe: Pakiet aktów prawa nadrzędnego i wtórnego (akty, ordynacje, statuty, dekrety) mających zastosowanie na terenie danego kraju, a także przepisy drugorzędne i trzeciorzędne procedury administracyjne (zasady/wymagania), które wywodzą się bezpośrednio lub pośrednio z przepisów nadrzędnych lub wtórnych (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Ustawowy: patrz definicja „Prawny”

Użytki zielone: obszar porośnięty zielnymi roślinami, pokryty drzewami i krzewami na powierzchni mniejszej niż 10%. (Źródło: UNEP, cyt. w FAO, 2002. Drugie spotkanie ekspertów

w sprawie harmonizacji Definicje związane z lasami do użytku przez różne zainteresowane strony).

W odpowiednim czasie / terminowo: tak szybko, jak pozwalają na to okoliczności; nie przekładany umyślnie przez Organizację; w zgodzie z obowiązującymi przepisami, umowami, licencjami lub fakturami.

Walory krajobrazowe: Walory krajobrazu mogą być zwizualizowane jako warstwy ludzkiej percepcji nałożone na fizyczny krajobraz. Niektóre walory krajobrazowe, takie jak ekonomiczne, rekreacyjne, odżywcze i wizualne, są ściśle powiązane z fizycznymi atrybutami krajobrazu. Inne walory krajobrazowe, takie jak wartość wewnętrzna lub duchowa, mają bardziej symboliczny charakter i są inspirowane bardziej indywidualną percepcją lub konstrukcją społeczną niż fizyczne atrybuty krajobrazu (Źródło: Na podstawie strony internetowej Instytutu Wartości Krajobrazowych).

Warstwa wodonośna: formacja, grupa formacji lub część formacji, która zawiera wystarczającą ilość nasyconego, przepuszczalnego materiału, aby dostarczać znaczące ilości wody do studni i źródeł dla tej jednostki, aby mieć wartość ekonomiczną jako źródło wody w tym regionie. (Źródło: Gratzfeld, J. 2003. Przemysł wydobywczy w strefach suchych i półsuchych. Światowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN)).

Wartości przyrodnicze: Poniższy zestaw elementów środowiska biofizycznego i ludzkiego:

- funkcje ekosystemu (z uwzględnieniem sekwestracji i magazynowania węgla);
- różnorodność biologiczna;
- zasoby wodne;
- gleby;
- atmosfera;
- walory krajobrazowe (z uwzględnieniem wartości kulturowych i duchowych).

Aktualna wartość przypisana powyższym elementom uzależniona jest od ludzkich i społecznych wyobrażeń (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Warunki naturalne/ ekosystem rodzimy: Dla potrzeb Zasad i Kryteriów FSC oraz wszystkich

mających zastosowanie technik odtwarzania terminy takie jak 'bardziej naturalne warunki' i 'ekosystem rodzimy' mają prowadzić do działań na korzyść lub przywrócenia pierwotnych warunków i zespołów gatunków rodzimych, które są typowe dla danego miejsca, a także zarządzanie tymi zespołami i innymi wartościami środowiskowymi w taki sposób, by tworzyć ekosystem typowy dla danego obszaru. Dalszych wskazówek mogą dostarczać Standardy Gospodarki Leśnej FSC (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Weryfikacja transakcji: Weryfikacja dokonywana przez jednostki certyfikujące i/lub międzynarodową jednostkę akredytacyjną ASI (Accreditation Services International), czy oświadczenia FSC materiału wyjściowego stosowane przez posiadacza certyfikatu FSC są właściwe i pasują do oświadczeń FSC materiału wejściowego jego partnerów handlowych. (Źródło: FSC-STD-40-004 V3-0).

Weryfikowalne cele: konkretne cele, takie jak pożądane przyszłe warunki leśne, ustanowione w celu mierzenia postępów w osiągnięciu każdego z celów zarządzania*. Cele te są wyrażone jako jasne wyniki, takie, że ich osiągnięcie można zweryfikować i można określić, czy je osiągnięto czy nie.

Wiążąca umowa: umowa lub pakt, na piśmie lub nie, która obowiązuje sygnatariuszy i jest wykonalna na mocy prawa. Strony zaangażowane w umowę robią to i akceptują dobrowolnie.

Własność intelektualna: Praktyki oraz wiedza, innowacje i inne wytwory umysłu. (Źródło: *Na podstawie Konwencji o różnorodności biologicznej, Artykuł 8(j); oraz Światowej Organizacji Własności Intelektualnej. Czym jest własność intelektualna? Publikacja numer. 450(E).*

Wskaźnik: Zmienna ilościowa lub jakościowa, która może być zmierzona lub opisana, zapewniająca sposób oceny dotyczący tego, czy dana jednostka gospodarki leśnej spełnia wymogi Kryterium FSC. Wskaźniki i powiązane z nimi progi określają więc wymogi dotyczące odpowiedzialnej gospodarki leśnej na poziomie Jednostki Gospodarki Leśnej i stanowią podstawę oceny lasów. (Źródło: FSC-STD-01-002 V1-0 FSC Słownik pojęć (2009)).

Wszystkie strony: posiadacze praw* oraz zaangażowane strony* oraz zainteresowane strony*.

Wynagrodzenie: obejmuje zwykłą, podstawową lub minimalną płacę lub wynagrodzenie oraz wszelkie dodatkowe wynagrodzenie, które jest wypłacane bezpośrednio lub pośrednio, czy to w gotówce, czy w naturze, przez pracodawcę na rzecz pracownika i wynikające z zatrudnienia *pracownika** (Konwencja MOP nr. 100, art.1a).

Wypadek w miejscu pracy: Zdarzenie powstałe podczas pracy powodujące uraz lub śmierć (Źródło: Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP). Biuro biblioteki i systemów informacyjnych MOP. Tezaurus MOP przedstawiony na stronie internetowej MOP).

Zaangażować lub zaangażowanie: Proces, w którym *Organizacja** komunikuje się, konsultuje się lub zapewnia udział zainteresowanym lub zaangażowanym stronom zapewniając jednocześnie, że ich obawy, pragnienia, oczekiwania, potrzeby, prawa i możliwości są uwzględniane podczas ustanawiania, wdrożenia i aktualizacji *planu gospodarowania**. (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Zaangażowana strona: Jakakolwiek osoba, grupa osób lub podmiot, który podlega lub może podlegać wpływom działalności Jednostki. Przykłady obejmują, ale nie ograniczają się (np. w przypadku właścicieli gruntów położonych w dole cieków) do osób, grup osób lub podmiotów zlokalizowanych w sąsiedztwie Jednostki Gospodarowania.

Przykłady zaangażowanych stron to:

- Lokalne społeczności
- Ludność rdzenna
- Pracownicy
- Mieszkańcy lasu
- Sąsiedzi
- Właściciele gruntów położonych w dole cieków
- Lokalni przetwórcy
- Lokalne przedsiębiorstwa
- Posiadacze praw własności i użytkowania, w tym właściciele gruntów
- Organizacje uprawnione do działania lub działające w imieniu zaangażowanych stron, na przykład organizacje pozarządowe zajmujące się kwestiami społecznymi i przyrodniczymi, związki zawodowe itd.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0)

Zagrożenia naturalne: zakłócenia, które mogą stanowić zagrożenie dla wartości społecznych i wartości przyrodniczych* w Jednostce Gospodarowania*, mogą również obejmować ważne funkcje ekosystemu; przykłady obejmują suszę, powódź, pożar, osunięcie ziemi, burzę, lawinę itp.

Zagrożenie: Wskazanie lub ostrzeżenie o zbliżających się lub prawdopodobnych szkodach lub negatywnych wpływach (Źródło: Na podstawie Słownika oxfordzkiego j. angielskiego).

Zainteresowana strona: Jakakolwiek osoba, grupa osób lub podmiot wykazująca zainteresowanie lub będąca znana z zainteresowania aktywnością Jednostki Gospodarowania. Poniżej zamieszczono przykłady zainteresowanych stron.

Organizacje zajmujące się ochroną przyrody, na przykład przyrodnicze organizacje pozarządowe;

- Organizacje pracownicze, np. związki zawodowe;
- Organizacje zajmujące się prawami człowieka, na przykład społeczne organizacje pozarządowe;
- Lokalne projekty w zakresie rozwoju;
- Lokalne samorządy;
- Krajowe departamenty rządowe działające na danym obszarze;
- Krajowe biura FSC;
- Eksperti w zakresie konkretnych zagadnień, np. szczególnych wartości ochronnych.

(Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Zainteresowany posiadacz praw: Osoby i grupy, w tym *ludność rdzenna**, *ludność tradycyjna** i *lokalne społeczności** z prawami lub zwyczajowymi prawami*, których *dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda** jest wymagana w celu określenia decyzji zarządczych.

Zarządzanie adaptacyjne: Systematyczny proces ciągłego ulepszania polityk w zakresie gospodarowania i praktyk poprzez wyciąganie wniosków z bieżących działań (Źródło: Na podstawie Światowej Unii Ochrony Przyrody (World Conservation Union, IUCN). Słownik pojęć zamieszczony na stronie internetowej IUCN).

Zasada: Kluczowa wytyczna lub element, w przypadku FSC, gospodarowania lasami (Źródło: FSC-STD-01-001 V4-0).

Zatrudnienie i zawód: obejmuje dostęp do kształcenia zawodowego, dostęp do zatrudnienia i poszczególnych zawodów, oraz warunki zatrudnienia (Konwencja MOP nr 111, art. 1.3).

Zbiorniki wodne (w tym cieki wodne): sezonowe, tymczasowe i trwałe potoki, strumienie, rzeki, stawy i jeziora. Zbiorniki wodne obejmują systemy przybrzeżne lub systemy mokradeł, jeziora, bagna, grzęzawiska i źródła.

Zdecydowana większość: 80% całkowitej powierzchni *Nienaruszonych Krajobrazów Leśnych** w ramach *Jednostki Gospodarowania**, począwszy od 1 stycznia 2017 r. *Zdecydowana większość** spełnia również lub przekracza minimalną definicję *Nienaruszonego Krajobrazu Leśnego**.

Znaczący: Na potrzeby Zasady 9, HCV 1, 2 i 6 wyróżnia się trzy główne wyjaśnienia:

- Oznaczenie, klasyfikacja lub uznany, przez międzynarodową organizację taką jak IUCN lub Birdlife International, status ochrony.
- Oznaczenie przez władze państwowe lub regionalne, lub przez odpowiedzialną krajową organizację ochrony przyrody na podstawie koncentracji różnorodności biologicznej.
- Dobrowolne rozpoznanie dokonane przez zarządcę, właściciela lub organizację na podstawie dostępnych informacji lub potwierdzonego bądź podejrzanego istnienia znaczącej koncentracji różnorodności biologicznej, nawet jeśli nie zostało to oficjalnie uznane przez inne organizacje.

Każda z powyższych form stanowi uzasadnienie dla wyznaczenia HCV 1, 2 i 6. Wiele regionów na świecie ma rozpoznaną ważną różnorodność biologiczną, na podstawie pomiarów dokonanych na różne sposoby. Istniejące mapy i klasyfikacje dotyczące obszarów ochrony różnorodności biologicznej odgrywają kluczową rolę w identyfikacji potencjalnej obecności wartości HCV 1,2 i 6 (Źródło: FSC-STD-01-001 V5-0).

Żywotność ekonomiczna: Zdolność do rozwoju i przetrwania jako niezależna jednostka

społeczna, ekonomiczna lub polityczna. Żywotność ekonomiczna może wymagać, ale nie musi być synonimem, opłacalności (Źródło: Na podstawie definicji umieszczonej na stronie internetowej Europejskiej Agencji Środowiska).

PROJEKT